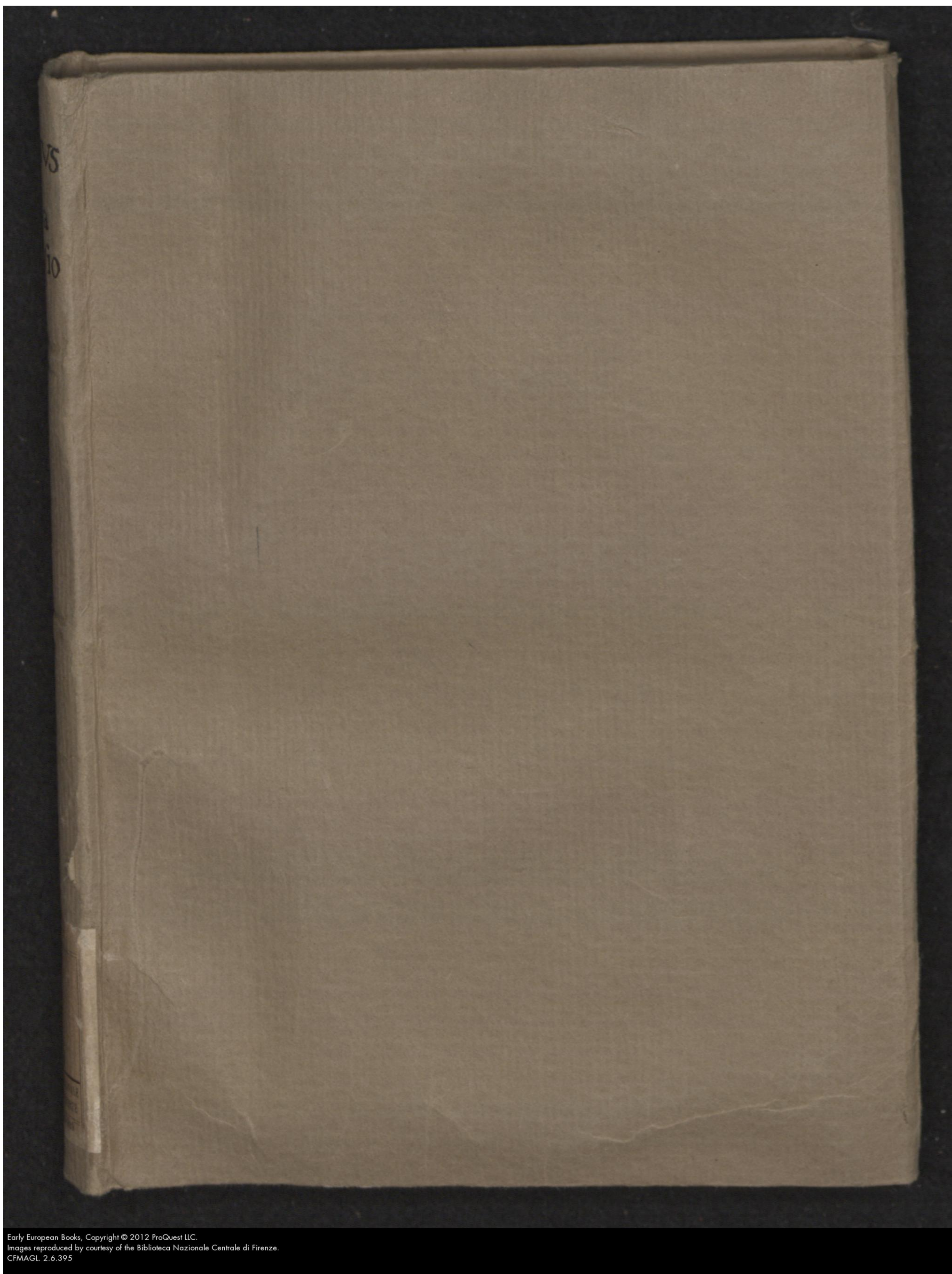
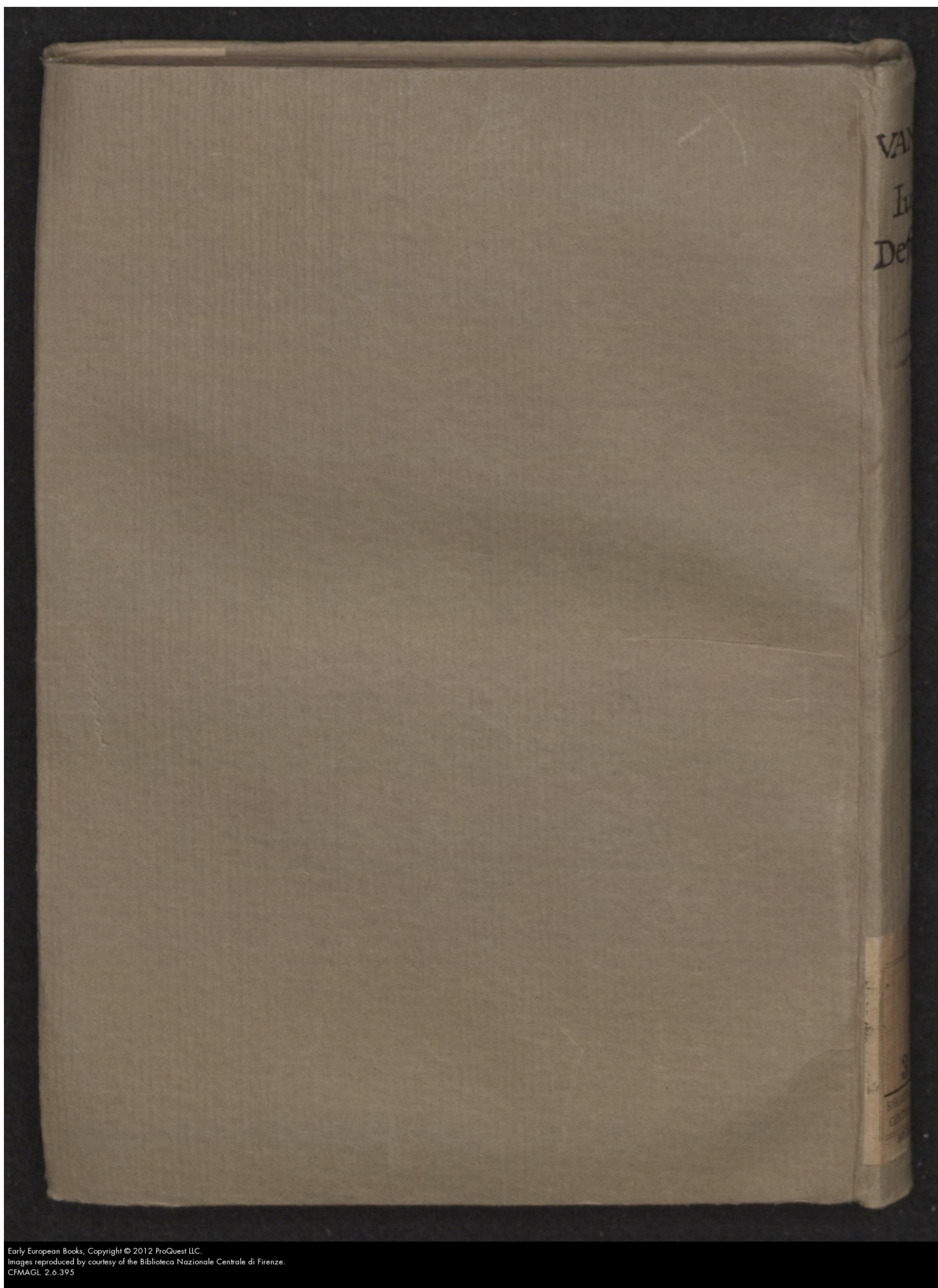
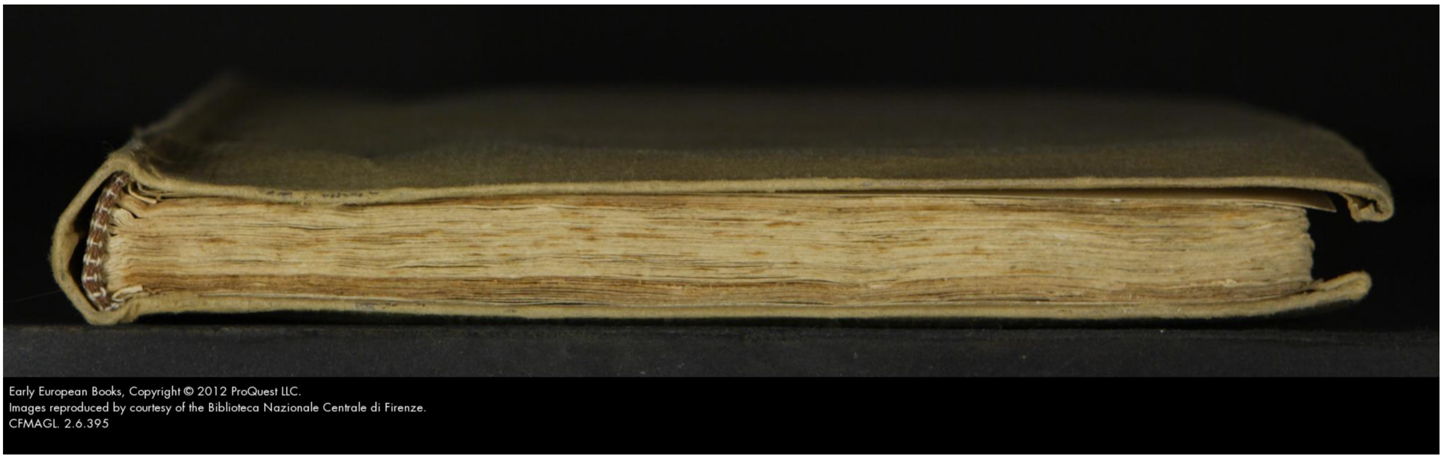

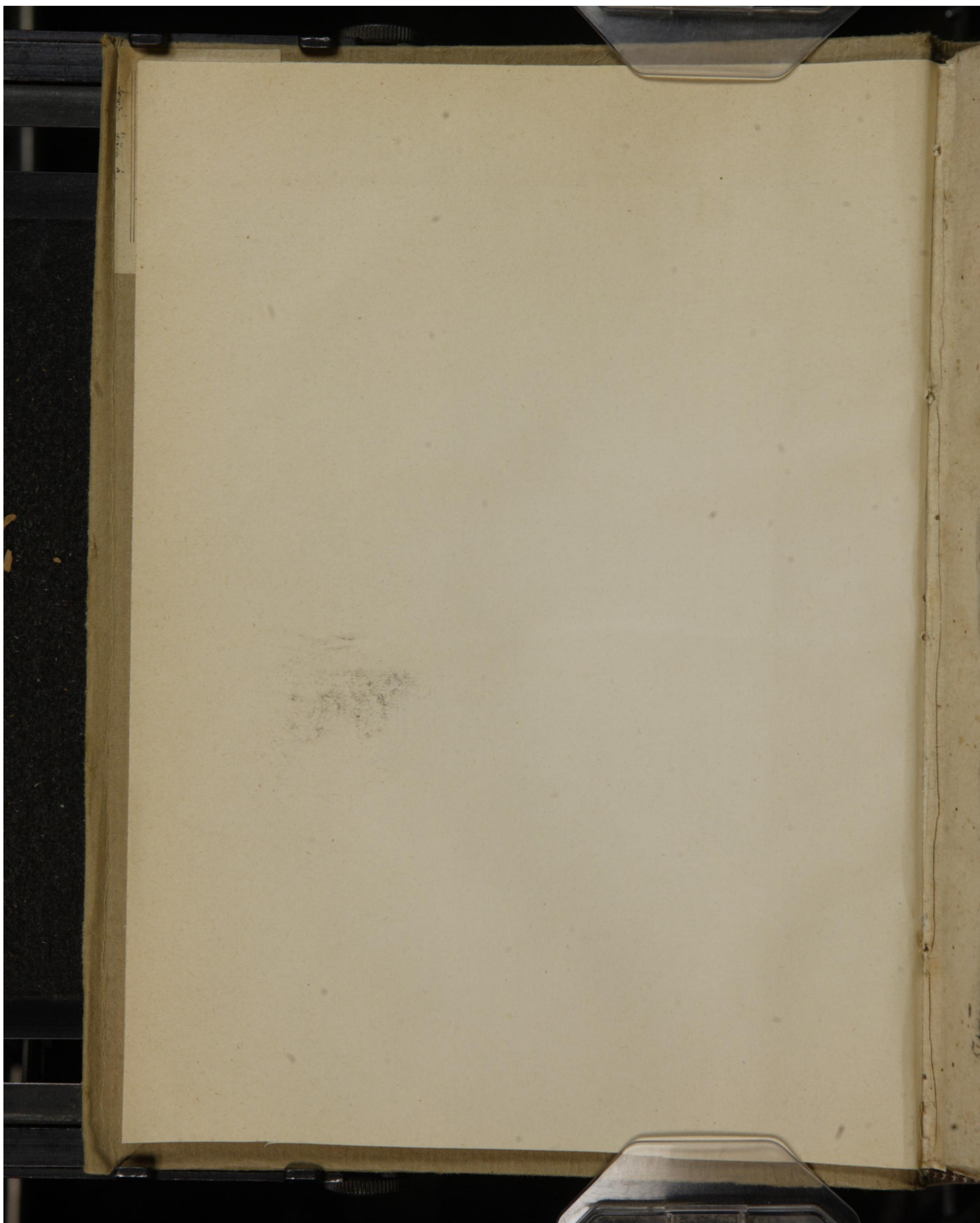

VANCIVS
Iusta
Defensio
2
6
395
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE
50.000 - 10-939

IVSTA DEFENSIO
PRO SERMONIBVS
S. P. AVGVSTINI
AD FRATRES SVOS IN EREMO CONSTITVTOS,
Edita à Reu. P. Mag. F. Angelo Vancio Ariminensi Augustiniano

AD PERILLVSTREM, ET REVERENDISS. D.
D. GEORGIVM
POLACCVM.

Patauij. apud Gasparem Criuellarium.
SVPERIORVM PERMIS

Perillustri, ac Reuerendissimo D.

D. GEORGIO POLACCO VENETO,

Insignis Sanctæ Luciȩ Cænobij Monialium à Confessionibus meritissimo

ON multum temporis elabitur ex quo celebris quidam Auctor exortus est (Georgi Vir Perillustris, & omnium disciplinarum genere ornatissime) qui vt ordinis nostri antiquissimum decus deturbaret si posset, à nostro Diuo Augustino Parente nos Eremitanos filios abdicaret, abduceretq; fœtum eximium, ac sacris peruti'em suggestis; Operis D. Augustini veluti euersor, vt ex huius excidijs, sibi magnam fortè partiriret immortalitatis molem, minus decenter affatus est, sermones ad Fratres in Eremo, Diuum Augustinum non exarasse; & paucis comitatus viris, conatus est, clarissimis rebus tenebras obdu-

cere, & toti terrarum orbi, Ecclesiasticis sapientiæ gigantibus suffragantibus huic operi, solus nunc ipse obstare, palamq; strepere visus est. Huius porrò molestiæ, Magister Angelus Ariminensis tui obseruantissimus, de nostra Religione benemeritus, meusq; præceptor non immeritus, occurrendum esse, hisce de causis duxit; primo vt horum sermonum laudem temporis, & hominum iniuria, iam prope senescentem, quantum posset ab omnium obliuione rerum, ac silentio vindicaret; tum etiam ne impunè immunis, ac si pro aris, & focis digladiatus esset aliquidq; sibi magni fecisse is videretur; sicq; quisquis tandem ille fuerit suis tumeret nugibus, & ambagibus; hanc sermonum Diui Patris Augustini Defensionem, licet magnis, alijsq; curis detentus, tandem construxit, & per crebras vigilias, impellentibus amicis, quidquid otij nactus est, in hoc, breui temporis angustia, consumpsit opusculo; mihiq; sub prælo vt illud mitterem commisit. Cui vt morem gererem, onus hilari animo subiui. Cum sine duce illud in lucem edere non probarem; haud multum elaboraui, nec diu indagaui Patronum singularem, acerrimumq; tutorem, qui huius operis suscipere patrocinium perbenignè dignaretur. Iamq; mihi illum affectāti, cum nemo suppeditaret; præclara, eaq; plurima animi tui insignia (quæ perillustribus optimæ famę clangioribus per omnium terrarum plagas; & in nostra Religione cuius tu præcipuus studiosus, præcipua eius institutoris monumenta, sacra, indefessa lectione peruoluis; nec proinde mirum si augustis dictis quas, orationes, in sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti laudes, non abdicè in sacris ædibus singulis quibusq; hebdomadibus, omnium applausu prædicas, mirificè elucent) pręclara, inquam, animi tui insignia omnibus vulgata, & olim, ab A. R. P. Magistro Ioseph Columbina Augustiniano Veneto, Domino meo maxime colendo, mihi depradicata, animum in meum recurrerunt, quæ vt Te eligerem facilè admonitum fecerunt, dulciterq; conata sunt. Sermonum igitur ad Fratres in Eremo, opus sane Exellens D. Augustini Eremitanæ Religionis Fundatoris extitisse, tum esse, Defensio in lucem nunc prodit; quæ ne repugnantibus

tibus

tibus occurere vereatur, immo horum vires infirmas contundere animetur, Tui Nominis, & Numinis fulgore fulcitur: cuius adminiculo, conantia dumtaxat frangere franget; at pari fortuna, sicuti ex Alexandri magni conspectu, quilibet miles non modo mortem floccifacere, at palmas adipisci, suadebat sibi; sic horum Defensio sermonum, sub tuæ candidæ Aquilæ auspicijs, tela reflectere maiora, maxima deuitare, aduersantium quorundam vires negligere, eisq; ictus infigere audebit; & veritatis armorum propugnaculis vallata, pietatisq; erga D. Parentem equum conscensa, sub tuæ nobilissimæ prosapiei vmbra, tutas sibi laureas promittit; sub tua inquam nobilissima stipite; quæ vt Venetijs clarissima vetustate, annosaq; venustate gaudet, ita Cracouiæ apud Sigismundum Poloniæ Regem, non nulla lustra, publicis, tum priuatis negotijs operam nauans, commorata, plurimis ab illo Serenissimo Rege decorata, pollet, ac ouat priuilegijs multis; inter quæ Aquilæ albæ insignia tunc est assequuta, vnde prosapies quæ Sabadinæ nitebat Nomine, Polaccorum voluit nuncupari Cognomine; quæ stipes, quo pacto nobilissima sibi primordia vindicauit, ita tempestatum successione labenti, non paucis fuit referta perillustribus viris: quos nisi me aliunde pergere, lectionis raperet breuitas, longiori oratione, non perbreui Epistola, haud singulorum laudes, cum nil satis me dicturum cognoscam, sed singulos, licet inornate breuitati studens ad vnum deducerem orationis cursum. Sed quorsum alios lustrare, si te vnum in medium afferre ad tuæ domus decus affatim sat superq; sit? Quid enim disciplinarum genera, sacrarum litterarum peritia ad prosapiei ornamentum non confert? Quid pietas, Religio impolluta, aliæq; virtutes non conducunt ad stipitis gloriam alicuius? Tu igitur cum dumtaxat hisce paucis, at innumeris alijs, studio breuitatis ommissis vndiq; fulgeas; Polaccorum prosapies, multis antea serta fulgentibus astris, nunc redimita, fulget Te sole solo. Accedit ad hæc vitæ tuæ integritas, morum probitas non exigua qua de causa, insigne Monacharum nostri Augustiniani ordinis Cœnobium sub tui fide quiescit, sub tuo felici regimine gestit. In quo munere, cum celeritate pruden-

tiam

tiam, cum prudentia fortitudinem, cum fortitudine sapientiam, & mentis perſpicacitate connexus es, quanta vel optari luberet, peti liceret, vel neceſſe foret. Tibi ergo eximiæ Virtutis decori, ſtudioſorum Mæcenati, hoc opus, meæ in te obſeruantiæ exile pignus, & ergo, tuiq; obſeruantiſſimi M. Angeli Vancij fætum, mecum vna, dico, conſacro. Læta, eia, mentis, ac oris amenitate, hunc vagientem amplectere partum, qui inter viros preclariſſimos prodire peroptat, ne pereat ancipiti Pallade, illumq; ea foueas frontis ſerenitate, quanta offertur offerentis hilaritate. Vale ſemperq; Vale.

Patauij XI. Kal. Ian. *1626.*

Perilluſt. ac Reuerendiſs. D. T.

Humilis ſeruus in Domino.

Magiſter Hippolytus Ariminenſis
Auguſtinianus Patauini Gymnaſij Eremitarum
Moderator.

AD LECTOREM
Magister Angelus.

EM certè gratissimam Sacræ nostræ Augustinianæ familiæ, quin uero omnino debitam mihi fecisse sum arbitratus, si hoc ciuile bellum in sui gratiam in præsenti strenuè militauerim; ut sanè fructu huiusce diligentiæ meæ, magis, ac magis gaudere velint Eremitani Patres, quàm si quis Regnum illis nunc donasset: & par esse duxerim, ut omnes animi, ingeniiq; mei vires, in nostro omnium parente iure prædicando Augustino, magnificè se se proferant: à quo nimirum discunt omnes tanquam ab eximio doctore, ac omnium Magistro præstantissimo: à quo nemo est mortalium cuiuscunq; sit, vel ætatis, vel loci, vel ordinis, vel fortunę, vel studij, vel nationis, quin melior, ac doctior fieri queat: cuius omnibus in rebus magni momenti lectio, certa & fidelis prodest plurimum, varia mire delectat, scitu necessaria studiosis, ne tempus quod nunquam redit amissum, ut Seneca loquitur secunda Epistola: malè conterant: scripsit magnus Pater Augustinus propemodum libros innumeros, eruditione præcipuos, elegantia non contemnendos, doctrina refer-

fertissimos: cuius labores, & vigilias pro Ecclesia Sancta Dei, nunquam edax tempus, inuidiosaq; vetustas nobis abstulit, nullus aduersantium furor deperdidit: id quod illius studiosi tantum, non quotidie non experiuntur; à quo tot magnarum rerum, optimarumq; disciplinarum omnis generis, præclarissimis litteris, est iam explicata excellens doctrina: diuini huius, ac cælestis ingenij monumenta, legentium manibus teruntur quotidie, magno non sine fructu salutis. Veruntamen, reliquorum ipsius operum non admodum soliciti, quod omnibus indiscriminatim sint æque probata, vnius casum, iacturamq; in primis dolenter patiuntur Reuerendi Patres Eremitani, & meritò lamentantur. Equidem vnius libelli, qui ipsis esse debet profectò in delitijs, & pro centum millibus, amore percussi, eo iniuria priuari, supra omnes egre ferunt; cuius vehementiori desiderio exardescunt, cui tàm fixè, pertinaciterq; inhærent, vt ab eo diuelli nequaquam, vel possint, vel debeant; è quo omnem ad animæ salutem profectum haurire queunt; cum hactenus tanto nimirum temporis interuallo prolatus in publicũ, desiderationem ipsorum sua lectione leniebat, complebat suauitate, & diuina illius orationis dulcedine, qua pollet in consolando, in consulendo, docendo, monendo, omni doctrina præditus Augustinus; ecce tibi complures postea homines eruditi, vicijs & erroribus, ignorantiaq; denuntiant respersum opus, hoc est, Augustini sermones ad Eremitas inscriptum, vt ementitum, vt supposititium,

Augu-

Augustino videlicet indignum accusant, reijciendumq. totis viribus volunt.

Sed sepè id expugnauerunt gratis, etenim nunquam illi potuerunt. Hunc ergo libellum non temerè, sed ad probandum fuisse ab Augustino conscriptum, firmis argumentis, demostrationibus prævalidis, aliorum ritè solutis rationibus, iuxto nostro suscepto patrocinio, defendere, sermones istiusmodi ad nos Eremitas, Augustinianæ dignitatis, & magnitudinis patrimonium facilè ostendere, neruis omnibus sum accuratè conatus. Quanquam libelli stylum August. probè cognoscere, ac de eo in omnibus iuditium ferre, non est scribentis cuiusq. Hunc nihilominus libellum nostrum, sibilis conscindere, hunc nihil curare, nolle imitari, latinam nimis improbare planam locutionem. Vnum hunc è multis, qui cuncta pro salute habeat, exturbare, planè dedecet valdè. At cum Alcibiades (vt est apud Ælianum lib. 13. c. 38.) tam egrè sibi ferendum putarit, Magistrum illùm, in cuius ludum litterarium docendus intrauerat, carere Homero, vt manum ab eodem verberando abstinere nequiuerit: non erit modo infracti animi, si possit videri non gloriæ magis, quàm iustæ Defensioni, iure data à nobis opera? Oppugnauimus ergo eorum inualidas rationes, quibus erat animus, nostros (seruatæ hactenus, ac in perpetuum seruandæ, factæ olim institutionis Eremitici ordinis ab Augustino) opprimere Sermones. zelus namque Religionis nostræ comedit nos.

Læta-

Lætamini itaq. omnes Reuerendi Patres Eremitanæ Religionis, super hæc Augustini Patris nostri eloquia casta, sicut qui inuenit spolia multa. Tollit (vt olim ipsi Augustino cælitus est dictum) & diligenter legite: & qui sermones hos nostros legerit, non contemnat, verùm probè intelligat, quia non alterius, quàm Augustini spiritus, suos nos docet Eremitas. Hoc certè fuit ab initio institutę Religionis exordium: hoc à maioribus nostris audiuimus: hoc oculis nostris perspeximus, & manus nostrę contrectauerunt de verbo vitę ęternæ, ac spiritualis ab Augustino nostro nobis relicto: hoc omnes annunciamus, vt & hic libellus (erroribus quibusdam & vno vel altero sermone qui vel ab aliquo hęretico, vel à quouis alio additi fuerunt semotes, cum in clariorem lucem propediem dabitur, Deo bene fauente) societatem nobiscum habeat, non ab alio, quàm ab Augustino institutis Eremitanis; de quibus, pro quibus, propter quos Eremitas, editi sunt isti huiusmodi sermones nostri.

Magister Frater Hieronymus de Ghettis Rom. or. Er. Sancti Augustini Prior Generalis Ind. Reuer. Patri Magistro Angelo Vancio Ariminen. eiusd. ord. S.

CVM à viris fide dignis acceperimus, te opus, titulo Iusta defensio pro Sermonibus Sancti Patris Augustini ad Fratres suos in Eremo luculenter scripsisse, idq; Fratribus nostris, & cæteris diuinarum literarum professoribus fructuosum, idcirco virtute præsentium, & nostri muneris auctoritate ad bonum publicum, reseruato D.D. Superiorum beneplacito, imprimendi facultatem concedimus.

In quorum fidem &c. Dat. Romæ die 25. Februarij 1626.

Nostri Officij affixo sigillo.

Frater Hier. Romanus Generalis Ind.

Reg. lib. 2.

 2 De

DE mandato Reuerendissimi Patris Generalis Magistri Hieronymi de Ghettis Romani, Defensionem hanc Sermonũ D. P. Augustini ad Fratres suos in Eremo, quam strenue suscepit Admodum R. P Magr. Angelus Vancius Ariminensis Vir, & sapientia, & probitate insignis. Ego Frater Ambrosius Riccius Ariminensis Augustinianus Doctor Theologus diligenter perlegi, & animaduerti Patrocinium hoc iustum, modestum, sapientissimis rationibus instructum, iureq; susceptum nihil continere, quod regulis Catholicæ Fidei, ac bonis moribus aduersetur, ac propterea censui, vt in lucem possit emitti. Arimini ex Conuentu nostro S. Ioannis Euangelistæ die 6. Nouembris 1625.

Ego Frater Ambrosius Riccius Ariminensis Augustinianus Doctor Theologus.

DIligenter vidi, & consideraui ego Brancutus Brancutus I. V. D. Sanctæ Inquisitionis Ariminen. consultor, ac Auditoratus Fiscalis, Iustam defẽsionem pro Sermonibus S. Augustini ad Eremitas ab eodem R. Patre Magistro Angelo Vancio Ariminensi Compilatam, & nihil contra statuta Ecclesię inueni, & propterea liberè posse imprimi.

Dat. Arim. die 14. Nouembris 1625.

Arimini die 28. Nouembris 1625.

Iustam

IVstam Defensionem additam pro Sermonibus Diui Augustini ad Fratres suos in Eremo constitutos, ab Admodum R.P. Magistro Fratre Angelo Vancio Ariminense eiusdem Eremitarum Ordinis, efficacissimis rationibus constructam; De mandato Illustrissimi & Reuerendissimi D. D. Cypriani Pauonij Episcopi Ariminen. diligenter vidi, & examinaui, nihil fidei Catholicæ, ac bonis moribus contrarium continere, immo dignam vt in lucem prodeat Censui.

Ego Frater Octauius Magnus Ariminensis Ordinis Minorum Conuentualius Doctor Theologus, & Examinator Synodalis.

IVssu Admodum R. P. Hippolyti Mariæ de Ferraria Ordinis Prædicatorum Vicarij Sanctissimæ Inquisitionis Arimini. Ego D. Guidus Angelus de Melioribus Ariminensis Congregationis S. Georgij ab Alga Venetiarum Canon. Secularis, ac Sacræ Theologiæ Doctor, opus istud in quo Admodum R.P. Magr. Angelus Vancius Ariminẽsis Vir omnigena eruditione clarus, congruam, ac suæ ipsius Religionis zelo dignam pro Sermonibus S. Augustini ad Eremitas tutelam suscipit, diligenter perlegi, cumq; nihil in eo, quod vel Catholicæ fidei, vel bonis moribus aduersetur offenderim, iure propterea typis demãdari

dari

dari posse probaui. Dat. Arimini in Monasterio nostro S. Iuliani die 10. Decembrius 1625.

EGO Frater Iacobus Seghettius de Argenta Ordinis Prædicatorum Arimini Phylosophiæ Lector ex cõmissione Admodum R.P. Hippolyti Mariæ de Ferraria Sanctissimæ Inquisitionis Vicarij Arimini præsentes Admodum R. P. Magistri Angeli Vancij Defensiones super Diui Augustini sermones ad Eremitas directos summa animi iucunditate perlegi, quas cum esse mira industria, ac diligentia elaboratas, summaq; animi pietate, ac dexteritatę refertas agnouerim, vt typis mandentur perdignas existimaui. Arimini die 18. Ianuarij 1626.

Ità Attestor Ego Frater Jacobus Seghettius de Argenta qui supra.

Stantibus præmissis opus approbamus ad effectum, vt imprimatur Bernardinus Benedictus Vicarius Generalis Arimini.

Frater Hippolytus Maria de Ferraria Vicarius Generalis Sancti Offitij Arimini.

Admo-

Admodum R. P. Magiſtri Fratris Angeli Vancij Ariminenſis debitum obſequium, piamq; animi ſui deuotionem erga Sanctum Patrem Auguſtinum Eremitarumq; Religionem. Iuxta defenſio pro Sermonibus Sancti Patris Auguſtini ad Fratres ſuos in Eremo conſtitutos. Vidi, & perlegi, & cum ſingula enarrata ſint Catholicę fidei, boniſq; moribus conſona typis demandari poſſe ad commodum pręcipuè Eremiticę Religionis exiſtimaui.

Ego Angelus Michael Caſtellanus Sancti Matthęi Rector, Sacrę Theologiæ Doctor, ac in Ciuitate Bononienſi apud Illuſtriſſimum, & Reuerédiſſimum Cardinalem Ludouiſium Synodalis Examinator.

Atteſtor ego Frater Octauius Rauennas Theologus & Metaphiſicus publicus, me legiſse librum cui titulus eſt Iuſta Defēſio pro Sermonibus S. P. Auguſtini ad Fratres ſuos in Eremo confecta à P. R: Magiſtr: Angelo

gelo Vancio Ariminenſi Augu-
ſtin. nihilq; contra leges reperi·

Stante atteſtatione F. Paulus In-
quiſitor Paduæ admittit vt im-
primatur.

AVCTORES
IN HOC OPERE CITATI.

D. P. Auguſtinus.
D. Ambroſius.
D. Antonius.
D. Antonius de Padua.
Alphonſus Ciaconius.
Aluarus Pelagius.
Antonius de Gueuara.
Antonius de Balocho.
Antonius Molina.
Aulus Gellius.
D. Anſelmus.
Alphonſus à vera Cruce.
Alexander Magnus.
Angelus Rocchenſis.
Aldus.
Ambroſius Coriolanus
Ambroſius Gentilis.
Antonius Dertonenſis.
Arnaldus.
Albertus.
Alciatus
Aldourandus.
Ariſtoteles.
Alexander ab Alex.
Antonius Cerrus.
Azorius.

Abbas.

Abbas.
Aloysius Miranda.
Anastasius bibliothecarius.
D. Bonauentura.
Beda Venerabilis.
Bellarminus.
Baronius.
Briga.
D. Basilius.
D. Benedictus.
Barradius.
D. Bernardus.
Benedictus Capra.
Bassianus.
Basilius Sirenius.
Bartholomeus Bartorolus.
Cassianus.
Craueta.
Coradus.
Caius.
Cicero.
Cato.
Cornneus.
D. Cyprianus.
D. Chrysostomus.

Conc. Trid:
Dionisius Carthusianus.
Decius.

Erasmus.

Felinus.
Franciscus Suarez.
Franciscus Pisanus.
Ferdinandus Hispanus.
Ferdinãdus de Castiglio.
Franciscus Leo.
D. Gregorius.
Gabriel Vasquez.
Gregorius Tolosanus.
Genebrardus.
Gargias Louisa.
Gelasius Papa.
Gregorius Papa. VIIII.
Gabriel Penotus.
Gracianus.
Glosa Interlinearis.
D. Hieronymus.
Hieronymus Romanus.
Hieronymus Platus.
Horatius.
Hieronymus Catena.

B. Iordanus.
Ianus Guilelmus.
Ioseph Panphilius Signinus.
Iacobus Gualla.
Ioannes Mabuernus.
Ioannes Trullus.
Ioannes Boemus.
D. *Iuo* Camotensis.
Ioannes *Marquez*.
Imola.
Ioannes Vaseus.
Isidorus.
Innocentius III.
Iulius Paulus.
Ludouicus ab Angelis.
Lãdulphus de Vita Xp̄i.
Lancilotus.
Liuius.
Louanienses doctores.
Michael de Carcano.
Maioragius.
Magr. Sententiarum.
Michael de Medina.
Nicolaus Barianus Placentinus.
Nicolaus Crusenius.
Nicolaus Papa V.
Nauarrus.
Osorius.
Onufrius.
D. Prosper.
Possidonius.
Pius Papa *II*.
Petrus *Maturus*.
Paulus Morigius.
Pontanus.
Pico *Mirandul*.
Philippus Bergomensis.
Pondeletius.
Plinius.
Petrarcha de Vita solitaria.
Petrus *Albinianus*.
Petrus Clotonus.
Pericles.
Panuinius.
Platina.
Pacius Scalæ.
Paleottus
Quintilianus.
Renatus Chopinus.
Regracierius.
Rutilius Brentonius.
Robertus de Licio.

Spa-

Spalatensis.
Sigonius.
Saluianus Marsiliensis.
Surius.
Seraphinus Caponus
Sixtus IIII.
Strabo.
Salustius.
Simanca.
Socinus.
D. Thomas.
Thomas Anglicus.
Teofrastus.
Thomas à Tallamello.
Trusa.
Thomas Vulalensis.
D. Vicentius Ferrerius
Varro.
Vulpianus.

TABVLA

Capitum, & eorum, quæ in eisdem Capitibus continentur.

mi.

18. de

INTRO-

INTRODVCTIO.

Diuo patre Auguſtino (cuius ad omnia ſcriptorum genera præclariſſimum, propemodumq. accomodatiſſimum ingenium, totus miratur orbis) hoſce ſermones exaratos fuiſſe, necnon ad fratres ſuos in eremo conſtitutos, poſtea tranſmiſſos, quàmplurima probè teſtantur, vt plerique omnes viri cordati facilè conſentiunt: & mirum profectò qui fieri potuit, quempiam ijs fuiſſe aduerſarium. Quamuis omnes eſſe ex Auguſtini Marte, non diutius contendendum; nec incongruum, ipſum fortè parum doctum collectorem, ex induſtria ſuos vnum aut alterum addidiſſe: iniquiſſimum certè videri poſſet, ſi in odium eremitani ordinis, omnes ſine delectu eliminentur, de ſiniſtra fide paſſim accuſentur; inutiles, ſordidi, floci faciendi aperte dicantur: & plus nimio zelo onuſtus, qui in ſuper horum Auctorem, mentitum, ſupplitio ignis tradendum ſcripſit, & ſermones pro fabulis habendos: (hũc ſeruare modum noſtri didicere libelli, parcere perſonis, dicere de vitiis, ita D. Hieronimus ad Nepotian:) quibus tamen alii non doctiſſimi viri non deſinerent vti, ſiquis eſſet locus, quem in ſenſum ſuum ineptè torquere poſſent; non vt illis fidem adhiberent, ſed tantum vt nos eremitas Auguſtinianos perturbatos facerent. Ac vt olim non defuere heretici, qui impudenter ſacrarum ſcripturarum libris, vel ferè omnibus, vel certè aliquibus, omnem prorſus auctorita-

tem detrahere niterentur, eo quòd ipſorum grauiſſimos errores funditus euertendos perſpicerent, quorum decem, & octo manifeſtas hereſes poſt Sixtum Senenſem, eruditè proſequitur confutare Bellarminius lib. 1.

Et ſanè non mirandum, ſi hi Auguſtiniani ſermones, pariter oppugnatores offenderint; qui non in parietum modo, aut tectus concuſſione ſiſtere videtur: ſed vſque ad vltima, imò prima Sacri Ordinis Eremitici fundamenta effodienda, atq. euertenda progreſſi, iacturam in capitis inſtitutionē tantæ Religionis, importare nobis eremitis, ſatagunt, vt Nouitios nos in Sancta Dei Eccleſia ſuo ſenſu faciant, qui aliis quamplurimis antiquiores, in Chriſto Ieſu per Euangelium eius, à D. P. Auguſtino tot ſeculis geneti ſumus; quippe qui iampridem in illius ſanctiſſimis veſtigijs, omnium primi pedem poſuimus, & vota fecimus, tali prǫſtātiſſimo Duce, auctore, ac defenſore; cuius diuina propemodum Minerua, omne genus artiū, doctrinarum, ſcientiarum, librorum, ſermonum egregiè tractauit. Onerauit hoc modeſtiam noſtram, etiamſi ſtilus ipſe preſſus, demiſſuſq. fuerit; propterea quod omnino cogi videmur, almi parentis noſtri D. Auguſtini, partes candidè tueri promiſſo ſatisfacientes, dum ipſe eiuſmodi noſtra iuſta defenſione, nunquam egere prorſus cogitauerit: ex facto tamen, ius oritur legiſte inquiunt. & Apoſtolus, Nemo ſibi viuit. ad Rom c. 14.

Sed age, rem agreſsis, eadem vti via liceat, qua Bellarminus ipſe potiſsimū vtitur pro epiſtola ad Hebreos

con-

contra impugnatores, tùm ex antiquis hereticis, tùm ex Catholicis quibusdam; etsi in Ecclesia aliorum omnium consensione, illius epistolę semper viguit auctoritas; & nostrorum quoq. sermonnm.

Caput primum in quo multis argumentis D. P. Aug. sermonum ad Eremitas auctor comprobatur §. Primus.

Primum argumentum ex nominis inscriptione sumitur; ea enim ratione, psalmos à Dauide decantatos fatemur, prophetias ab Isaia, Hieremia, Ezechiele, aliisq. diuinis Vatibus prędicatas nouimus; libris phisycorum, Metaphysicorũ, Moralium, Aristotelis nomen fidem facit: hos libros à Galeno, alios ab Auicena, quosdam ab Hippocrate conscriptos, Medici affirmãt; Ciceronis, Platonis, Virgilij, Horatij, Baldi, Bartoli nuncupatio ipsa, suos præsefert manifestè Auctores certos, nullomodo varios: Sermones verò nostri, iam in fronte gerunt apertum proferuntq. gloriosum nomen D. P. Augustini, & legitimum huius operis parentem statuunt.

Hęc item ratio perbellè persuadet, Hymnum, Te Deum laudamus, ab Ecclesia creditum & affirmatum olim à D. Ambrosio, & Augustino compositum, non à quopiam alio; quoniã habuit semper titulum huiusmodi duorum nominum: cui celeberrimo omniũ Hymno, cum aliud nullum D. Ambrosij opus, fidem faciat, nisi quem ad populum habuit, Sermo de Augustini Baptismo, vbi de illo espressa fit mentio, ac de

monacatu, cuculla nigra, cinctorio coriaceo Augustini, rectè colligit Ecclesia, Hymnum, Te Deum laudamus, Ambrosij esse, & Augustini. Hinc quoq. factum est, vt epistolas quasdam, doctas quidem, & eruditas, Tomo nono inter D. Hieronimi opera, non ab eo conscriptas dicamus, quarum Auctores ignoramus; cum tamen aliæ suis Titulis, proprios testantur Auctores. Inter opera Galeni, merito quędã, ac reuera nõ inutilia, irrepserũt, quæ spuria dicantur à Medicis; eo quoniam nullum habent certi Auctoris nomen inscriptũ, vt de dinamidijs, de quattuor humoribus, de spermate, Anatomia viuorum &c. Sunt etiam qui proprium fetum ad pisonem Galeni, perperam Galeno negant. Thomas Anglicus super Isaiam, Hieremiam, Apocalypsim, Genesim, epistolas canonicas scripsit: Verum Typografi per errorem, Thomam Angelicum imprudenter dixerunt, vt Ferdinandus à Castiglio notauit in Cron. S. Dominici lib. 3. c. 31. Sermones autem pręfati, non alterius sed Augustini solius habent, certum ac pręfixum nomen; quod à maiori, & saniori parte totius Ecclesię colitur, ac cum suis eremiticis Sermonibus libẽter admittitur: veruntamen standum est à pluribus.

§. II.

Secundum perstringamus argumentum, ex venerabili antiquitate desumptum; cui & patres ipsi, ac scriptores omnes non vulgarem auctoritatem dandam esse, iurè semper censuerunt, & in testimonium adducendam affirmant. qua item ratione vti non dubitauit pro epistolarum veritate tuenda D. Petri, Iacobi,

cobi, Ioannis, Iudæ, Bellarminus. Tot ergo elapsis seculis, hi sermones ex Augustini officina editi, ab omnibus fermè scriptoribus creduntur, donec apostata, hereticus ille Erasmus monasticæ vitæ hostis, temerè nimis, & imprudenter, de medio illos tollere cogitauit: omnes hactenus factas impressiones Sermonum horum, sub nomine S. Augustini habemus, anno 155 anno 1559. anno 1584. Venetijs. anno 1614. Parisijs imò quod negari nequaquam potest, antea impressi & postea, semper nomine S. Augustini circunferuntur; atq. decimum Tomum operum D. P. Augustini illos continere omninò constat: Certè si ex multi tẽporis decursu, ipsa non interrupta traditio per omniũ ferè manus transmissa, huic operi fidem non adhibeat inconcussam, periit profectò omnis omnium librorum certitudo: quo argumento suffultus ipse D. P. Augustinus lib. 33. cont. faustum c. 6. putabat à nullo, suos libros fore reijciendos, exemplo Platonis, Ciceronis, Aristotelis, Varronis, aliorumq. huiusmodi; vnde nouerint homines (aiebat) quòd ipsorum sint, nisi eadem temporum sibimet succedentium contestatione continua? & si quis neget has litteras esse meas (de suis scriptis loqu itur S. Augustinus) vnde cõuincetur, nisi quia qui nunc istas nouerunt, notitiã suam ad longè, & post futuros, continuatis posterorũ successionib. traiiciunt? Cum ergo de tàm longi temporis antiquitate agitur, pronobis habemus omnes ferè dignos scriptores, tribus vel quatuor exceptis, Erasmo, Louaniensibus doctoribus, Bellarminio, Baronio; quibus tamen Reuerendiss. Angelus Rocchen

sis,

ſis, Ioannes Marquez, Nicolaus Cruſen noſtrates cumulatiſſimè reſpondere: nec longo interuallo, ſuperiore anno quæſtionem omnibus moleſtam, iamq. ſopitam, iterum in lucem reuocauit importunè nimis venerandus Don Gabriel Penotus Canonicus Regularis: ſed hic auctor ſuſtineat ſuo loco paratas ſuis obiectionibus reſponſiones; Interim nequaquam illi credendum 7. tit. q. Cod. Teod. Arcad. & onor. difficilimum ſanè linguam, atq. calamum ſub rationis imperio cogere: eius ex his atque alijs breui conſtabit, falſum iuditium circa ſermones hos noſtros: noſtros inquam, quia ad nos Eremitas à D. P. Auguſtino diriguntur, tametſi aliis de rebus quandoque loquantur ad eremitas parum ſpectanctibus. non modo fas eſſe, imò verò nos obligatione vrgeri, faciem oppoſitoribus non auertere, ſed pro veritate obſtare, oſtendit Pater Ferdinandus de Caſtiglio in Cron. S. Dominici c. 15. lib. 3. exemplo Sanctorum Apoſtoli Pauli, Gregorij, Hieronimi, Auguſtini, Thomæ contra petulantium linguas ſui, & aliorum cauſa tuendi honoris.

§. III.

Tertium iam producatur argumentum. Sacri Canones non ſemel, & iterum; at ſæpè quidem, apertè inſinuãt ſermones ad Eremitas Sancti P. Auguſtini eſſe. Hinc videre eſt, quoties Dominus Gracianus integras hinc colligat auctoritates in diſtint. cauſ. queſt. cap. de conſec. de penitentia, quæ nullibi in operibus Auguſtinianis habentur, niſi in his exaratę ſermonibus. Hęc omnia loca indicarunt doctiſſimi quidam ex noſtris, Marquez cap 8. Cruſenius cap. 10. Thomas a

Ta-

Talamello c. 11. fieri ergo potuit, vt vir grauissimus Gracianus, tàm hallucinatus fuerit ineptè in horum frequenti citatione sermonum? ergo dixerit quispiã, nihil firmum in hac Iuris Canonici parte, dum pariter alios quosq. refert passim doctores. Quid? quod nonvlli quoq. Sancti Patres tanti fecere hunc sermonum libellum, vt aliquando minimè vereantur, integras ex eo sententias amplecti? eos videre licet apud nostrates supra citatos. Addendum quin etiam putauerim, ex fonte sermonum horum, versiculis, responsoriis, antiphonis plerunq. vti Ecclesiam, atq; orationem vltima de Domini passione, in offitio B.V. in codice altero Diurno, quæ tùm à Sacerdotibus ad sacrum Missæ Sacrificium deuotè recitari solet. Hic se fatetur (nusquam alibi D.P. se baptizatum à D. Ambrosio, Monasteria Eremitarum, atq. Clericorum instituisse: se vocatum à D. Valerio, ab eodẽ acersitum Sacerdotem electum, ac postmodum suscepto Episcopatus offitio functum fuisse. Hic Eremitanæ Religionis, prima ab Augustino origo describitur. Hic quędam ab eo repetuntur, quæ & in sua Regula apertè legere fas est. Ridicula verò ea fuga quorundam perspicitur; dum enim prem̃ Aug. de Clericis, de Sacerdotib. de Canonicis, etiam Laicis loquitur, benè habet, vera dicit Aug. clericus nimirum, Sacerdos, ac Episcopus; Clericos docuit, Laicos monuit, Sacerdotes instituit, Canonicos reformauit. verum cum ad eremitas suos sermones dirigit (sunt autem simul omnes huiusmodi sermones, arbitrario ordine dispositi à primo Collectore) tunc aperto ore clamant, pugnaciter re-

pugnant, reprehendunt, ordinem confuſum reiiciunt improprias locutiones carpunt, barbarum ſermonẽ Auguſtino indignum affirmant, errores inueniunt; atque ſic omnia ſe putant contra eremitas retundere, & confodere: Verum, ſermo datur cunctis, animi ſapientia paucis. nec eſt arbitrii noſtri, quid quiſque contra nos loquatur *Cato*. Non hoc loco de Helenæ vmbra, vt Troiani cum Græcis olim: rem ipſam agdiemur, *Plato q. de Repub.*

§. IV.

Quartum prodeat argumentum. Horum ſermonum libellus, Catholicorum omnium conſenſu, vel eſt D. Auguſtini opera, vel alterius? nullius, quis ſtultus dixerit. Non alterius: producatur niſi horum fuerit Auctor: equidem mirum, hactenus aduerſariorum nulli in mentem veniſſe, cui nam certo Auctori ac nominato ſit adſcribendum opus. nullum apparet pro altero probabile ſignum. imo id eſſet contra legem charitatis, & valdè iniquum, ſibi quod eſt alterius attribuere, doleret cum Virgilio Auctor certus, hos ego verſiculos feci, tulit alter honores: proculdubio eſt contra naturalem legem, quod tibi fieri non vis. d. 1. c 1. præterea ſi hoc dici poſſet, quis queſò non videt, eadem facilitate aſſerendum, nec libros de Trini: nec de Ciuit. D. de doct. Chriſtiana, nec ſuper Gen. ſuper Ioan. eſſe D Auguſtini partum, imo nec libros de Retract. ſed ab alio viro docto, & probo conſcriptos, & Auguſtino mendaciter attributos; quo ſtante, periret tàm magni Doctoris omnis auctoritas. Imò & omnium ſcripturarum fides nutaret

tam-

tamquam incerta; quod sine incredibili catholicæ fidei iactura esse non posset:

Possidonium S.Patris Augustini discipulũ & eremitã, horũ sermonum non fuisse Auctorem, liquet apud omnes nec inter illius opera habentur: refert tamem versus quosdam Augustini mẽsæ affixos, qui dumtaxat in sermone 26. leguntur: in Sermone 4. de Obedientia, prodit se Auctor esse Augustinum, non Possidium. In sermone de triplici genere Monacorùm, Auctor se facit Augustinum à quo Fortunatus Manicheorum Antesignanus superatus est. Pariter idem facit Auctor in sermonibus de Prudentia, de Iustitia, & de Misericordia ad Eremitas. Non est autem præsumendum, quòd prefatus Auctor tot de se mendacia confixerit; de nullo est presumendum malum, nisi probetur, de scru t. in or. fac. cap. vnic. ac nisi quod iustum est, presumi debet. ff. de socio. l. merito: nec quòd aliquis velit peccare, 4. Sentent. d. 16. quæ ergo dicuntur ab Auctore Sermonũ, præsumamus esse vera de ipso P. Augustino, non de Possidio:

Nequè horũ sermonũ Auctor fingẽdus est D.Prosper, D.Patris Augustini itẽ Eremita discipulus: hic enim vir Sanctus pariterq; doctus, librum scripsit ex Augustino, Sententiarũ nucupatum, in quo sæpè refert integras Sententias ex his ad Eremitas sermonibus neq; illas alibi apud Augustinũ reperire licet; dicendum ergo firmiter, esse Diui Patris Augustini, nõ alterius Auctoris laborem; cuius, tibi faciat queso si placet, aut non placet, fidem certam, & exploratam,

Titulus pręmonstrans, non alium, quàm Augustinum illum, Ecclesiæ Doctorem, Eremitarum Patrem: Athenis olim, excelso Aristides nuncupabatur elogio, Græciæ totius felicitas, nostra eremitarum, pater Augustinus; furantem verò expugnabimus.

§. V.

Quintum iam proponitur argumentum. Nobis non desunt tùm veterum patrum, tùm recentiorum scriptorum testimonia, quæ aduersarijs, quatuor vel quinque rectè opponamus; numero, merito, ac doctrina inferioribus. Ipse P. Augustinus lib. 11. cont. faustum c. 5. & lib. 2. cont. Cresconium, optimè docet, qui libri sint à Catholicis tamquam vtiles recipiendi; nimirum, quia sunt quasi norma & regula, qua imperitiæ nostræ regatur infirmitas. Sed certè huiusmodi sunt sui, ad subleuandam imperitorum Eremitarum imbecillitatem Sermones. Lib. 2. Retract. c. 3. ipse Augustinus fatetur, se familiari, ac propemodum humili stylo aliquando ad imperitos scribens, vsum fuisse, audi, liber de Agone Christiano patribus in eloquio latino ineruditis, humili stylo conscriptus est; & alibi sępè ob ipsius vel senectutis declinatam ætatem, vel ratione imperitorum auditorum, vel materiæ, vel ex improuiso oblatæ occasionis. Pręterea ex ipso D. Augustino si sacra Scriptura (quod magis refert) nullo locutionis genere vtitur, quod in consuetudine hominum non inueniatur, quia vtiquè hominibus loquitur, lib. 1. de Trin.

Trin. c. 12. tom. 3. & quædam in Sacris literis locutiones inusitatæ nobis videntur magis proprietatem linguæ repreſentantes, quàm altiorem ſensũ continere, ex Doct. xpna. lib. 2. c. 13. & ergo mirabimur D. Auguſtinum non vbique eundem ſcribendi modum tam varium, prout rerum varietas poſtulare videbatur, ſeruaſſe? De rebus diuinis diſſerentem, maximum audiſſes Theologum; de mediocribus, inſignem oratorem; ac de humilibus cum Eremitis ſuis ſummiſsè loquentem; de omnib⁹ & vbiquè ſummè doctiſſimum. Librum Henoch, propterea inquit ipſe Auguſtinus lib. 18. de C. Dei c. 38. non recipit eccleſia, quia nulla habuit teſtimonia; Nos verò huiuſmodi ſcriptorum teſtimonijs minimè caremus: quòd perſpicuum mox faciemus. De ipſiſmet aliquot libris canonicis, olim ante conciliorum ſana decreta, primitiua dubitabat eccleſia, vt ex Patribus narrat Belarminus c. 10. 1. lib. non ob id nihilominus ſpernebantur; habentes aliorum firma teſtimonia. Dubitatum ergo circa Sermones ad Eremitas à quibuſdam ſuo genio fretis; quid tùm poſtea? Nonne de Virtutibus amplectendis optimè tractant? Nonne vitia omnia acriter inſectantur? nonne monita ſalutis paſsim ibi traduntur? quid amabo, ibi iure reprehendendum oſtenderint aduerſarij? ò nimis delicati, velle videntur pro ſuo arbitratu loqui Auguſtinum modo non de Eremitis, cætera quæcumq; optimè dicta: iam ergo teneo animum veſtrum. In inſigni Bibliotheca, cum Cicerone, Virgilio, Ariſtotele, Pla-

tone, Augustino; Thoma, Baldo, Bartholo, Galeno, Auicena, adest & Æsopus, qui non aureo, argenteo, gemmeo; sed ligneo poculo, Vinum tamē dulce propinat.

Institutum prosequamur Sermonem: tanta est doctorum, auctorum, scriptorum consensio mira prorsus, vt vix dubitandi locus relinquatur: ipsi sancti Patres hos Sermones agnoscunt esse Diui Augustini. Sanctus Prosper Diui Augustini coętaneus, ex illis multas sententias accipere non veretur: Beda venerabilis cap. 24. coment. in prouerb.) quędam carmina ex his accipit. Sanctus Iuo Camotensis Sermone 52. dicit à Diuo Augustino ad fratres in Eremo esse conscriptum. Sanctus Antonius Patauinus in 2. quadrag. in cap. ieiun. ex Sermone. 10. vtitur dictis, item ex Serm. 28. Sanctus Bonauentura ex eodem Sermone; Si Petrus proditorem sciuisset, dentibus dilaniasset. Sanctus Antoninus 3. p. tit. 24. c. 14. ab his non abhorret. Sanctus Dionisius Cartusianus Sermone 3. de S. Augustino idē habet: Venio ad Pontifices, Gelasius Papa in cap. Sac. Roman. Eccl. 15. d. opuscula (inquit) B. Augustini Hippon. Episcopi, à Catholica ecclesia recipiuntur quibus verbis, nonmodo non excludit nostros Sermones, sed dum Augustinum Beatum appellat, omnem illius institutionem vitæ, ac Religionis Eremiticę professionē aprobasse videtur, cuius ipse quoq; antea extiterat. Pius 2. vocat P. Augustinū virū versatissimū in humanis, & diuinis litteris: Atq; in suis operibus variam dicendi frasem amplexatur.

A Nicolao

A Nicolao Quinto Pontifice, in tractatu de laudib. Diui Augustini, mirè extollitur eius puritas conscientię, & doctrina, quæ, (inquit) enituit in confessionibus, Meditationibus, soli loquijs, nec non exhortationibus ad Fratres in Eremo. In Concilio Aquisgranens. approbatur Sermo 52. ad fratres nostros in Eremo, & Patri Augustino adscribitur; quo loci clarè patet, prius institutum pro Eremitis Monasterium extra Ciuitatem; deinde clericorum in Æde Episcopali: subscribunt ferè singuli Doctores, surgat Sententiarum Magister, atq; in 4. Sent. d. 16. & 20. eam diffiniat pænitentiam, prout expresse Pater Augustinus in Serm. 46. quam & Gratianus decretorum compilator eisdem verbis habet d. 7. c. siquis d. 3. c. pænitentes.

Ex sacra Prædicatorum familia, consentiunt plerique Doctores, hi sunt. Sanctus Vincentius ferrerius Serm. de S. Augustino. Lucernę ardentes. Alphonsus Ciaconius in opusculo de Cardinalatu S. Hieronimi. Serafinus Caponi super cap. 28. Deuteron. agnoscit ex D. Augustino Sermonem 47. cumq; tùm Glosa interlinearis, tùm D. Thomas 2. 2. q. 154. ar. 12. ad. 2. accusationem Ioseph contra fratres suos de crimine pessimo, intelligunt, vt ibi loquitur Augustinus; hinc consequens est vt illum quoq; Diui Augustini Sermonem approbasse videantur.

Ex sacro Franciscanorum, ordine, plures habemus. Aluarus Pelagius. De planc. eccles. lib. 2. c. 2. Michael de Medina de sacrorum hominum continentia

nentia, Sermonem 37. ex P. Augustino cognoscit. Aloisio Mirande, tomo. 2. Manual. pel. placet sermo 14. ipsius P. Augustini. Nostros hos sermones ad Fratres Eremitas, sępè citat Antonius de Gueuara in Oratorio Relig. Robertus de Litio Episcopus Aquinaten. Michael de Carcano nobilis Mediolanensis. Antonius de Balocho, concionatores celeberrimi, & qui à suis, Beati prædicantur, sermones ad Eremitas pro Augustinianis venerãtur Liciensis: in quadrag. serm. 4. misterio 3. Augustinus, inquit, ad Eremitas. Carcanus in Quadrag. de 10. pręceptis serm. 4. p. 4. de pænitẽtia serm. 9. p. 3. Balochus in quadrag. p. 3. ipsos D. Augustino inscribit.

Idem quoq; affirmant ex Canonicorum Regularium sacro instituto nonnulli Dominicus, & Eusebius, veritate tandem, post disputationem cum Eremitanis cognita, admittunt ab Augustino vtrorumque parente, ad Eremitas missos sermones; id quod plenius fecit Ioannes Mabuernus lib. Venatorium Canonicorum, Regul. Ioannes Trullus lib. 1. c. 7. serm. 5. ad mittit. & lib. 3. serm. 48. Nauarrus tomo 1. de Regul. semper hos citat sub Augustini nomine. Ex Carmelitis adest Thomas Vualalensis sępe sępius. Ex Cartusianis, non recusat sermones Eremiticos; Landulphus de vita Christi: atque Antonius de Molina in instruct. Sacer. tract. 1. c. 5. tract. 2. c. 12. Ex societate IESV, Petrus Maturus; sed latius progreditur magnæ doctrinæ Vasquez. 1. 2. disput. 189. cap. 12. citat. sermonem 43. disput. 190. cap. 9. de sermone 45. loquitur: disput. 203.

c. 4. sermoni. 11. inhęret. Osorius in festo Sancti Augustini.

Nunc de Historicis. Renatus chopinus lib. 1. mon. tit. 3. Ferdinandus Hispanus. Franciscus Pisanus lib. 2. historiæ Toleti c. 24. Gargias Louisa ad 4. Concil. Tolet. c. 22. Petrarcha de vita solitaria. Iacobus Gualla Papiensis lib. 4. hist. eosdem sermones inter opera Sancti Augustini reposuit. Benedictus Capra Perusinus in consilio de auctoritate, & potestate prioris localis, hoc idem confitetur. Alios quęso missos faciamus. A Petro Albiniano Iurista in De Auct. Pont. & Thesau. eccl. sæpe leguntur multi ex his citati, præsertim serm. 23. 27. 28. 29. 31. 46. & 49. Iamq; hi testes omni exceptione maiores videntur apertè nostram conclusionem affirmantē approbare. Tùm quia si poetarum dicta fidem faciunt in iudicijs. ff. si certa pet. l. 1. & ff. de re. diuin. l. quantum. Quid modò de tot præstantissimis viris? & nonne fidem facere debent, etiam in alterius preiuditium, vt latè probat Felinus in cap. cum inter dilectos de fide instrumentorum in cap. primo de rescriptis propè finem. dixerat quoq́. Aristoteles in primo Topicorum vnicuiq; credendum in arte sua. Quæ ergo religio in istos incessit tanta? quæso deponant Refert D. Hieronymus in Epistola ad Paulinum, illud Horatianum, quod medicorum est, medici: tractant fabrilia fabri. si in ore duorum, vel trium stat omne verbum 2. ad Corint. cap. 13. nonne iurandum esset in tantorum virorum ore? quid pauci, quatuor, quinq; vel sex

con-

contra multitudinis torrentem? certè plus vident oculi, quam oculus. Secum aiebat Pericles, cum in Atheniensium conspectu concionaturus veniret, vide apud quos, ac quibus cum loqueris: sat illud, Athenienses sunt isti: ast me nunc reprimam, nec diutius vagabor in hac non vera opinione refutanda longius

§. VI.

Pro sexto argumento, nobis pulchrè possent deseruire, quæ olim Theologus, pariter ac Canonista, verè docteq; scripsit Magister Nicolaus Barianus Placentinus ordinis nostri, in causa Vitaliani Monasterij, de præcedentia omni iure Eremitanis adiudicata, vt legenti patebit prima Eremitarum Institutio à D. P. Augustino facta, atq; eiusdem nostri sacri ordinis antiqua, ac prior cæteris saltem tacita approbatio.

Caput secundum, in quo ponitur, & reicitur Patris Gabrielis Penotti sententia.

§. Primus.

Liberius & quidem quam par erat, contentiosissimè sermones nostros, in anglum, in tenebras profligandos decernit, post damnatæ memoriȩ hȩreticum Erasmum, post Louaniensium Theologorum acrem censuram; quibus porrò à nostratibus satis abundè factum fuit, nuper insurgens, & omni armorum machina armatus, R. P. Don Gabriel Penottus, lib. 1. c. 30. in magna tripartita historia

ferè

ferè tota contra Eremitanos Fratres; vbi ſiquidem vir excellens ingenij, verborum abundantia cernitur, amaritudo quoquè, & veritatis egeſtas ſe ſe prodit: ſit nihilominus religioſa, modeſta, ac Fraterna obiurgatio, quæ vt habet Cicero. 1. off. *nonnunquam incidit neceſſaria, & vtendum vocis contentione maiore, & verborum grauitate acriore.*
Vix credendendum; Bone Deus. quis noſtrum æquo animo ferat, horum ſermonum Auctorem, quem omnino Auguſtinum magnum Eccleſię catholicę doctorem profitemur, impoſtorem nominari, mendacem, falſum nuncupari; ſemilatinum, lutulentum, indoctum, nouitium dici; errores tùm in morib. tùm in fide diſſeminãtem: Diuus ne magnus ille Auguſtinus, hæc habet? ſed decet iucundum eſſe Religioſum; & non temerè, ad ciuile bellum vocatum, modeſtè reſpondere; ne ruditatis, imprudentiæ, ambitionis colligatur opinio. Nos tanquam Triarium militem agemus, Scutum Bonæ voluntatis opponendo, & gladium vbi opus erit ad inuadendum. Res non difficile certè haberet explicatum, ſi à ſermonibus Aug. adſcriptis, nomen tolleretur Eremitarum. De Patre Aug. tranſeat: Fortaſſis tãti doctoris nomine quieſcerent Aduerſarij, verum quod diſplicet, quod pungit, quod toruo cernitur ibi oculo, & tollerari nequaquam à quibuſdam poteſt, illud eſt; Ad Eremitas. Deleatur ergo (dicunt) hæc Tituli pars inuiſa; ad Auguſt. poſtea ſermones, candidum facient aduerſarij acceſſum: quandiu ſtabit, Ad Eremitas in proſpectu, ac

intus de his eſt locutio, abeant, explodantur ſermo nes hi Auguſt. indigni, peſſundetur ergo ingentis magnitudinis Rhodi ſtatua, celebrior lapſa, quã erecta cum ſtabat, meminiſtis? ac Sol, nonne lucidior cum occidit? clariorque in aqua viſitur? Martem vtrinque inuadamus, ac ſuper hoc negotio pro veritate digladiemur.

§. II.

CONtra itaque nullius valoris ſermones huiuſcemodi, Pater Reu. Don Gabriel Penotus Canonicus Regularis, duos profert (inquit ipſe) iudices non ſuſpectos, cenſores æquiores, ſimulq; doctiores, & ſua opinione ſeueriores. Cardinales, videlicet, Baronium, & Bellarminum, qui ſtricto calamo, peius angue, inimici oderunt D. Auguſt. attributos ſermones.

Reſpondetur primo, Hic iam queritur inter Iudices, quis fidelis inueniatur: D. Penotus alias, millies vtrumque reijcit Cardinalem, illis non fidit. Nunc verò quoniam ſtant ab illo, miris effert laudibus; ſeueriores, doctiores, æquiores, iudices nõ ſuſpectos prædicat. Verum petamus quæſo, quis nam iſtos operum D. Auguſt. Iudices tandem conſtituerit? num fortè Apoſtolica ſedes? num Regulares canonici? vel Academia litteratorum? quæ? quæ doctiſſimorum hominum vniuerſitas? Videte, ne ſit vſurpatum Iudicium, à D. Thoma 2.2. q. 60. art. 6. damnatum. ad Roman. 14. *Tu quis es, qui*

aliena

aliena iudicas? non ea nunc istorum est vincens, qualem Grecia in Periclis ore olim experiebatur persuasio.

Respondetur secundo, Baronius & Bellarminus Cardinales, non sunt omnes Doctores, qui nec in eorum verbo iurarunt; ac quamplurimi tenent nostram de veritate horum sermonum ad Eremitas sententiam, superius allegati; quorum nonnulli, & meritò ac doctrina pares, dignitatis honore non inferiores, non vt discipuli, Baronium & Bellarminum audiunt; ast vt, & Magistri ab alijs sunt iure audiendi.

Respondetur Tertio, In 2. puncto, post Baronij & Bellarmini adductam sermonum confutationem, exclamat Penotus his verbis, & quidem magnificè terendo; *exeat nunc quis Madurus, vel Eremita, & dicat hos duos sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, peruersos Censores, & calumniatores, quod sermones ad Eremitas, veros Augustini fætus esse negent*: hæc ipse gloriabundus *Dissentium inter se reprehensiones vitandas ac in disputando pertinaces, indignas philosopho*, scribit Tullius 1. de finibus. Petrum Maturum è Societate Iesu virum alioquin doctissimum, Penotus ridet; alij porò, eò ęquiores, ipsum meritò magnificaciunt. Exeo nunc, & ipse Eremita, non minus quam olim cum Aiace, vt Achillis arma Vlisses obtineret; non hos quidem præclarissimos viros Cardinales, stultè acusaturus, vt peruersos censores, & calumniatores proclamem, tale nihil sentio: si homines di-

xerim, (*homo ſum* Cicero aiebat, *& nihil humani à me alienum cogito*) & hoc loco hallucinatos, res mira non erit. Spero vehementer, Deum mihi ſuppetias laturum, perfecturumque in me opus bonum, quod cępit. cur ergo Cardinales? Cardinalem D. Hieronymum venerari timent? Fortè tantus vir, eo dignitatis rubeo ſplendore indignus? immo digniſſimus. Perperam ergo loquitur Spalatenſis dum dicere audet, *D. Hieronimo fieret iniuria, ſi quis eum Cardinalem appellaret.* Cardinalem D. Hieronimum, affirmat D. P. Aug. eo in ſermone. Cardinalem D. Hieronimum, tota ferè veneratur Eccleſia, dum tali Cardineo habitu, vbiq; ex immemorabili traditione depictum habet, imagines verò Sanctorum in Eccleſia rectè collocatas ab initio optimè oſtendit, & ipſe Bellarminus lib. 2. c. 9. de imag. Cardinalis eſt, Papæ conſiliarius, & coadiutor. vt ex c. fundamenta, de elect. in 6. Et ex D. Bernardo colligitur lib. 4. ad Eugenium: At D. Hieronimus Damaſo ob egregie nauatam operam Biblię ſacrę fuit chariſſimus. Genebrardus, Hieronimus Catena, Paulus Morigius probant Sācti Hieronimi Cardinalatum: hunc verò veſte muliebri indutum, à Romanis eiectum & irriſum, dicunt Baronius & Bellarminius, eſſe falſum, confictum, & fabuloſum; dicunt quidem ſed non probant, Patre Auguſt. caſum teſtante; quidni? fortè propterea Viri ſanctiſſimi ſanctitas, & pudicicia labefactata? inde veſtra Cardinalium argumentatio non rectè concluſa; An meminiſtis? Cum ip-

ſe

se D. Hieronimus in vastissima solitudine Siriç positus, ieiunijs, disciplinis, aeris inclementia, solis çstu, hiemis rigore penè confectus, sibi tamen per diabolicam tentationem plerumquè videbatur inter Romanorũ puellas choros ducere, passus carnis incitaméta ipse affirmat Ep. 22. Nõne & Pontificib. aliquãdo id accidit aduersitatis, vt alieno & abiecto induméto, Roma eijcerentur, fugere coacti ab inimicis persecutoribus; iuxta illud, *cum persequuntur vos in vna ciuitate, fugite in aliam*. Math. cap. 10. Muliercula quædam infamis, in conspectu patrum introducta in Concilio ad Tirum coacto, instabat petulanter sibi vim illatam à D. Athanasio, ac propterea puniendum de scelere cõmisso; sed cognita mulieris, & Arianorum fraude, reiectaque mulieris impudentia, nihil de tanti viri sanctitate demptum est. Et sancti, quot ludibria, quot derisiones pro Christo tulerunt? testis est D. Paulus ad Hebr. cap. 11. certè nequaquam negari vnquam fas erit, quod historiæ narrant de Virginibus ad lupanaria per vim deductis, Deo seruante earum pudicitiam, illęsa fama, integræ euaserunt; & modo negabimus quid ab impudicis, pudicisimo acciderit D. Hieronimo? merito sanè auctiori id adscribendum, non fabulosum.

§. III.

PVnto 3. Diuersitas phrasis, ac stili horum sermonum, arguit suum Auctorem non August. fuisse, vi-

ſe, virum apprimè doctum; ſed nec in grammaticis ſufficienter verſatum; non ſunt ergo legitimi fœtus Auguſt. ita Pater Penotus.

Reſpondetur, opere precium erit alias conquirere reſponſiones; quandoquidem quas alij noſtrates pro veris attulerunt, Penotus omnes præcludere non ambigit. *Auctor ergo diuerſa à ſe vtitur phraſi, & ſemilatinis verbis, ergo non ſunt Auguſt. ſermones*; In bona logica, negatam probabit conſequētiam ad Kalendas Grecas Pater Penotus, atq; alia firmiora preſidia conquirat oportebit, arieteſque maiores admoueat, ſi hunc murum quatere, & ſubruere molitur; quotuſquiſque enim eſt, cuius ſit præter cæteros in ſapientiæ diſciplinis nobilitata induſtria, quem pro locorum, temporum, perſonarum, rerum varietate, loquendi ipſa varietas non delectet? quam vario ſcribendi ſtilo vſus videtur eloquentię parens Cicero? conferantur familiares ad amicos, Epiſtolæ cum Rethoricis, cum orationibus, Philippicis, de officijs, de legibus, de finibus; dixerit Quintilianus, Tullium alium a ſe videri neceſſe erit; de Rethorica ad Herenium ſcribit Aldus, ſcribit Maioragius in reprehenſionem Nizolij, De conſolatione libellum, Sigonius in familiā Ciceronis cooptare nititur rationibus permultis; ſed ſuppoſititiam conſolationem, & ementitam Cicerone digniſsimam reicit Ianus Guilelmus; ita Pontanus lib. 1. cap. 91. ob hanc quoq; tàm miram loquendi varietatem, Iuriſperiti ſecundum conſiliorum Volumen à Craueta omnium peritiſsimo

reij-

reijciunt: qui D. Paulo negant epistolam ad Hebreos, eodem nituntur argumento, à diuersitate, videlicet, stili, siquidem oratio huius epistolę, grauior, copiosior, ornatior est, quam cæterarum: Respondent, sententias esse Pauli, sermonem esse Lucę vel Clementis, quibus tãquam scribis Paulus vtebatur; eodem ergo pacto satisfaciendum Patri Penoto, sententiarum faciamus auctorem August. in sermonib. si oratio fuerit forte adhibita à Posidonio, quo tamquam scriba D. Pater August. vteretur. Vel dicendum; sterile ingenium, nisi cum se dat occasio, disimilem ostendat orationem. Huic loco addendum puto, bono & cordato viro, non modo malum, sed omnino erratum videri, in moribus frustra operam conterere, leuia quædam, abiecta, friuola, anilia, nullo locutionis genere digna venire in colloquium debere, quando nulla ex his sincera percipitur vtilitas; inęptiarum, comediarum, rerum turpium recitatores, quemuis adhibeant elegantem sermonem, semet in contemptionem adducunt.

Cum verò ad oẽs propemodũ virtutes, animo, & ctorib. inserẽdas, Christiana pietate fretus sanctus Pater Aug. iã ętate ingrauescẽte, fessus ex nimio pro ꝓximi salute, cui totus incũbebat ipse dies noctesque, assumpto labore, plerumque ex tempore, opportunè, importunè, in omni patientia & doctrina; quocumque sibi oblata occasione, libenti animo, scribebat libros, docebat indoctos, disputabat cum hæreticis, scriptis comfutabat, nullum finem

con-

concionandi faciebat; *loquebatur ſtilo omnium Auctorum* inquit Don Baſsianus canon. Regul.in ſuo Amph. quis audax, tanti Patris improbat ſimplicē, planum, ſemilatinum ſermonem iſtiuſmodi, viris imperitis aſtantibus, atque auſcultantibus, atque etiam longe poſitis in ſolitudine Eremitis? rectè omnino. haud aliter afficior ſermones legendo ad Eremitas noſtros, quam ſi parentem noſtrum Aug. ante oculos videre, & audire liceret. quid tu modo criticus electorum verborum, locutionumque nitidiorum in hoc genere, ſcelectarum virtutum, elegantiam ſermonis exquiris? optandum magis, res ipſas tenere; quibus de agitur, quibuſcunq́; tandem modis, vel latiniſſimè, vel non, nobis exprimantur. Poetas a ſua Repub. reicit Plato: quamobrem quæsò? quoniam multa de Deis indigna canunt non credenda: quos decet puritas Veritatis, non fictiones, non fabulæ, non mendatia.

Vt illud quoque omittamus eiuſdem D. Auguſt. dictum, non ſunt res propter verba, ſed verba propter res excogitatæ, dicamus præterea, nō erit ideo Aug. etiamſi barbarè loquatur, ac minus latinè? parum equidem chriſtianus, immo non chriſtianus, ſi Religionis catholicæ pręcepta omnia deſerat & impietatem ac perfidiam diſertiſsimus tueatur? Si Pater Aug. ad Eremitas, nimirum, viros inerudītos locuturus, verborum ac ſententiarum neglectionem adamauerit, meminerit prudens Lector, apud Saluſtium pronunciaſſe Marcum Catonem, *iampridem nos vera vocabula amiſimus*. Horatium

poetam,

Poetam, multis vocabulis vsum vale dixisse, quæ si volet idem vsus, reuocabit aliquando: quid Cicero, nonne plerunque quicquid in buccam venerat, loquebatur? & sapiens prouerb. cap. 10. *In multiloquio, non deerit error*: non nimium operæ, ac laboris hic esset ponendum: Antiquorum Erasmus renouauit hęreticorum calumnias contra diuinam ipsã scripturam, dum in 7.c.Math. non obscurè scripsit, *non esse timendum, ne totius scripturæ corruat auctoritas, si errores quandoque ibi deprehendantur*, quòd tamen omnino falsissimum est: Auctor 2. Macab. cap. vlt. petit veniam, non erratorum, quippe qui nulla esse sciebat, sed orationis minus politæ: quemadmodum etiam D. Paulus, se imperitum sermone confitetur. 2. ad Cor. c. 11. idem ergo de August. sermonib. ad Eremitas dicendum; non mendacia ibi, aut errores, sed imperita oratio, August. nihil detrahit. Pariter ille idem Erasmus, contra secundam Epistolam D. Petri, quam cum prima, Catholicam agnoscit Ecclesia, obijciebat styli diuersitatem à prima, ac proinde abiiciendã volebat: fallitur hęreticus. *diuersitas styli non à se diuersum, ac dissimilem facit Auctorem*. Hieronimus ad Hedibiam q. 11. Legenda omnino essent, quæ, post insignium virorum doctisimorum labores, non est passus desiderari Bellarminus contra hęreticos; dum simili argumentationis genere, Diuinam scripturam dissipare, vel omnem, vel maiori ex parte conanti sũt, sed omnino incassum laborauerunt; licet, & ipsa Diuina Scriptura, aliquando emendatione im-

 pres-

presſionis indigere viſa fuerit: pro qua re præſtanda, multis ab hinc annis, à viris præſtantiſsimis Romæ adlaboratum eſt, conſultis multorum doctiſsimorum Patrum iudicijs, ac exemplariorum facta collatione: quod inſtitutum ſub Pio 5. mox ſub Siſto Quinto, Greg. 14. recognitum, ſub initium Clementis 8. Deo bene iuuante, eiuſdem Sixti 5. inſcriptione in lucem prodijt. Ita Angelus Rocchenſis Eremita, De ſcripturæ emendatione. Sermones ergo hi noſtri, cum emendatione impreſsionis iam in nouam lucem fuerint emiſsi, cuiuſquã non offendent amplius aſpectum. Vno Euripide ſuas Athenis recitante Comedias, cęteris elegãtiores, poetæ alij audientes erant libenter, alias recitaturi ſuas.

Ad tollendam prorſus propoſitam difficultatem cum ipſo D. Patre Auguſt. item dicamus, *Si Sermonum varietas, cum vnitate ſpiritus concordat, non erit abijcienda, epiſtola* 101. tom. 2. Id euenit huic ſuo ſermonum libello, cum tanta Spiritus charitate inflamatus ad Eremitas loquitur. Fatetur ipſe Auguſt. Sacram ſcripturam ſuperbo ſpiritu deſpexiſſe, inquit, *ante meam plenam conuerſionem, inſtitui animum intendere in ſcripturas ſacras, vt viderem, quales eſsent; ſed viſa mihi indigna, quam dignitate Tullianę compararem: tumor n. meus refugiebat modum illius* lib 3. conf. c. 5. Audi pie Lector, quid item de ſe referat ob id generis locutionẽ D Hieronimus ad Euſtochium ſcribens, tom. 1. Epiſt. 22. *Ipſe enim ſecularium artiũ vana oblectamenta deguſtatus, & in quandam animi elationem,*

zionem, seu potius in vanitatem dilapsus, dulcedinem, &
suauitatem sacræ scripturæ, asperitatem iudicabam, miser
ego Tullium lecturus ieiunabam &c. Paulo post. *Si quan*
do in memetipsum conuersus, prophetas legere cępissem, ser-
mo horrebat incultus Nunc S. ausculta Bonauentu-
ram, *sacra scriptura, hinc (nimirum ex demissa locutionis*
ratione) iniustis iniusta, insipientibus stulta, obscęna im-
mundis, vanis superflua videtur serm. tom. 1. p. 7. pro-
fectò ad rem nihil appositius. Intelligenti pauca.
sanè quidem, quamobrem sępè Christus Dominus
facili ac intelligibili per parabolas vteretur stylo
loquendi, non altum & eminentem amaret, D.
Hieronimus in Math. c. 18. hanc reddit rationem,
vt populo rudi & imperito, gratiora essent quæ
Christus traderet, capacitati sese eorum accomo-
datum prebendo huiusmodi sermocinatione: quã
in August. ad ignaros Eremitas, non est cur reprę-
hendere velimus: Ad eundem modum, suos in-
struit D. Petrus, *Sicut modo geniti infantes, rationabiles,*
sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutem p. c. 2.
cur ergo tot nominibus Critico, suspecti reddũtur
sermones nostri, Eremitis ineruditis eneruditè scri
pti? si suo palato paulò iusto delicatiori non ser-
uiunt, modestiori nostro perbelle quadrant: si de-
missior hoc loco apparet August. benè habet, non
agit vt eloquens orator, verum vt baluciendo Pa-
ter cum Filijs, *sapientibus & insipientibus debitor* cũ
Apostolo, ad Rom. 1. Demulcet, detinetq; nos Ere-
mitas hæc illius fęstiua narratio, nec à delicatis au-
ribus abhorret. Pico. Mirandul. in magnis impe-

 ritiam

ritiam potius loquendi laudante, quòd nec mira Tullij eloquentia ſatis Bruto faciebat: vnde ille epiſtola 20. lib. 4. *Bruti iuditium nihil moramur, dummodo nobis ſatisfaciat*, videlicet *De oratore omnium diſertiſsimo*: Sic &c. Deinde, quis vnquam niſi temerè glorietur, totos ſe ac omnes D.P. Auguſt. libros legiſſe, vt varium & diſſimilem à ſe notaret Aug.? tot ſcripſit ipſe volumina, vt quidam, impoſſibile ſit confeſſus, eos oẽs per totam vitam legiſſe: Sicubi D. Auguſt. Paulum Apoſtolũ videbitur imitatus, non tàm alibi, quam per iſtiuſmodi ſermones, *Non veni ad vos Fratres, in ſublimitate ſermonis, aut ſapientiæ, annuncians vobis teſtimonium Chriſti. Non enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos*. (nota ly inter vos, cum alioquin peritiſsimus eſſet D. Paulus) *ſermo meus, & prædicati mea, non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus, & virtutis, vt fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute Dei, ſapientiam autem loquimur inter perfectos*: prima ad Cor. c. 2. quis modo non audiat D. Auguſt. quoq; ſimili modo ad imperfectos Eremitas loquentem? enucleabo rem, faciamquè, vt huius ſimplicitatis natura perſpiciatur magis, & quià vero longè erraſſe videantur: modeſtè omnia.

§. IIII.

EOdem Tertio puncto, pergit Pater Penotus, *Quoniam ſermonum Auctor in regulis gramaticalibus, turpiter errauit, vſus nimirum vocabulis barbaris, longobardicis,*

gobardicis, Semigallicis, mercantia, fauorari, episcopa ri, demorare, grossus, & similia, ergo adulterini sunt ser menes non Augustino digni.

Respondetur profectò D. August. acutissimo suo ingenio, olim hæc, & alia scribens, facilè præuidit se à gramaticis ob id generis locutionẽ, obiurgandum fore, Psal. 136. diuinauit. *Melius est vt reprehendant nos grammatici, quam vt non intelligant Populi:* Pater Penotus agit bonum gramaticum, gramaticæ errores in sermonibus notando. Sed leuiora sunt hæc, & puerilia, Theologo indigna. Barbarismos, solecismos non inuenit: latinus sermo, planus, facilis, familiaris, quatuor isthæc semilatina vocabula non respuit: harum causa paucarum vocum, totus propterea liber iniustè dãnatur. Quid? blasphemauit fortassis? errorem in fide, vel in moribus, ea vocabula nequaquam inducere queunt: Cui idcirco irrogata iniuria, vt quiuis pius vir odio commoueatur? euenit, vt quippiam de obedientia de Paupertate, de Castitate, de Silentio, de Pace, de Pęnitentia agendum occurrat, Magistro nostro Augustino id erat solemne, sicubi occasionem nãcisceretur idoneam, rationibus, moralibus sentẽcijs, exemplis, tùm sacris è scriptura petitis, tùm ciuilibus, ac etiam historicis, rem propositam mirabiliter illustrare, auditorum voluntates excitando, inflamando, ad Deum impellendo: virtutis splendorẽ ostendit, vitiorum turpitudinem, & deformitatem declarat, vt ad eorum detestationem Eremitas suos incendat, cęlesti spiritu concitatus,

interim orationis elegantiam post habet, negligit, data opera omittit. Tu modo nihil magnificum, nihil hoc loco diuinum suspicere vales? orationem humilem, contemptam, barbaram dumtaxat in simulas? desine quæso, & excusatum potius, quam accusatum velis August. parentem nostrum, dicamus, & verè fateamur, quòd res est sic gratior atq; iucundior oratio, & ad culturam animi profectò vtilior. Hæc quę protuli, rationi magis, & magnę cuidam prudentiæ consentanea, non execrari, nor agrestiora suspicari Augustiniana hic dicta; in reliquo, nemo illi molestus sit: quæ gramaticorũ sunt, tractent Gramatici; & Fabrilia Fabri. Certè dignè de tanto viro sentimus, qui talia sentimus: Epaminundas libenter moritur; quoniam pro patria, Gloriosa parta Victoria è viuis decedebat.

Et planè, verisimile sit, vt corruptrix typographia, vocabula quæ non rectè percepit, in sermones intruserit, & quasi de alieno loco, vt in suũ migrare coegerit. Quot passim errorib. per impressorum socordiam, libri indignè asperguntur? vt propterea (vt aiunt) Augiæ stabulum repurgare sit necesse. In antiquorum scriptorum expurgandis erroribus mirum enimuerò quãtopere desudauerint viri pręstantissimi, vt videre est apud Muretum, & Manutium in pręfationibus & apud alios quoquè, quid ergo mirabimur, si præfati sermones ob id suspecti reddantur? certè si est, error est communis, & emendandus, non opus ipsum suo Auctore priuandum, sed æqui bonique consulendum, nihil. [illegible]

perpetuò

perpetuò sibi simile diu placet; & si vacaret, in alijs auctoribus, grauiora, sordidiora, & in eptiora, fas esset inuenire vocabula: veruntamen nec ab hoc genere scriptionis, quo sermo quotidianus emendatur, & excolitur, omnes voces imperfectas quisquā sapiens repulerit: & satius considerandum quid salutare, quàm quid nimis politi isti, & vrbani vituperent vocabula non in magno prætio ponenda. 4 & 5. puncto omisso vbi cum Marquez.

§. V.

SExto puncto. Fortius vrget Pater Penotus, *quod istos sermones reddit suspectos est, quia in illorum nonnullis, integræ sententiæ ex libris D. Gregorij Papæ, Isidori, & aliorum etiā Augustino posteriorum insertę repe riuntur*, exempla ad id affert, quæ videat qui velit.

Respondetur tamen, enodabimus quæstionem dic endo. Non priores à posterioribus aliquid acci piu nt, maxime interiectis annorum lustris: verum pro babilius esto, posteriores à prioribus desumere; G regorio Papa, Isidoro, & citatis, August. vtique an tiquior; qui ergo fieri potuit, vt August. eoru m libros viderit? benè, vidisse recentiores Aug. Opera, quis pr ohibet? Greg. & si nomine & re magnus, puritati farinæ, facit August. doctrinam similem; suam furfurem appellasse ostendit Epistola ad Aphricæ præsbiteros. Quod vero correctores G regoriani, quæ apud Gratianum sub nomine Augu st. ad Fratres in Eremo legebantur, D. Gregorio resti-

restituerint, non immoror; verum an rectè, non meum esto iudicium. Antiquiores Codices nomẽ pręseferunt Aug. & fortè non deletum, sic perseuerassent, ni adscriberetur ad Eremitas; hoc atramentum, August. nomen denigrasse perperam autumant. Illud de Baculo in manibus ferendo institutum, quod B. Iordanus noster, D. Gregorio magno censet tribuendum, vult Penotus à Gregorio 9. æmanasse. De illo, mentionem facit Pater Aug. sermone 27. cui magis est fides adhibenda, Si Gregorius 9. de eo ferendo Pręceptum dedit Eremitis, argumento est, quia talis antiqua consuetudo in obliuionẽ abierat, ipse verò innouauit simul cum item antiqua consuetudine nigræ vestis, capucij, accinguli coriacei; cumque ipsi Eremite se ab huiusmodi Baculo portando dispensari impetrauerint, inditio est non recens esse Gregorij 9. præceptum, cui non statim addidisset dispensationem; sed antiquitus aliquid de Baculo portando D. Aug. statuisse; hoc certè probabilius; De huiusmodi ferendi Baculi consuetudine etiam à Patribus predicatoribus mentionem habet in Cronica sancti Dominici Pater F. Ferdinandus à Castiglio, quem affirmat D. Dominico datum ab Apostolo D. Paulo lib. 2. c. 20.

Septi-

§. VI.

SEptimo puncto. *Pler*ę*que dictorum sermonum communes sunt declamationes, contra videlicet alicuius declamatoris in arte concionandi se exercentis, qu*ę *ad Eremitas nihil spectant*. Adfert Penotus huius rei exempla multa. Vide tu si lubet.

Respond. quãta studia (certè mirandũ sunt decertantiũ? quanta nõ obscura scribentiũ certamina? *Vnusquisq; suo abundat sensu, aubat* Apost. ad Ro. 14. distinctius hæc explicentur. Videbat ergo P. S. Aug in multis, admonendos quosdam, alios docendos, nonnullos puniendos, hos ad seueritatem ducendos, omnibus insuper studiosus cupiebat ad esse. Sermones ad laicos, ad presbiteros, ad clericos, quos frequẽs habebat Hyppon*ę* in suamet Ecclesia, vel alibi à se compositos pro oblata occasione, ad Eremitas suos curabat perferendos, quatenus his benè perpensis, sibi multo magis in spirituali virtutum theatro, proficere diligentius studerent: Sic ergo sermones de vita clericorum, pro titulo integro antiquitus habent ad Eremitas, quorum salutis curam, nec *Præsbyter*, nec Episcopus obliuioni August. tradiderat; sed vtrisque, clericis inquam, & Eremitis, amplum semper habebat paratum patrimonium, quos vt Filios ardentissimè amabat: Sicque sermones vtrisque habent omnia communia, ac non ineptè (vt iocatur Pater Penotus) cum

cornicibus olores conuenire decet. Et vtrosq; sermones, ad clericos, ad laicos aliquot in vno veluti fasciculo alligatos ad Eremitas, multo plures simul habemus, & planè non perperam.

Caput tertium, in quo errorum vmbræ, quibus Pater Gabriel Penottus impugnat sermones ad Eremitas, expenduntur, & fugantur.

§. Primus.

CAput trigesimum primum: In quo Pater iste Penotus sigillatim sermonũ errores adamussim examinat, quos grauissimos esse affirmat. Contra Historiam vnum producit in singulari, *cum in primo sermone Auctor ipse fingit, vitam Eremiticam in nemore cum Eremitis ducentem August. id est contra historiæ veritatem à Possidio exaratæ; Monasterium August. non Tagaste primum cum Eremitis, sed Hyppone sacerdos pro clericis construxit*, ait Penotus.

Respondetur. At nihil hoc loco erat reprehendendum, nisi de Eremitarum Monasterio, primò facta mentio: cætera, inoffenso transeant pede. Tàm est simplicium Eremitarum inuisa memoria quibusdam. ò Deus benedictè & immortalis, ò Aug. Pater optimè, *cur, nos Pater deseris, aut cui nos desolatos relinquis*? tamdiu ne huius exoluendæ quæstionis Eremitas tuos inuasit tàm turpis ignorantia? & quæ nostrorum omnium adeò grauis culpa? Iam inde

inde ab immemorabili à maioribus nostris fieri mos est, vt quisque religionis alicuius ordo, approbatus celebratam, conspicuam sui Institutoris primi cognitam habeat memoriam : originis prima incunabula adhuc Eremitana non nouit Religio; sine capite, ac vt placet aduersarijs, fermè per accidens (vt sic loquamur) in Christi Ecclesia apparuit, temporibus nimirum Papę Gregorij 9. sic Penotus cap. 25. numquam antea, nedum ab August. introducta, instituta minimè gentium. Tanta in eum incessit Religio, vt sit perpetuus tanti capitis destructor, qui solus ita antiquitatis memoriam euoluit, in qua innumera tam testimonia, tùm exempla (vt sibi videtur) reperit, quæ nos à tanti temporis curriculo maiorum, vsque ad August. longissimè abesse clamitat: idque facit, ac si magna fuerit auctoritate suffultus, vt illius voluntati omnibus ob temperandum sit, ac defensionem nostram pro Augustiniana primęua institutione, contumaciam interpręetetur, non iustam, non veram tuitionem: Iudicem pręterea se vltro adhibuit, sibi æquissimũ, simul atque comodissimum, dici aliter non potest, quam quod scripsit, scripsit; quia August. tandem nobis Eremitis occupauit, imò eripuit. Dignum est profectò admiratione, soli dumtaxat diuinitus reuelatum, quicquid ad Eremitanã Religionem spectat, nouit solus quæ cæteri cæcutientes Eremitani pręclarissimi, hactenus de origine ipsa sui capitis ignorant. Ambrosius Coriolanus. Ambrosius

Gentilis. Philippus Bergomensis. Ioseph Panphilus Signinus. B. Iordanus Saxonius. Nicolaus Bariana Placentinus. Antonius Dertonensis. Hieronimus Roman. Ludouicus ab Angelis. Lancilotus Corradus. Ioannes Marquez. Nicolaus Crusenius. Thomas à Talamello. Angelus Rocchensis; ijs ergo doctissimis viris alijsque Augustinensib. adhuc in tenebris, nondum affulsit vera nostræ institutionis Lux, quàm omnino clarissimam prospicere, sibi tribuit Pater Penotus vsque ad August. tempora, vbi, ab eodem Aug. institutos Eremitas, minimè videt, toti mundo notissimos. Argumentum huius generis propugnaculum nostrum, latè sum prosecutus, in opere, patrio sermone edito, *S. Agostino Eremita, è primo Institutore del sacro ordine Eremitano*, Nec modo supprimendum silentio reliqua.

Videamus quid habeat contra Eremitas *Possidius* à P. Penoto relatus in primo punto cap. 31. *post Baptismum, August. in Aphricam reuersus ad Patriam domum, & agros, ibi ferè trienio cum Amicis vixit. Deinde factus presbiter, mox episcopus in ciuitate mansit, nec vnquam in nemore vitam cum Eremitis duxit.*

Respondetur Pater Penotus de suo capite negatiuam induxit. Primam narrat Possidius; non vixisse autẽ August. cum Eremitis, non dicit Possidius, sed Pater Penotus, nobis ob id non audiendus cui euenit quod de Iuristis scribit Decius cõsil. 494. nu. 15. *Non perscrutari rationes, sed imitari Aues,*

quæ

quæ quo vna volat, sequuntur omnes.

Deinde bonus Logicus consequētiam negaret: non meminit *Posidius* prioris Monasterij pro *Eremitis*, ergo *Eremitas* non instituit August. certè, *quandoque bonus dormitat Homerus*. Si tacet veritaté, *Posidius*, alij loquuntur: tacet, fortè memoria lapsus: non silet ipse in suo sermone primo August. Silentio hanc viuendi *Eremiticam* *Posidius* inuoluit vitam, tanquam omninò notisimam, ne sui quoq; gloriá ipse *Eremita* Posidius aucupari videretur. Quid? *Euangelistæ* ad se spectantia haud narrare curarunt: immo, de Christo multa prętereunt, D. Ioannes hoc vltimo capite insinuat, *non omnia de Christo* (quod magis ac plurimum reffert, quam August.) *Scripta sunt*; non omnia Apostolorū, ac aliorum sanctorum dicta, vel gesta habemus, lege præfationes, Baronij ad Martirologium. Historici quamplurima consultò prętereunt, aliorum iuditio demandant; pręsertim verò cùm notisima omnibus pateant; nec fęlicia ingenia omnia aliorum gesta prosequi valent, multorum lectione eneruatur Minerua; non temerè *Posidius*, sed deliberatè, & suo iuditio alio itinere incesit; & quod in omnibus tùm artibus, cùm disciplinis factum est cernimus, posteris quoque ipsorum inuenta augendi, inueniendi, ornandique materiam, potestatemque reliquerūt; vt dixerit *Aristoteles*, *Exigua fuisse omnium disciplinarum initia, multis postmodum additis*; cuius rei certisimos testes, libens omitto; illustres

locos

locos Auctorum, propositoque nostro conuenientisimos, ad verbum plenius possem adscribere, ni perspicuum omnibus putarem; verum de August. parente, plus æquo tentatur patientia nostra.

Norunt quoque viri docti, Argumentum negatiuum, nullius esse momenti. *Eremitarum* non meminit Posidius, ergo ab August. non instituti, huiuscemodi leuisima argumentatio, quid porrò apud litteratos virium habet? à scolis iampridem exulauit. Quinimo liberè fateor, de *E*remitis locutum Posidium, cum Historiam narrans, inquit. *Post Baptismum, August. reuersus in Aphricã ad paternã domum cum* Amicis, *&c.* atquæso, qui erant huiusmodi Amici, Canonici Regulares? nequaquam; hi sunt amici August. *E*remitæ; probatur clarius *Reuersus est August. ad* Agrios *proprios, vbi habitabat cum* Amicis ait Posidius; certè Agri non in Ciuitate sũt positi, sed à ciuitate remoti, ecce *A*ugust. & *E*remitarum Monasterium in agro, vel nemore positum; euidentius hoc ostendo ex *P*osidij verbis; *cum Amicis August. in commune viuebat,* ecce *A*postolica forma viuendi Religiosorum, quam & hactenus in ipsius regula sub præcepto traditam, nos *E*remitæ seruare tenemur; sequitur Posidius, *cum Amicis, ieiunijs & orationibus vacans, scribebat libros, & docebat indoctos*; ieiunijs & orationibus Eremitæ illi viri Religiosi, & *A*ug. Amici insistebant; nostra quoque est specificè hęc norma viuendi; Laici, non in commune viuunt, non tàm frequentes ieiunijs, & ora-

tionibus vacant, non omnes in agris comorantur; hæc tamen omnia ſeruari ab Amicis Auguſt. perſpi cuè narrat Poſsidius, quos ipſe Auguſt. vt indoctos (ſic eos appellat Poſsidius) docebat, tales indocti Amici Auguſt. Eremiticè vitã traducentes in agris, ieiunijs & orationibus operam dantes, in communi ſine proprio, aliud quid pręter vitam communẽ non poſsidentes, non erunt viri Religioſi? non erũt Eremitani ab Auguſt. inſtituti? conſtat, non Aug. ab illis Amicis pendere, nihil ab ijs accepiſſe, ſed è conuerſo, ergo geniti ab Auguſt. Nam & Chriſtus Apoſtolos vocauit Amicos, *vos Amici mei eſtis*, Ioan. c. 15. quos tamen ipſe elegerat, & Apoſtolos inſtituerat. Cum ergo de re ipſa conſtet, fruſtra de nomine contendimus, ſi proprio hoc vocabulo, Eremitę, non dixit Poſsidius, quid mali fecit? ſeu quid ad nos? neque tu occulatiſſimus indagator, ſcrutare quantum licet eius ſcripturas; ſi nomen horum Canonicorum Regularium in Poſsidio reperias, ludum omnino perdiderim.

Cum inquit Poſſidius, factus ergo presbiter, Monaſteriũ clericorum mox inſtituit; Ly, clericorum .i. canonicorum Regularium adhibetur expoſitio voluntaria; cum tamen aliud omnino ſit, Monaſterium inſtituere, aliud clericos; primum affirmat Poſsidius, non hoc ſecundum: neque poterat; nam clericorum inſtitutio non ad ſimplicem omnino, titulo digni tatis deſtituto, ſpectat ſacerdotem, qualis tunc temporis erat Auguſt. Clericorum inſtitutio,
epiſco-

episcoporum munus est. Monasterium ergo clericorũ instituit .i quos habebat Eremitas suos apud se extra ciuitatem, instituit pro eis factus sacerdos, Monasterium in ciuitate, clericos nuncupauit Possidius, nimirum, quos August. Valerio episcopo tradiderat ordinãdos in minoribus, vel sacris, quibus cum viueret, vt antea fecerat: Vel admissa tandem (ne semper lis vigeat) nominis illius, clericorum .i. canonicorum Regularium; cur quæso Possidonio non dabimus veniam, dum Amicos nuncupauit Aug. viros laicos, vt dicũt Aduersarij; nos, viri iam à Baptismo Religiosi, nomine inquam, Amicorum non licere Eremitas interpretari? quæ disonantia hic? vestram nos admittimus nomenclaturam; si probi estis, nostram quoque abijcere nolite. Qui negare sępius solent quæ ab alijs ingenuè affirmantur, beneuolè & officiosè offeruntur aliorum voluntati, atque iustis votis in omni negotio, resistunt, aduersantur, contraria cõsectantur duri, inhumani, morosi, ne dicam, contumaces omnino habentur; quia optima quæque amicorũ fastidiunt, Hoc modestus, & eruditus quilibet, velut à Minerua dictum, hoc est, ab ipsa ratione, cælestique sapientia, libenti animo excipiet; si secus, appellatio iurę destituta, interponatur ad Nullitatis Tribunal.

In

§. II.

IN ſermone quarto redarguit Pater Penotus id quod affirmat Auguſtinus. *Serpentes nimirum hac prudentia pollere; etenim bibituri, venenum deponunt;* *falſum* (inquit ille,) *fabuloſum, & ridiculum, quaſi timeant Serpentes ſuo veneno necari.*

Reſpondetur, In omne ſe latus voluit oppoſitor reperiundę quæſtionis: *Cuique credendum in arte ſua*: vt venenum ſuæ amaritudinis, (*qui venenum dicit* inquit Caius iureconſultus de verb. ſignif. *addicere debet, vtrum bonum an malum*: *hodie tamen in deteriorem partem accipitur)* longè latèque diffunderet, falſum, fabuloſum exemplum ab Auguſtino adductum de Serpente, aliqua ratione, vel teſtimonio erat oſtendendum, non .n. quaſi *Py*thius Apollo, certa vt ſint & fixa quæ dixerit, ſed vt vnus è multis, probabilia ſibi ſequitur; ſunt nè omnes Serpentes eiuſdem ſpeciei? Serpentes in Aphrica (Aphricanus erat Auguſtinus) fortè ea ſunt prędiri à natura conditione: ponunt venenum, ne aquam inficiant, nonnè tali veneno aquæ hauſtus exitialis euaderet? ſaltem adeo noxia qualitate aquam turbaret, vt Serpens indignatus à potu abſtineret: quã ſi veneno infectam aſſumeret, necari poſſet, cum venenum ſola aliqua pars deſignata corporis habeat, non omnes: id autem cauiſſe naturam, ne tàm noxij veneni pars ſincera offendatur: cum

vt vult Albertus Magnus, venenum si sit apprimè calidum, omnes partes inuadit, ideoque magis omnibus noxium. Si quidem hæc tibi lector non probantur, patrocinium aliud mihi paratum aduersus cauillanté inueni. Vide porrò Andreæ Alciati emblema centesimumnonagesimumsecundum: Vipera(Vipera est genus nequissimnm quodam Serpentum) in litore ore aperto, virus euomit, post potum aquæ, ad eam adnatans ex propinqua aqua Murena recurrit; de quorum congressu, Plinius lib. 9. D. Basilius in exam. orat. 7. Veruntamen si loquisas est vera, non Aristoteles, non Teofrastus, non Plinius, neque Pondeletius, aut Aldourandus, vel quiuis in ea re valde peritus de Animalium natura diligéter scripserit, omnes brutorum specificas, aut indiuiduas probè notas habuit proprietates; latentibus illorum nos vltimis differentijs: Apud eum, qui hæc nostra sit reprehensurus, Horatianum illud opponam, vt me cum alijs errantem sustineat. *Siquid nouisti rectius istis, Candidus imperti; si non, his vtere mecum*, immo verò non piget hoc loco adscribere, quæ vir apprimè doctus Baradius tom. 2. lib. 9. super illud, *estote prudentes, sicut Serpentes*, refert ex Epiphanio Here. 37. Alteram habet Serpens prudentiã, velut naturæ rerum docti tradunt: quando. n. siti pressus, à latibulo procedit ad aquam, vt bibat, non simul accipit venenum secum, sed in latibulo relinquit; & sic progressus, potum aquarum sumit: proinde

& hoc

& hoc ipsi imitemur, malitiam non feramus &c. Sic D. Ambrosius Salm. 37.

§. III.

PVncto 2. Sermone 5. habetur, D. Augustinum tria Monasteria extruxisse, primum in Eremo. secundum in horto Valerij, tertium in domo Episcopi. Contra (inquit Pater Penotus) *expressum testimonium* Possidij c. 4. *& ipsius Augustini sermone primo de communi vita Clericorum, scribentium, primum Monasterium extructum in Horto Valerij.* Ergo *non sunt Augustini Sermones.*

Respondetur, sæpius decãtata quærela, ac nimis importuna eò tendit, vt Eremitarum abneget Augustinianum institutum primum: Verum vt non obtinuit hactenus, nec multorum Auctorum Lectione, ac Historiarum cognitione destituta, vnquam efficiet quod sinistrè cupit contra eò protractam Eremitanorum antiquitatem ad Augustini tempora: quod toties repetitum à nobis nec sine cogenti ratione, exemplis, ac auctoritatibus & Auctorum veris Testimoniorum monumentis, nos iampridem præstitisse intelligent, si modo adsit aliqua in iudicando æquitas. Nunc ad rem. Posidius non mentionem fecit primi ab Augustino instituti Tagastæ Monasterij, ergo non datur. Quid vobis auditoribus de consequentia nunquã probanda videtur? Posidium certè non puduit

aliquot ad Augustini vitam spectátia, intacta omnino prętermittere, quam ob causam, nisi quòd verissimum esse comperimus, quod vulgò dici solet, *Docti est etiam quædam ignorare, vel non omnia possumus omnes*. Nec ipse D. Ioannes Christi dilectus Discipulus, omnia Litteris consignauit, quæ Christus ipse fecit, & dixit. Nec pariter Augustini Discipulus Possidius. Ex eo tamen primam, primi Monasterij fabricam pro Eremitis facillimè æquus iudex colliget ab Augustino Tagastæ factam, dum Possidium audit narrantem, *Reuersus August. in Aphricam ad agros proprios, cum amicis, ieiunijs, & orationibus vacans, in communi viuebat*, quis modo cęcus non videat, Monasterium primum, seu Conuentum, vel Domum Religiosorum, vel Eremitorium, quocumquè nuncupetur nomine? compertum omnibus vel sola coniectura, primos illos homines Augustini amicos, abdicato sęculo, eiusque pompis, à multitudine segregatos, puris animis Deo seruientes, initia habuisse admodum rudia quidem, & simplicia, qualia solent esse rerum penè omnium principia, quæ à rebus minimis orta, tandem progressum ampliorem, & certè maiorem consequuntur in posterum: eo .n. factum Eremitis illis primis, credendum fas est; & modo quæso hæc meminerint quorum maximè interest, doctiores multa scire quidem, non tamen omnia: sit itaque primũ ab Augustino exstructum Monasterium Hyppone, in Horto Valerij Episcopi, Augustino iam presbitero

sbytero donato: Notanter diximus Hypponæ, res hæc est, non negamus: sed iampridem aliud ędificauerat Tagastę (non confundenda sunt distincta loca) vbi trium annorum spatio, non Clericus, seruus tamen Dei, ac Religioso habitu nigro amictus cum amicis Eremitis in agro degebat, quos ipse vt Pater, vt doctor, vt Magister docebat, hoc Possidius affirmat: ecce ergo tibi primorum vestigia Eremitarum. Ac deinde pergit Augustinus Hypponam, presbiter ferè inuitus sacris à Valerio initiatur, Hortum obtinet à Valerio Episcopo, ibi aliud fundat Monasterium; pro quibus, dicite Fratres? pro Clericis aiunt: Cur non etiam, & pro suis Monachis? maiore vtque flagrabat desiderio Augustinus cum primis amicis vitam in Eremo ducere, quam in Ciuitate, vel propè ciuitatē cum Clericis, idcirco aiebat ipse, *cognito desiderio meo B. Valerius, donauit mihi Hortum illum, in quo nunc est Monasterium*. Clericis tùm minorum, cùm ordinum maiorum, imposita est muneris sui functio ex Patrum, Conciliorum, ac sacrorum Canonum decreto, vt Ecclesiarum distinentur ministerio quotidiano: ergo Ciuitas, vbi gentium, & populorū viget multitudo, esse par est illorum domicilium, habitatio; extra Ciuitatem, & oppida, in Hortis, in nemoribus in Eremis habitent Eremitæ, Deo alio modo famulantes. Hinc D. Gregorius lib. 4. Reg. *nemo potest ecclesiasticis obsequijs deseruire, & in monastica Regula ordinatè persistere*; Si verò cum Clericis habitauerint Eremitę

mitæ in Horto Hypponensi, Augustino totam benè regente Familiam, non repugnat; sunt omnes Fratres in Domino. Hæc in monumentis veterum legimus.

In eodem Sermone. Inuenit Pater Penotus Historiæ errorem de Ianuario presbitero diuite: hoc loco inquit Auctor sermonis, *inuentos post eius mortẽ, centum vndecim Siclos in pariete cellæ defossos; quos Augustinus cum Januario sepeliri mandauit*. Atqui in sermone, De communi vita Clericorum, quid factum sit de Ianuarij pecunia, dicit, *Remansit illi quædam pars pecuniæ .i. argentum, quod diceret esse filiæ suæ*, ergo inquit oppositor, pecunia filiæ tradita est, non posita est in pariete.

Respondetur, Nulla est contradictio in dictis Augustini si rectè expendantur Certum est Ianuarium pecuniarum amatorem, diuitem fuisse, liquet etiam, Auaritiæ deditum, constat ex eodem Augustino Ianuario multã pecuniam in delitijs fuisse perquam gratam: Auarorum mos est pecuniã abscondere, in rimulis parietum illam detrudere, in terram defodere: probabile ergo id efficitur de Ianuarij auaritia: præterea, ea de re duo loca habemus ab Augustino; in sermone 5. narrat de pecunia in pariete defossa, quam in sua cella sibi sub proprietate retinebat Ianuarius: in sermone verò altero, De communi vita Clericorum, refert, Argentũ filiæ datum, quod erat pecuniæ reliquum Ianuarij. Clarius. nota quæ de illo dicit Augustinus in ser-

mone

mone de com.vi. Cler. *Remansit illi, scilicet, Januario quædam pars pecuniæ*: audisti? quædam inquit pars pecuniæ remansit; si quædam pars, ergo non omnis est à Ianuario relicta pecunia filiæ ipsius danda; quędam ergo altera pars ab eo fuerat conseruata. At vbi quæso? nimirum in parietis cellę loco occulto posita, more nimirum illius serui nequã, qui pecuniam Domini sui, in sudario repositam abdiderat, Luc. c. 19. hanc Augustinus cum Ianuario sepeliri mandauit; Turpiter verò conuincitur oppositor, dum putat, sicli nomen non esse latinum, non punicum, non grę cum, legat Alexandrum ab Alexandro Genial. dier. lib. 4. c. 24. Mna dicitur Grecè, quæ tum nummi, tùm librę nomen habet, apud quos Siclis sexaginta appendebat, qui obolos mille ducentos pariunt. Nam viginti obolos, Siclum efficere haud dubium est. Decipitur insuper cum arbitratur, tale nomen ad pecunias numerandas nõ fuisse in vsu; imò fuit, vt Alexander superius innuit apud Græcos; Calepinus apud Græcos; Latinosq; quarta pars vnciæ, ergo est etiam nomen latinum, quin pro numerata pecunia, textus diuinæ scripturæ haud mentiri potest, Exod. c. 30. Leuit. c. 27. Nu. c. 3. c. 7. Deuter. c. 22. Ezech. c 45. Iosue c 7. 2. Reg. c. 18. Quod igitur piaculum, si Augustinus semel sit tali voce Hebraica vsus pro pecunia numerata Ianuarij, facilius certè ab ijs qui seriò sunt docti, & moribus politioribus exculti, aliquam gratiam impetrare videbimur, quàm ab oppositoribus, qui ferè

rè omnia nō modo perperam vellicāt, ſed quod ait Comicus, *niſi quod ipſi faciunt, dicuntque, nihil rectum putant.*

In eodem 5. ſermone. Errata grauiora offendit Pater Penotus, videns Auguſtinum Clericos acriter perſtringere, exclamat, *Totus ille ſermo aliud nihil eſt, niſi ſatyra quædam in Canonicos Clericos, tot probris, & conuicijs onuſta, & ornata, vt facilè ſuum auctorem prodat: in ea præſertim antitheſi Canonicorum & Eremitarum.* Vide.

Reſpondetur, *Nil agit interpres,* ait Horatius, *qui litem lite reſoluit,* Satyra plerique in bonam accipiendam, oſtendit elegantiſsimè Antonius Cerri Gymnaſij Ariminenſis Magiſter non penitendus. Vtinā ea eſset eruditio mea, vt ad legendum eum ſermonem alios inuitare poſſem. Si legamus quæ ſacris litteris à Diuinis Prophetis, à Chriſto, ab Apoſtolis prodita ſunt, de vita, & moribus auditorum, non eſt quidquam cauſæ, cur huiuſmodi reprehenſionis genus inuſitatum credatur à Patre Penoto; ſermones in temporis opportunitate habendos cenſet Varro, iucundos, imitabiles, & cum quadam caſtigatione, & voluptate vtiles auditoribus; *Mali, peccare non anguntur, obiurgari moleſtè ferunt,* *Cicero ſcriptū reliquit in Lælio*; Oratio D. Auguſtini alioquin ſimplex, & nullis aſperſa pigmentis, impia facta ferit, bona collaudat. Non erat Auguſtini Parentis, prȩceptoris, paſtoris animarum, magnorum delictorū diſſimularè medicinam, imitatus medices, qui medicamenta

dicamenta acriora, & amariora dulcibus ſuccis comiſcent. Obiurgationum ſeueritatem Aug. accipere, cogebant in primis, quæ paſſim comittebantur non ferenda delicta, etiam à ſuis, qui nullo ſe inditio clarius morum correptionem oſtenderent, quã cum ęquiſſimo animo patiebantur ſua ſibi peccata demoſtrari, vbi caſtigationem vitæ corrigendæ gratia ſuſceptam animaduertebant paſtorem ſuũ. Quibus eſſent penè omnes, criminibus contaminati Aphri, D. Auguſtini temporibus, latè proſequitur Saluianus Marſilienſis grauiſsimus Auctor, lib. 7. cap. de Diuin. prouid. *quibus criminibus*, inquit, *compulſus Deus, hoſtiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem ſpargeret, & excitatas ab vltimis terræ finibus gentes, etiam tranſmare mitteret, quæ Aphrorum ſcelera punirent; quid clarius?* prętcrea; initio Auguſtini Epiſcopatus, ſuorum clericorum habenas ad corripiendos mores, laxatas vidiſſe Auguſtinum, credebile fit prauorũ temporum culpa, Aphrica poſtmodum à Barbaris ob id deuaſtata. Vandalos Aphricam vniuerſam deuaſtaſſe, rapinis, cęde, incendijs; nulli ſexui, nulli parcentes ætati vel ordini, narrat in ſua Cronica Ioannes Vaſeus, anno Domini 437. *Quod inſuper* conqueritur oppoſitor, *Totus ille ſermo aliud nihil eſt, niſi ſatyra, conuitijs & probris onuſta*, minimè hoc verum eſt; ibi maior pars circa obedientiam verſatur, qnam, & à clericis Auguſtinus requirit, quam in ſuis Eremitis facilem, promptamquè experimé-

to didicerat, ad quos more oratorio, vt Concionator optimus, clericos suos destinabat, vtrorumquè curam gerendo, ne illud sancti vatis sibi verè aliquando obijceretur, *ve mihi quia tacui, Esai. c. 6.*

Neque modestum decet Religiosum Auctorem nuncupare, *Nebulonem, impudentem*, quisquis is fuerit; certè vir probus, & Religiosus, cum quę dicit, ex diuinis hauriat fontibus: eoquod de pellibus cuniculorum, &c. Quasi Augustini tunc temporis, cuniculos, ac vestes pelliceas Aphricã non haberet. Vult insuper Pater Penotus doceri, an Augustini tempore, essent in vsu cappæ Canonicales apud clericos Hipponenses? quasi dicat non. Infero, ergo clerici Augustiniani, Canonici non erant; *Cappa Canonicalis, quam Reuerendi Canonici Regulares cum Rochetto deferunt, non ad clericos omnes spectat. ipsorum est propria, & eius vsus antiquissimus: cuius porrò forma, non Canonici Regulares à prioribus Dominicanis, non à Carthusianis mutuarunt; Quin potius fratres Sancti Dominici, & Carthusiani, à Canonicis desumpserunt, à quibus ortum etiam habuerunt*, sic loquitur ipse Pater Penotus lib. 1. c. 22. punt. 6. Quæ si ita sint, mea in presentia rum non interest vltrò, falcem in alienam messem ponere; viderint ipsi Illustriss. Patres; Quod ipse addo illud est, nõ fuisse Canonicos Regulares Augustini ætate; quã ego consequentiam optimè video deduci ex Penoti dictorijs, negat hoc loco fuisse in vsu Cappas Canonicales apud Clericos Hypponenses, superiori loco

loco affirmat; ſed *oportet mendacem eſse memorem*. *Retorſio eſt optimus modus conuincendi aliquem* c. in omni de Teſti. & eſt tex. in cap. qui ſincera 45. d. ibi Abbas, & Imola.

Non tacet in eodem 5. Sermone Pater Penotus; *Homo rudis, & ignarus*, (videlicet Auctor ſermonũ) *Simplicianum presbiterum Romanum fuiſse, Romæ educatum, & ad Ambroſium tranſmiſsum; eum vocat Liguriensem Auctor*.

Reſpondetur, ergo quærendum à Patre Penoto, cuias ſit Simplicianus? Romanus ait. Minimè hoc verum, Sacerdos Romanus, ergo Romanus non valet. Simpliciani Hiſtoria eum appellat ſic, *Simplicianus ciuis Mediolanenſis*; ſic Martirologium ad diem 13. Auguſti habet, *Mediolani, natalis S. Simpliciani, qui Romanæ Eccleſiæ quondam alumnus*, &c. alumnus inquit, non ibi ortus, ergo non Romanus. dum ergo Auguſtinus eum facit Liguriensem, fortè vel Ianuę ortum ſuum habuit, vel aliquo loci in Liguriensi Prouincia, vnde poſtea Liguriensis dictus. Sed adeſt alius modus euadendi Penoti manus. Ligur aliquando eſt proprium nomen viri alicuius, & generis maſculini ſecũdum Priſcianum, referente Calepino: potuit ergo Simplicianus, duplici nomine gaudere, vt Marcus Antonius, Iulius Cęſar, Tullius Cicero &c. Addamus aliud perfugium ex Alexandro ab Alexandro Geni. dier. lib. 4. c. 13. Ligur, & Ligurum de his dicitur, qui cum lõgè ab hominum comercio, & cultu

distent, & in arido solo habitent, facilè dicuntur agrestes, Ligurus, duri, &c. negabit modo Pater Penotus, Eremum potius quam turbarum, multitudinem Ciuitatis Mediolanensis, gratum fuisse D. Simpliciano, eruditionis, & spectatæ probitatis viro; *cui cum D. Ambrosius comperisset solitudinem sumopere Simplicianum colere, dedit sibi locum a tumultu turbarum semotum*; habet in sua historia.

Ibidē. *Auctori quiuis sermonis rotundis verbis, aliud obtrudit viciū, & quidē solēne P. Penotus, inquit, non ferendum, quo veluti portento ipso auctore digno, sermone concludit, fingit impostor, Augustinum ipsum suis clericis offensum, illos tempore Paschæ cum Ecclesia, & populo deseruisse, & ad Eremum cōtendisse, cum suis Eremitis Pasca celebraturus, aliosque dies cum ipsis transegisse: eo nimirum tempore, cum probi quique Episcopi ad suas Ecclesias ex remotissimis regionibus contendunt: imposito etiam contra negligentes decreto.*

Resp. Nescio quopacto æquis animis perferri posit hæc audire; quæ supra credulitatem fictæ, solent postea, & veris, & probabilib. fidē detrahere An quia casus fuerit impossibilis? & Eremitæ viri alioquin probi, & verè Catholici, nonne Christiani erant? quis eos fecerat Augustini præsentia indignos? quin experientia nos docet, eadem via compertum habere, quod probatissimi viri, imò & Pręsules, se aliquando cum Eremitis, minoribus de obseruantia, Capucinis, Cartusianensibus tunc temporis recipere, quo à mundi curis facilius abstracti

domi-

domino Deo in solitudine famulentur, quid hoc, semel adminus, Augustinum impedit præstitisse, offensum præsertim ex suorum quorundam clericorum inobedientia? Deinde, festa pascalia, non vno tantum die celebrari solent, imò tribus subsequentibus diebus. demus igitur Augustini præsentiam Eremitis secundo & tertio pascatis die: quid tùm postea? cum D. Paulo, debitor erat Augustinus sapientibus, & insipientibus, ad Rom. 1. solicitudo eum omnium suarum ecclesiarum cura pervrgebat, suos fratres, filios, quos in Christo genuerat vt primogenitos, vt amicos vnicè diligebat Eremitas, quos ante instituerat, quàm sacerdos clericorum curam assumpserit: potiori titulo tunc temporis gaudebant Monachi, videlicet dicebantur serui Dei, vt serui propria voluntate priuati, Dei obsequio dicati, temporalium rerum subsidio destituti, & qui non magis quàm clerici, Antistitis sui presentia indigere videbantur: hinc ipse Pater Augustinus epist. 133. *Ex quo Deo seruire cœpi, difficilè expertus sum meliores, quam qui in Monasterijs profecerunt*: & lib 22. di Ciu. D. de Monachis loquens, eos Dei seruos vocat. sic in Regula, *famulo Dei dicenti*, &c. Doctor Nauarrus etiam testatur, tempore D. Augustini Eremitas fuisse, qui eiusdem institutoris sui Regula vitam attemperarent. tract. 2. de Regul. com. 4. n. 9. Videat nihilominus ipse Venerandus Pater ne vt impostor fingat, que in sermone quinto, in calce, nequaquam de se refert Au-

gusti-

gustinus auctor: Nulla inibi mentio de Pascatis die festo; nec de Augustini indignatione suscepta contra clericos; si vsque ad festum Sanctæ Ascensionis Dom. Agustinus videri possit decreuisse cum rusticauis Eremitis in caritate habitare, statim mutato consilio ex occasione aduentus Fortunati heretici, quo cum erat disputaturus, ait, *Ideo compulsus, rencrsus sum ad vos, cupiens illum videre*: non ergo cum Eremitis Pasca celebrauit tunc temporis; verba illius expendamus, *decreueram* (inquit ad clericos) *cum eisdem rusticanis meis, &c.* Sed Fortunati ad ciuitatem aduentus iter interrupit, viam precludit, & actum imperfecti temporis facit: veluti ipse P. Penotus discurendo super illo verbo Augustini, *disponenbam esse cum fratribus* dicit. *In claris non est omninò opus coniecturis.* l. continuis §. cum ita ff. de verb. oblig. Abeamus ergo nos Eremitæ, maiorum nostrorum vestigia secuti, à Patre Penoto.

§. IV.

PVncto 3. transitum facit P. Penotus ad sermosermonem 21. multa falsa continentem, quia agit de triplici genere monachorum ex D. Hieronymo in Egypto.

Resp. laudetur Deus, iam primum, ac secundum deinde sextum vsque ad vigesimum incluse, diligens iste indagator oculis linceis, nec vt Argus er-

rorem

rorem damnandum videns, intactos reliquit. ex quo tacito silentio, confiteri tenetur omninò eos esse à D. Augustino ad Eremitas nostros, velit nolit profectos, vt est in reg. iuris in 6. c. qui tacet Regula, *qui tacet consentire videtur, eo ipso cum responsio exigitur, quæ ex personis, circunstantijs, rerum varietate, & signis iudicanda videtur, vt rectè docent Abbas, & Felinus ab Azorio relati, lib.* 1. *c.* 4. prout in casu nostro; cũ se toto conatu oppositor parauerat funditus hos sermones euertere; decem & octo illesi, manus eius effugiunt, gratijs, & ipsa Minerua inuitis; quàm ergo dissimilis casus ab eo, quem Bartholomeus Bertarolus de clausulis, narrat claus. 27. Alciatus verò, seu quisquis ille fuerit, qui praxim illam vtriusque iuris sub nomine Alciati edidit; quam ipse suã esse negabat in .V. actionis cessio: dubitarunt certè aliqui circa sermones nostros de illorum primo Auctore: nunquam tamen Augustinus, ac nullibi negauit vt Alciatus, partum suum: cupiebat sanè Oppositor, Augustinum capere in sermone; sed parati sumus, & non perturbati, respondere exprobantibus sibi, & nobis, sermones suos, cognito negationis argumento de primęua Eremitarum ab Augustino facta origine, quod est præcipuum aduersariorum institutum huius tollendæ memoriæ, quosue zelus Religionis nostræ iamdium comedit: Athenienses, Platonicis legibus, vale, dixerunt. Sedenim cum Filone dicendum, factum nũquàm, vt sermonibus illis valedicatur; aduersan-

tia,

tia, vtique valeant. Patrem Penotum audiamus æquo animo, dum opponit hunc in modum.
Ait auctor se à D. Hieronimo litteras accepisse, in quibus de triplici genere Monacorum Aegipti, certiorem illum reddit: Et illa epistola inter epistolas D. Augustini à D. Hieronimo scriptas, nullatenus habetur, ergo sermon. 21. Augustinum non sapit.

Resp. Ita ne? ob id ergo sermo non est Augustino dandus, quia periit epistola Hieronimi ad Augustinum? *Actus agentium iudicantur ex natura rei, potius quam ex accidenti. l. qui habet ff. de tutela*: si casu est amissa epistola, quid refert hoc ad rem? Qui simul Ciceronis familiares vno codice insertas in lucem emisit, dolet multarum deperditionem. At tenebatur fortè Augustinus quascunque à quãplurimis acceptas litteras, non conscissas reseruare, vt postmodum P. Penoto in testimonium ostenderet? Multos ex sacris scripturis libros, & ex libris integra capita non habent Hebrei, reipsa hoc liquet; agnoscit nihilosecius ecclesia cum veneratione. An vero putamus esse vllam causam, cur in tanto assiduo labore, pagina aliqua Augustino non aduertenti è manibus peritura excederet? Nullus enim planè animus est adeò à natura, à moribus rectè informatus, vt hoc quicquid est accidẽtis non excusatum velit, vt potius tàm seuerè accipiat, vt omninò exulare cupiat, non vtilem modo, sed etiam necessarium nobis Augnstini sermonem. Satis nobis nolens facit oppositor. Reperitur

tur inquit hęc narratio de triplici genere Mon a-
chorum in epiſtola ad Euſtachium, vnde illa au-
ctor ſine dubio accepit. Fatetur ergo ore ſuo Pa-
ter Penotus ex D. Hieronimo (teſtimonium eſt
omni exceptione maius) dari triplex Monachorũ
genus. Hieronimus Monacus erat, Auguſtini a-
miciſſimus, vt eorum ad alterum epiſtolæ teſtan-
tur: quàm ergo non difficile fuit, vt Auguſtinus
ex eo didicerit hanc hiſtoricam narrationem, qui
Aegyptum ſua peregrinatione perluſtrauit, non
Auguſtinus, qui verba faciens de congregatis ſuis
fratribus in ſancta communione viuentibus, in
pſal. 132. ſcriptum reliquit, *quare ergo & nos non ap-
pellemus Monachos, cum dicat pſalmus, ecce quam bonũ,
& quam iucundam habitare fratres in vnum?* D. Hie-
ronimus epiſt. 13. ad Paulinum Monachum Ere-
mitam ſcribens, eum auertere conatur a longa
peregrinatione, hortaturque vt in Monaſterium
ſe recipiat dicens; *conſidera propoſitum tuum, ardorem
quo ſeculo renunciaſti; melius eſse arbitror, vt in* Agello *ha
bites, & Chriſtum queras in ſolitudine, ne propoſitum Mo-
nachi amittas* deinde paulò poſt ſubdit. *habet enim v-
nunquodq. propoſitum ſuum, duces. nos autem Eremitæ,
ſeu Religioſi, habeamus propoſiti noſtri duces Paulos*, *An-
tonios, Macharios; &c.* ex quo facilè perſpicitur Mo-
nachiſmus S. Hieronimi, ad quam reuocabat Pau-
linum Eremitam, non Canonicum Regularem;
quo de genere Monachorum, rectiſſimè poterat
Auguſt. inſtruere, vt Monachus Monachũ infor-

maret, qui oẽ genus Monachorũ, optimè callebat.

Secundo ait Auctor, *Simplicianum Augustino in Aphrica redeunti, duodecim socios* Eremitas *ex suo monasterio dedisse*: *Verum in tabulis Mediolanensis* (sequitur oppositor) *Simplicianus nunquam inter eremitas numeratur, neq. a Baronio, aut a quouis probato Auctore.*

Resp. Audiuimus P. Penotum nostris linguis magnalia loquentem. Aduerbium, da negandi ex Guarino, optimè puer didicit, quo frequentissimè vtitur. Imprimis ergo sermonis Auctor Augustinus, socios sibi à D. Simpliciano acceptos, seruos Dei nominat, non Eremitas; neq. ex suo monasterio, vt oppositor cominiscitur: textus est ritè inspiciendus, & fideli relatione in medium adducendus, non addendo, nec quippiam detrahendo; quòd cum Simpliciano D. Augustinus post Baptismum, in solitudine extra Mediolani Ciuitatem fuerit aliquandiu comoratus, perspicuũ est, perexit ad Simplicianum, quia ei apparebat seruus Dei, & verè sic erat. Ac deinde in Aphricam redeunti, non vrbanitatis causa socios dederit Simplicianus & itineris faciendi, imò deuotionis ergo, & suscepti amoris in Augustinum gratia, a quo excellentiori modo ab ipso viro doctissimo socii ipsi instruerentur: Penoto incumbebat onus negatiuæ probationis: solus nè Augustinus in Aphricam reuertitur? non Inquit Possidius, *Reuersus in Aphricam cum amicis, ieiunijs & orationibus vocabat*; Amici ergo eum aliquot sunt sequti, imitati, vbi videre est, quàm benè

fue-

fuerit vir ſanctus D. Ioannem Baptiſtam imitatus, cum ſuos ad Chriſtum direxit diſcipulos, ſic Simplicianus cum *Auguſtino ò: ecclesiæ Mediolanenſis tabulæ, Simplicianum eremitam non habent*: Dicimus, quoniam eum vt Præſulem, & Epiſcopum ſuum Eccleſia Mediolanenſis veneratur; non inficiatur tamen, in ſolitudine vitam duxiſſe vt Eremitam, vel Eremitarum more vel monacum ante ſuum præſulatum; de cuius porrò ſolitario, aut Eremitico, vel Mon aſtico ſtatu, ſi Tabulæ illæ non meminerint, meminerint hiſtoriæ: non ſunt hæc figmẽta P. Penote; vel ſi ſunt, tibi probanda: ne quando? ignis igne non extinguitur, nec malum malo, at contraria contrariis curantur, nonne?

Tertio redarguit oppoſitor leuitatem quandam ſilentio potius tradendam; *quandoquidem hoc loci, factum cuiuſdam viri pauperis narrans, qui Mediolani inuentum pecuniarum ſacculum, facilè reſtituit, eum nomine proprio nominat Vitalem. contra. quoniam idem* P. *Auguſtinus ſer. 21: de verb. Apoſtoli, & homil. 9. eandem rem narrans, vti ignotum de facie ac de nomine non notum, vocat, dicam quod fecerit homo quidam; certè ſi nomen ſciuiſſet, non dixiſſet homo quidam.*

Reſp. Satius eſſet cum viro clamoſo necquicquã diſceptare. dicendi tamen pauſam non faciam, diſcuſſa facti hiſtoria, ne afficiatur incomodo ſermo, qui in meã cliẽtelã iã venit: nõ diſsimulãter ergo videtur quæſtioni reſpõdẽdũ, ꝙ ſi de proprio nomine ſacculi inuentoris, nõ eſt facta mẽtio à D. Auguſti-

no locis ciuitatis, fortè illius nomen non memoriȩ tunc sucurrit, fortè omnino Augustinus oblitus quæ iniuria August. si vnius homunculi nomen nō retinebat? error profectò nullus est, vel placuit illud prȩterire, Christo notum epulonis nomen erat, at inquit homo quidam erat diues Luc. cap. 16. Tu vero ponis in vitio? est nè omnium hominum indelebile nomen? satis erat, Augustinum sui memorem, eandem rem, prout incidit, retulisse, ac nomen illius pauperis in hoc manifestasse sermone: Multa siquidem accuratius perpenduntur, & excutiuntur grauiora, vt

Quarto. *idem Auctor, iactationem intolerabilem imponit Augustino cum se præferat antiquioribus patribus, qui non tamen vt ego Apostolicam vitam alios viuere docuerunt.* exclamat hæc audiens oppositor. *quis audiuit talia horribilia? quid docuerunt Marcus in Alexandria? Antonius in Thebaida, Paulus Hilarion, Pachomius magnus Basilius, Ambrosius Medioladensis & alij; ex quibus ipse Augustinus Apostolicæ vitæ normā didicit, & alijs tradidit.*

Resp. Scilicet modestiorem, & honestiorem loquendi modum in Augustino requirit P. Penotus, ne iactantiæ & superbiæ vitio aspergi videri posset. Nos ipsum oppositorem benignum, ac plenū ingenui, & religiosi pudoris ab omnibus, amari volumus, & quod alios silere cupimus, de consilio Senecæ, primi sileamus, in Domino si quid proficimus gloriantes, nihil magnificum, & singulare de do-

doctrina nostra sentiamus: exempla multa non requiro, vnus instar omnium loquatur Cicero *primo de off. in maximis animis, splendissimisq; ingenijs, plerumque existit, honoris, imperij, potentiæ, gloriæ cupiditas*: quotus enim quisq; est apprimè doctus, qui si præ alijs, & præter alios quidpiam singulare, & excellens ex proprio Marte in lucem emittat, non sibi potius quàm nulli alteri adscribendum putet? & sunt scriptores illustres, qui plus iusto sibi quoad hoc deberi à peritis apertè asserant quasi non sint sicut cæteri hominum, sed super cælos gloria eorum. Temperata ac verum sapiens, non iactabunda Augustini frasis loquendi, non ęquo iure damnatur, non ipse horribilia fatur; sed quæ egit, & dixit, Eremitis nota facit: *Sanctos Patres, qui ante me fuerunt* (inquit) *quos sequi & imitari debemus*; nonnè honorificis verbis exornat? quæ sunt ista horribilia, Reuerende Pater Penote, quæ tu audisti ex Augustini ore nimirum, *non tamen sicut ego secundum Apostolicam vitam, alios ipsi docuerunt*.

detrectas tu hoc dictum? quamobrem? de Diuo Marco, cæterisq; Euangelistis, quis putat eum esse locutum? Paulus Eremitarum primus Pater, Anachoresicam vitam solitarius peregit, D. Antonio, non semper copulati sunt Discipuli, Maccarius, Pacomius, scripta nulla ex se reliquerunt: D. Ambrosius, præter comentaria in Euangelia, De officijs, quasdam Epistolas; Regulam viuendi more Apostolorum, Monachis aut clericis nequa-

quam

quam præſcripſit: nec in eam rem, aut Euſebium, aut D. Hieronimum incumbentes nouimus. Baſilium magnum ex Grecis, non tangit, ex Latinis Auguſtinus? Auguſtinus ergo ex antecedentibus ante ſignanus prædicatur, Auguſtinus regulam iuxta Apoſtolicam normam conſcripſit. *Tu de vita aut clericorum, aut Monachorum*, tantumdem efficitur, *Sanctam ſcribis Regulam* canit propterea eccleſia; Sancti illi patres Auguſtino priores, verè docuerũt multos verbis, & operibus, non ſcriptis. Auguſtinus tamquam ſcriba in lege doctiſſimus, protulit de Theſauro ſplendidiſſimi ingenij, noua, & vetera; quia fecit & docuit, Magnus ergo vocitatur ab omnibus in Regno Cęlorum, D. Lucas Euangeliſta, initio ſui primi capitis, dum ita loquitur, *Viſum eſt et mihi, aſſequto omnia à principio, diligenter ſcribere, &c.* tribus Reliquis Sacris Euangeliſtis, nihil prorſus detrahit; notaſtis ly, aſſequto omnia à principio? multa tamen collegæ, quæ ipſe non tetigit, addidere de Chriſti Domini hiſtoria: benigne ergo parcat Auguſtino Pater Penotus.

Quinto pungit Pater Penotus ſermonis Auctorem, dum affirmare nititur, ſe ad perficiendum opus pium extruendi Monaſterij in horto Valerij, elemoſinas ob id ex eo accepiſſe. *Fallitur*, ait Penotus *quandoquidem Auguſtinus ipſe in ſcrm. de cõmu. vita claricorum, cum Hipponam acceſſit, tenui ſua paupertate vendita, pauperibus eſt pecuniam elargitus; qui fieri ergo poteſt, vt aſſerat, ſibi non ſatis fuiſse proprias faculta-*

tes

tes pro Monasterio extruendo si pauperibus dederat sua bona?

Respondetur, & hoc Argumentum non difficilem habebit exitum *exitus dicta probabit*; quotusquisque.n. hæc tractabit, temperare se haud poterit.quin exclamet, oppositorem certè falsa tenet opinio, concordibus rectius sentiētibus suffragijs. ex ore tuo te iudico Reuerēde Pater. Veritas enim quandoque ex ore imprudentis, nulla tormentorum vi eruitur, & gratior habetur, iam ergo hinc colligere licet Augustini monachismum, vel Ereniticum viuendi modum; fatetur ipse Oppositor ex Augustini verbis à se fideliter allatis, ipsum antequam Hypponam accederet, vt pro clericis monasterio exædificando operam daret,suas Augustinus vendiderat facultates, pecunia pauperibus erogata:id quod fratres suos vt præstarēt,ipso auctore, & preceptore,ritè fecisse compertū habet: postmodum omnes amicos cum Augustino vitam cōmunem ducentes approbat. At queso,quid hoc est nisi consilia Domini assumere Apostolicam normam viuendi capescere,paupertatis votum seruare, sub vnius Antistitis votiua obedientia vitam transigere? egregie id seruauit Augustinus cum fratribus suis,priusquam factus Sacerdos, opuspium aliud aggrederetur moliri pro clericis Hipponensibus ergo ante Sacerdotium, non laicus dumtaxat,sed Religiosus, sed Eremita, sed Monachus fuit Augustinus,nemo eorum,qui nō insano chri-

stianæ

ſtianæ pietatis a more flagraret, id ibit inficias; ſi ab aduerſæ opinionis poſeſſoribus oppugnatum, ex aduerſo ab *A*uguſtini diſcipulis accerrimè defẽditur. bona cum aliorum venia ſit dictum.

Nunc ad difficultatis nodum diſſoluendũ. Auguſtini mens apparet non obſcure candidiſſima, cum Epiſcopi Valerij elemoſinas ſibi traditas, non negat pro Monaſterij conſtructione. Auaritiæ vitio laborantem accuſabimus Sanctum Epiſcopum circa opus tam pium? quis credet huic auditui? animaduertit pius Epiſcopus Auguſtinum voluntarie pauperem, opus ſuſceptum, rem gratiſſimã ſuis clericis facturum, quo iucundius Deo inſeruire valerent nequaquam perficere poſſe; liberalitatis ſuæ ſigna non dabit? *A*uguſtinus vndique elemoſinas conquirit, quas ſibi reliquas facultates, habebat, huic, faciundo Monaſterio donat; oppoſitori minimè tenebatur rationẽ reddere, ſiquid diuitiarum in commune cum fratribus ſibi reſeruauerat. quod paupertatis voto nõ repugnare: Rectè aſſerit Beda venerabilis, Chriſti, & *A*poſtolorũ producto exemplo, lib. 4 cap. 54. in Lucam cap. 12 quorum vitam ęmulari *A*uguſtinus cupiebat. Reclamabit huic patrocinio oppoſitor, qui aliorum diſperſa dicta in vnum contra Eremiticam inſtitutionem Auguſtini coegit, & omnium calamis vno calamo pugnauit, certè *A*uguſtinus diuitijs non valde abundauit. *Neque* inquit *Epiſtola* 89. q. 4.

mihi

mihi imputabitur quia diues non fui : nihilominus Agros, domos poſſidebat : & poſt mundi abdicationem, non nudus, neq; mendicato viuebat: Alij quoq; ſanctiſſimi viri, tum ex proprijs facultatib. tum ex acceptis à fidelium pietate elemoſinis, Monaſteria multa edificarunt. Dum ergo inquit Auguſtinus, *Non enim ſatis fuit patrimoniũ meũ*, videlicet qualecumq; illud fuerit) *non amplum, ſed tenue, ad fundamenta Monaſterij iacienda, ſed ad complementum incæpti operis, de bonis Eccleſiaſticis dedit ipſe Valerius, quod ſatis eſſet.*

§. V.

VIgeſimus primus, vigeſimus ſecundus, erunt Auguſtino verè adſcribendi, immunes ab erroribus. Deo gratias. Sed contra 24. multis modis Oppoſitor noſter reclamat, ac illud de D. Hieronimi Cardinalitia dignitate vt fabellam deridet.

Reſpondetur. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifice oppoſitionis querelam, adijciam. In re magni momenti, fabulas, quæ ſingulis ſeculis, ne dicam ætatibus, mutantur, non vendere fas eſt; abſit hoc dedecus D. Hieronimum inter Cardinalium ſenatũ adſcriptum, conſtans ſemper fuit multorum ſententia. Si Onufrio viro clariſſimo ſit adhibenda fides, dicendum, a tempore Cleti & Euariſti Papæ, Cardi-

nales cæpisse ipse putat; etenim hi Pontifices, Romæ presbiteros ad viginti quinque numerum auxerunt, vt vnusquisq; suæ pareciæ terminis distingueretur, confusionis tollendę gratia: *A*lij porrò Cardinalium originem volunt accipiendam a S. Gregorio Cardinalium ipsorum nomen legitur à temporibus Siluestri Pont. 300 annis ante Greg. primum, sic Petrus Clotonus, & Hieronymus Platus de Cardinalium antiquitate: Alij ad Marcelli tempora refferunt, vel Ponciani: At propius accedit ad rem *A*nastasius Bibliothecarius, ex Damaso, cui gratissimus omnium fuit D. Hieronimus, eumque mirabiliter in re Ecclesiastica iuuit: Hic ergo P. Damasus clerũ cõposuit, & distribuit gradus: & tunc inquit Panuinius, præsbiterorum Cardinaliũ nomẽ efluxit, vt is videlicet, diceretur presbiter Cardinalis, qui cæteris presbiteris preesset: Quod D. Hieronimus presbiter fuerit (imo Romanum supra nominauit Pater Penotus) quod cæteris esset præstantior, dignissimus quę Romani omnes venerarẽtur historiæ de eius vita, amplè testantur: *In antiqua Ecclesia* inquit Eugenius 4. ab Azor. relatus tom. 2. lib. 4. c 1. q. 4. *Cardinalium nomen non fuisse initio nascentes Ecclesiæ expressum, munus tamen & officium à D. Petro Apostolo, & eius successoribus euidenter institutum:* Si D. Pater Augustinus ratione dignitatis & officij eminentioris, Cardinalis, Donatistas appellat, lib. 1. de Bapt. c. 6. hoc est primarios & principales apud ipsos, accusa-

accuſabimus modo, eundem Auguſtinum, ſi Cardinalem ſcripſerit D. Hieronimum; quem idem Pater Auguſtinus in Epiſtola ad Cirillum, miris laudibus effert; *Magnus certè*, ait, *in vita excellentiſſimæ Sanctitate; magnus in Sapientiæ ineffabilis profunditate; magnus in maioris nunc gloriæ quantitate; cunctorum non ſufficerent linguæ, vt eius excellentiam explicarent.*

Alphonſus Villegas tùm in lib. flos ſanctorum, tùm alibi, ex eo cenſet D. Hieronimum habitum Cardinalem, quòd ei à Damaſo Pontifice, fuerit certa quædam Eccleſia, vel Sancti Laurentij, vel Sanctę Anaſtaſiæ demandata cum cura Animarum: Romæ tandem compulſus eſt vale dicere, quam plurimis, clericorum quorundam, in quorum vitia ſæpius inuectus fuerat,(vt Surius narrat) laceſſitus iniurijs, cum & laici multi, neſcio quid in honeſti de Sancto, cum Sancta Paula vel vidiſſe, vel audiſſe ex ſubornato maleuolo aſſererent; atq; ſic in Bethelem ſuam reuerſus eſt: quas iniurias, & calumnias paſſus, latè idem Sanctus ad Aſſellam honeſtiſſimam mulierem per litteras ſignificauit. Quod ſi in Epiſtola 61 ad Ioannẽ Hyeroſol. ſcribit, nulli ſe titulo Eccleſiæ adſcribi voluiſſe, eius eſt hæc prædicanda modeſtia: non recuſauit tamen Cardineum perhonorificum onus à Damaſo impoſitum: Dum vero oppoſitor ſcire cupit, ſi alicui Eccleſiæ addictus fuit, quis eum poſtea liberauit? ſemel conſtitutus alicuius Eccle-

ſiæ Cardinalis, cum titulum relinquere non permittit ſtilus Eccleſiæ Romanę.

Reſpondetur ſtilus Romanæ curię eius temporis hoc permittebat volenti: quandoquidem Cardinalitia dignitas, non inter ordines ſacros vel minores computatur, vt indelebilem imprimat caracterem, vide Azorium loco monſtrato quin, ſi Cæleſtino V. ſummo Pontifici, pontificiam dignitatem renunciare placuit, ac noſtro ſęculo, Ferdinandus Medices iampridem Cardinalis, ea ſe dignitate abdicauit, magnus poſtea Etrurię Dux electus: ac alius ex Gonzaga Familia Princeps, rubeo relicto pileo, matrimonium conrraxit, quid ergo amplius querit Pater Penotus? quis volenti curam animarum Parochiæ, vel Epiſcopatus dimittere, erit impedimento? Eccleſiam ergo ſibi aſsignatam, potuit D. Hieronimus vel Damaſo, vel eius ſucceſſori, vel Illuſtriſsimorum patrum Collegio remittere, ſibi tanti muneris ſola dignitate retenta, qua Cardinalis haberi poſsit, Baronio, & Penoto repugnantibus, ſed fruſtra. Querenti tandem Patri Penoto à Epiſtolam D. Hieronimo ſcriptam Auguſtino: reſpondendum erit, eã inueniet vbi eſt poſita: vel eam ab Auguſtino petat: qui ſi in mentem ei ueniſſet à Patre Penoto deſiderandam, fortè vt viro ſuarum Epiſtolarum per cupido, aliquando oſtendendam in ſcrinio conſeruare curaſſet iam ergo tandem ſummo cum Philoſopho Ariſtot. in primo de cęlo. contex. 101

& in 3. Metap. 1. Lectorem exquiram, qui sit Arbiter veritatis, non Aduersarius.

§. VI.

SEermo 25. *grauissimos errores continet.* primum numerat Oppositor. *Sanctum Ciprianum suum compatriotam vocat.*

Respondetur. Pietati, ac æquitati magis consonum, subleuandis hominibus, quàm opprimendis, vel certè accusandis operam dare: quod pro nostro instituto præstandum assumpsimus: quandoquidem in munimine capitis, totius corporis prẹsidium est constitutum: *An parum putamus gloriosè cum phocione mori?* ac Tullius elatè de se pronunciabat, *male se cum Platone errare, quàm cum alijs berè se habere:* Turpe profectò foret, sequi Auctorem multipliciter errantem; vel ergo Pater Penotus redarguit vocabulum, ly, *compatriotam*, tamquàm barbarum. At meminerit nõ omnino à Priasciani schola abhorrere: voces ergo tu carpis? voces simplicissimæ sunt in sermonibus *A*ugustini; paucas detrahe pro ratione auditorum, vbi *A*ugustinus non in Grammaticis, vel Rethoricis Flosculis Lectorem occupat. & quidã ineptus vir, hac de causa subtilissimum Scotum est ausus reprehendere; Regracieris 4. sent. d. 15. q. 2. Trufa 4. d. 12. q. 1. l. h. Briga 4. d. 39. q. l. D.

hẹc

hæc leuisſima, ſi Grammatici rident, Theologi æquiores benignè excuſant. Rem ipſam puto oppoſitorem inſinuare voluiſſe: At non iure; Tagaſta, quæ patria fuit Auguſtino, oppidum non ciuitatem vocat Plinius lib. 5. c. 4. Carthago vrbs Aphricę totius celeberrima & Metropolis, vbi D. Ciprianus fuit oriundus, nomen totius prouinciæ proximis locis tribuit; quemadmodum quoq; Saluſtius affirmat, Hiſpaniam ſuam patriam, cum tamen deſignato quodam loco fuerit natus. Ciceroni, non Arpinas, vbi traxit originem, oppidulum nullius nominis ferè; ſed Roma nomen dedit: cum itaque Tagaſtenſe oppidum non longè à Carthagine poſitum, Auguſtini patria fuit, Ciprianus Carthaginenſis, errorem tu putas grauiſſimum, dum Auguſtinus ſuum vocat Ciprianum compatriotam? error nullius.

Secundus error. De eodem Cipriano ait. *Cui in omnibus compellor credere, quia per Spiritum Sanctum optimè locutus eſt: cum tamen Auguſtinus multis in locis,* ab oppoſitore demonſtratis, *Cipriani errores quàm plures (modeſtè tamen) reijcere ſit compulſus; quomodo ergo per ſpiritum Sanctum optimè locutus? quomodo illi fidendum?*

Reſpondetur. Moliris igitur tu efficere, ac lepide quidem, vt ab Auguſtino ob hęc diſcedamus? At Theologorum concors eſt ſtatutum, ſanctorum patrum dicta, non ſtatim reijcienda, ſed piè quoad fieri poſsit, pro illorum reuerentia, inter-

prætanda; dum præſertim exceſsiſſe videntur per exagerationem rethorico modo prolatam; atque ne ſibi repugnare videantur. Nec ſemper omnino recta Pictagorę linea; at Ciceroni cum Platone gratias erratum, quam cum multis rectè ſentire.

Veruntamen ſtemus (vt aiunt) inpropoſita materia. *Non quis dicat, ſed quæ dicat,* mouet Socrates *eſse attendendum.* Inibi ergo Auguſtinus loquitur de formatione corporis humani; ac de animæ à Deo creatæ infuſione; attende. Prius ſeminatur homo poſtea concipitur in vulua, & ibi caro formatur; deinde poſt quadraginta dies & ſeptem, creatur anima, & corpori infunditur, ſecndum Sanctum Patrem Ciprianum, *Cui compellor credere &c.* ecce tibi, in quo compellitur Auguſtinus Cipriano in omnibus credere, dic tu in omnibus non ſimpliciter & abſolute loquendo; cui enim non notus error Cipriani, de rebaptizandis pueris ab hereticis baptizatis in omnibus, nimirum, quæ ſupra deformatione corporis dicta legiſtis, quę phiſica potius ſunt; circa quę, pręſertim de Animę humanę creatione, optimè quidem per S. S. locutus videtur, alijs alia & quidem falſa, Philoſophis opinantibus de illius productione: cum alioquin Auguſtinus optime nouerit hominum ingenia; ſcribit enim in Epiſtola 19. ad Hieronimum, *Ego enim fateor charitati tuæ, ſolum eis ſcripturarum libris, qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremq; deferre vt nullum*

eorum Auctorem scribendo aliquid errasse firmissimè credam. Alios autem Auctores ita lego, vt quantalibet sanctitate, doctrinaq; perpolleant, non ideò verum putem, quia ipsi ita senserunt: ac in meis scriptis cupio benignum correctorem, hæc ipse. vt cunque sese res habeat, non puto talem habuisse mentis assensum, qualem resonat verba.

Tertius error est in eo quod ait, *Antiquitus Patres in vigilijs solitos ieiunare vsq; ad noctem; quod laudandum erat, & non bonum.* Sequitur Oppositor, *Vbi reperit quòd non esset bonum vsq; ad noctem ieiuniare? cum olim ieiunium quadragesimale vsq; ad Vesperas duceret Ecclesia, & vsus obtinuit, vt prius Vespere dicãtur, postea prandeatur.*

Respondetur. Itanè obijcis? laudat Augustinus ieiunium vsq; ad noctem, inquit tamen, non bonum. Certè non omnibus bonum, ob virium imbecillitatem vsq; ad illud tempus protractum, minus fit gratum: moderata refectio, valdè vtilis dicitur à D. Crisostomo de consecrat. d. 5. c. nihil. Dicitur non bonum, quia pauci ob virium debilitatem, tandiu longum sustinere valent ieiunium. Dicitur non bonum, quia non in vsu positum; vnde in toto Canone ieiunium vel quadragesimale, vel quatuor temporum, vel solemnitatũ Sanctorum nusquàm legitur vsque ad noctem deductum. d. 76. de consecrat. d. 3 d. 3. multis capitibus. Quin? ipse se suo gladio iugulat Oppositor: Vsus Ecclesiæ habet, vt post decantatas

tas Vesperas, prandium sumatur: At vero persoluta hac Vespertina hora, nondum nox, adhuc multa lux diei, necdum notescit, nisi post, expleto completorio; prandiũ in ieiuniorum tempore, à meridie sumitur, seruatur hęc ferè apud omnes recepta, ac frequens cõsuetudo.

D. Thomas de hora qua soluere licet ab Ecclesia indictum ieiunium, disputans scribit in 2.2. q. 147. ar. 7. *Est autẽ debita, & communis consuetudo comedendi hominibus circa horam sextam: & ideo vt ieiunans afflictionem aliquam sentiat pro culpæ satisfactione, conueniens comedendi hora ieiunantibus, taxatur circa Nonam*: rectè ergo ait Augustinus, illud non bonum: Azorius tomo primo lib. 7. c. 22. narrat, Hebrei ad initium noctis post solis recessum, plerũque ieiunia soluebant, quod ex sacræ Scripturæ exemplis demonstrat. Ne ergo Christiani Hębreos imitari viderentur, dixit Augustinus non bonum, licet laudandum in antiquioribus Patribus, Hilarione, Antonio, Paulo, post solis occasum; sed hi voluntarijs ieiunijs vacabãt, nedum Ecclesiasticis, quæ iure Canonico cautum est, ne ante Vesperam soluamus, lucè diei adhuc perdurante. Viro ergo prudenti, & apprimè docto, supersedendum erat ab erroris hac imputatione (certe nondum aberrem à ianua) ingenuo pudore fretus, quòd in criminibus vberior desideratur probatio, quàm in laudibus: nec Augu-

ſtinus reprehendendus ſine forti ratione, aut potenti auctoritate depugnandus : ſed erit labor inanis.

Quartus error : *Matre Monica inſtigante, D. Ambroſius, Mediolan i caſſauit nocturnas Vigilias, quæ in Eccleſia à fidelibus agebantur ad tollendos ludos & ſaltationes.* *Contra opponit* Pater Penotus, *Auguſtinum ipſum lib. 9. confeſs. c. de matre dicentem* hæc ad verbum. *Excubabat pia plebs mori parata cum Epiſcopo ſuo ſeruo tuo. Vbi Mater mea Ancilla tua, ſolicitudinis & vigiliarum primas partes tenens, orationibus viuebat.* hæc Auguſtinus.

Reſpondetur. Summus Theologorum Auguſtinus in 3. de Trin. c. 1. liberum correctorem deſiderat, qui nec amore ducatur ſcribentis, nec odio. Oppoſitoris mentem exquirere non licet, prauum enim eſt cor hominis, & inſcrutabili. Dominus illud ſcrutatur, & probat, Ierem. c. 17. quod noſtrum eſt, proſequamur. Controuerſia non eſt de vigilijs illis nocturnis in Eccleſia ſed de ludis & ſaltationibus, de quibus tamen ne verbum habet Auguſtinus & citato loco : De Sãctę Monicę inſtigatione cum D. Ambroſio procedit obiectio, an ipſa inſtigante, mos ille in honeſtiorem fuerit mutatus ritum : audiamus Auguſtinum ab Oppoſitore contra productum: Quid ille? *Dum pia plebs cum Epiſcopo excubabat, Mater mea ſolicitudinis, & vigiliarum primas partes tenens;* Si illa pia fęmina primas partes tenebat, alij ergo

fide-

fideles ſecundam; tertiam, vel quartam partem peragebant : prima pars omnino declaratur ab Auguſtino quæ fuerit, audi, *orationibus viuebat*; Monica ergo in Eccleſia orãte, reliqui nõnulli ſaltationib⁹, & quibuſdã ludis oblectabãtur. At verò quàm indecens hoc, quàm indecorum in Eccleſia præſertim fieri, egrè ferens pia parens Monica, facilè a D. Ambroſio obtinuit caſſationem harum ſic celebratarum vigiliarum, cõmutatione in mentis, & corporis honeſtioris, & tolerabilioris ieiunij : id verò quod ita ſit, præſens demonſtrat ritus Eccleſiæ, e a ſublata conſuetudine, ſolo retento nomine, Vigilia, præcepto militari in quatuor partes diſpartita huc ſpectat Cõcillij Tridentini Decretum, ſeſ. 25. De inuocat. & venerat. Sanct. ſic, *Sanctorum celebratioue ac reliquiarum viſitatione, homines ad commeſsationes, atque brietates non abutantur quaſi feſtidies in honore Sanctorum, perluxum, ac laſciuia agantur.* Sed quid immoror? tollitur ſic ſcrupulus, qui Oppoſitorẽ vrgebat. Ad aliud

Verùm quòd caput eſt, videamus, quodq́; & nebulonis impoſturam retegit, Sic loquitur Oppoſitor, *ac facit Sanctam Monicã ex Aphrica ad Eccleſiam Mediolanenſem inuexiſse abuſum, deferendo panem & vinum.*

Reſpondetur. Mihi certè, vt verùm fatear, ipſe Oppoſitor videri poſſet Nebulo, quòd Sãctæ Matri effingit abuſum: abuſum non dicit ipſe Auguſtinus lib. 6. corfeſ. c. 2. quem locum contra ad-

fert Oppositor, immo matris pietatẽ miratur, & humilitatem: sed neque ipsa pia mater, huiusmodi consuetudinem in Aphrica importauerat; quã ipsa crediderat honestã in Aphrica ab alijs catholicis ritè seruatam, sibi non violandam in Mediolanensi quoq; Ecclesia implere Studebat. Adde: hoc loco citato 6. confess. Sancti Augustini, nulla fit mentio de ludis & saltationibus fieri solitis ad matutinas vigilias in Ecclesia: id profectò erat, quod Sanctæ Mulieris mentem contorquere poterat: ac fortè illicita hæc à parum pijs hominibus exercebantur in Ecclesia; quæ postmodum cum à Monica religiosa fęmina resciuit D. Ambrosius, abstulit abusum Monica instigante: quam insuper in Epistola ad Ianuarium, & habetur d. 12. c. illa autem. Augustinus cõmendat; eo quoniam facilè amplexa est à D. Ambrosio traditum morem de non ieiunando die Sabbati: facit etiã quod idem Augustinus Ianu. scribit, & habetur, quæ contra 8. d. c. quisquis 41. d. *In hisquæ per regiones variantur, disciplina vlla melior graui prudentiq; Christiano etiam est, quam vt eo modo agat, quo agere viderit Ecclesia adquamcumq; fortè deuenerit. Quod enim neq; contra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur, indifferenter est habendum, & pro eo inter quos viuitur societate seruandum est; & sequenda consuetudo eorum, inter quos versamur, si alijs nolumus esse scandalo.* Hęc Augustinus ex quo facilè perspici potest, neutiquam culpari debere piam Matrem

trem, morem Aphricanum secutam; eo remoto, Mediolanensis Ecclesiæ nouá, & honestioré amplexatam consuetudinem laudari potius. Cæterũ deprauatam consuetudinem comessationum in Ecclesia Corinth. 1. c. 11. damnauit Apostolus, *Non habetis domum ad manducandum & bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis?* Habemus de his egregium testimonium Petri, Gregorij Tolosani lib. 13. c. 19. n. 16. *Quidam fraternitatibus, & comessationibus sanctisq; conuiuijs abusi sunt nocturnisq; conuentibus.* n. 17. *Occasione vigiliarum nocturnarum in solemnitatibus, aliquando harum prætextu, multa impudicè, comissa sunt clam:* quæ postea Ecclesia sustulit iustis vrgentibus rationibus: nec ab his dissentit Baronius loco à Nouatore citato, vt facilè cuiuis *perspicuum esse* potest legenti.

§. VII.

Contra 26. nihil profert pater Penotus: ex quo plus satis conspicuè intelligi potest & illius Auctorem Augustinum fuisse, ac reliquorum; quos palmam cedere dedecet aduersarijs. Contra 27. depugnat ne videatur sermonem D. Ambrosij de Baptismo S. Augustini admittere: quem reiecerat toto connatu in propria censura. In quo de habitu nigro Eremitico, & coriaceo cingulo fit mentio.

—

Re-

Respondetur. Egregiam potius, ac viro erudito, Religiosoq; dignam, optatam q; nauasset operam, si pro D. Ambrosio pugnasset, cuius si triplex locutio summissa, temperata, & grandis ei nota fuisset, calamum non tam acriter strinxisset, perinde ac si proprium ex eo vulnus accepisset: Sancti Hieronimi ad Cromatium, & Heliodorum Epistolarum, quarũ erat apud quosdam dubia fides, deffẽsorem se prębuit Baronius in Martirologio c. 5. ea potissimum ratione nixus, quoniam prædictæ Epistolæ iam antiquitus videntur receptę, ac penè temporum diuturnitate pręscriptæ, habenteq; grauem assertorem Vualpidium etemodo à pari, *vbi enim est eadem ratio, ibi idem ius* de Reg. iur. at verò sermo D. Ambrosij de Baptismo Augustini, ius sibi acquisitum deposcit ex longa temporum præscriptione, donec de mala fide non iustos Iudices perplexos fecit, quorum deffinitiua sententia ab operibus D. Ambrosij relegatus, appellatione pro se omni iure admittendam offert: præstiterunt idipsum plures melioris notæ ac non inferioris litteraturæ viri doctissimi fideliori calamo: Nostrum quoq; patrocinium iampridem dedimus Italico stilo. *S. Agostino Eremita, e primo institutore del Sacro Ordine Eremitano:* Quo loci non perfunctoriè tanta res tractanda fuit,: exacta ergo inibi habita actione, ad Aliud pergamus obiectum.

De

De anno præcisè, quo fuit à D. Ambrosio Augustinus baptismate in Christum regeneratus, controuersia inter Scriptores habetur à Patre Penoto lib. 1.c.4. demus ergo libenter, baptizatum anno ætatis suæ 33.error imprimentis, vel sermonem describentis, Augustino illius Auctori, non est iuste tribuendus: passim hoc accidere liquet; præsertim circa numerorum impressionem, vbi numerus aliquis, oculorum fugit aciem: difficile quidem hoc quidem factu, ne lineam numerorum transgrediantur, ijs potissimum, quorum natura est incitatior, nec diligenter attendunt. Quam plurimi iampridem in lucem editi libri, hoc quidem vitio nequaquam carent, experientia teste: quibus tamen nunquam conclamatum ob id, vt in malam rem abirent:

In sermone 27. audiamus opponentem Patrẽ Penotum. *Præter solitos barbarismos, cuiusmodi est ille; Verba textus. Videbatur denique quibusdam, sicut fuit martir ille Sanctissimus Doctor Ciprianus, ante Petrum, Judam lauasse, volens Dominus prædictum discipulum reuocare.*

Respondetur. *Siste* gradum lectoræ, ac velim me doceas barbarismum istum. Textus non habet, videbatur, sed videtur. Barbarismus est cõ Romani sermonis legem, aut scripta aut, pronunciata vitiosa dictio, sic à Calepino describitur. Sed hic nulla scripta inuenitur viciosa dictio, er-

go non est Barbarismus. minor. cede, quę inibi vitiosa dictio? fortè ly, lauasse? pro lauisse. Sed Typographus pro littera, i, accepit litteram a, mutatione litteræ, vt olli, pro illi: error momenti nullius, contra integrum Sermonem militat? non est ibi dictio vitiosa, sed littera. Inferius præcipit suis Eremitis senibus & infirmis, vt vinum, & ceruisiam bibant, cum tamen Aphricana regio multo abundet vino ad quid ceruisia? Nimirum, non propriè hic accipitur, qualis in Germania ex fructibus & ordeo madefacto, lupulis &c. componitur, vt vini inopiam excludant. Hortatur verò Sanctißimus Pater, senes sexaginarios saltem dominicis diebus, vel vinum bibant, vel ceruisiam, i, semiuinum, vinum benè aqua dilutum; quod forte ob maioris aquę copiam, vini relicto nomine, ceruisia dicebatur: vel erat aliud vini genus minus generosum, quod vel infirmis, vel pauperibus vtile erat. Ad viuum (vt aiunt) omnia resecat Oppositor, omnia contra hoc opus torquet tela, ne Augustinum tandé credatur, quia de Eremitis à se institutis tractat, cætera esto illesa. Sed vt pro Rege apes apud Virgiliũ, Georg. 4. armantur, hunc in modum Eremitę pro Eremitico capite, non impari sane pugna cum Oppositore instructißimo contendunt veritate comite ac duce.

Sermone 37. *Fingit Auctor Augustinũ in Ætyopiam profectum, vidisse monstra hominum varij generis, vnum oculum in fronte habentium, aliorum sine capite oculos in pectore gestantium: sed enim hoc repugnat ipsimet Augustino lib. 18. de Ciuit. Dei c. 8. vbi audiuisse, legisse, non vidisse affirmat.*

Respondetur. Gratias Patri Penoto habemus; eoquòd Sermones octo Augustino relinquat, vbi nec iota vnum, nec apicem præteriuit, nullo deprehenso errore. Ad rem propius accedamus. Iamq; manifestum fit legenti litteram D. Augustini ex lib. 16. de c. D. ab ipso non negari tot monstruosa hominum genera. Ibi ergo & domestica, & externa exempla, quæ nec vana, nec falsa habet: homines narrat agrestes, inconditos, difficiles, audaces, impios, qui instar imanium belluarum, horribiles habent cõiunctiones: nec solus ipse Augustinus hęc refert, adest & testis Plinius l. 5. c. 8. lib. 6. c. 30. lib. 7. c. 2. Strabo lib. 1. c. 7. Aulus Gellius lib. 9. c. 4. Anselmus lib, 1. de imagine mund. c. 10. Non ergo Augustinus impossibilia narrauit. Cęterũ quia difficile foret hæc monstra videre, consulto ipse concludit, credere non est necesse; sat est, quædam ipse vidit profectus in Ætyophiam. Quæ duplex est, alteram habet Asia, alteram & quidem maiorem habet ipsa Aphrica versus meridiem si credimus Ioanni Boemo Aubano De

moribus Gentium. Strabo lib. 1. Homerum sequutus ait, *Duplex Ætyopia, alia ad plagam Aphricæ orientalem; Alia ad occidentē*. Quidni ergo potuit homo etiam sexagenarius Augustinus firma valetudine, integris viribus, non longo itinere, Ætyopiam inuisere? longe maiorem peregrinationem compleuit D. Hieronymus. Fit igitur hoc credibile, ad breue tempus, cum non multa Augustinum tenerent nogotia in æstate. D. Augustinum à Zosimo Papa in Cęsarea Mauritaniæ missum contra hæreticos, apertissime scribit Rutilius Brentonius in Psal. 86. 9. 5. ac ipsemet Augustinus idem factum à se iter, scriptum reliquit Epist. 157. *Orta est nobis necessitas pergendi in Mauritaniam Cęsariensem ibi emeritum donatistam Episcopum vidimus, quem disputando vicisse dicit.*

Deinde acerbè inuehit Oppositor, cum dicit hic Augustinus, *Diuites aut raro, aut nunquam pauperibus Sacerdotibus præbendas, sed sibi & vxoribus procurant. Vbi erant præbendæ in Ecclesia Hypponensi cuius clerici Canonici in communi cum Episcopo viuebant; vt opus fuerit præcipere laicis, ne bona Ecclesiæ tangerent?*

Respondetur. Noluit sensum Augustini Oppositor intelligere, vt benè scribendo ageret. Augustinus hic vetat bonorum Ecclesiæ alienationem: præcipit laicis non esse ab eis, ne tangēda

da quidem, nedum vſurpanda: Nomine præbendę, vult ſignificare partem aliquam bonorum ſuæ Eccleſiæ, qua laici quidam diuites, Sacerdotibus indigentibus ſuis non tradita, vel alio titulo accepta, frui cupiebant.

Addo, inquit Oppoſitor, *Vbi nam impoſtor ineruditus, apud quem probatum Auctorem reperit nomen* prębendæ, *temporibus Auguſtini? ducentis annis poſt Auguſtinum fuit in vſu: loquitur de Eccleſiaſtica, non prophana: tunc ergo non erant præbendæ, quia clerici viuebant in communi:*

Reſpondetur. Fide eſt agendum accuratius, & veluti ad lidium lapidem, ad ipſam nimirũ rerum, ac temporum exactam hiſtoriam rationem conferre eſt operę præcium, vt quid verum, quid adulterinum ſit, perfacilè dignoſci queat: *Non erat præbenda tempore Auguſtini Eccleſiaſtica, quia viuebant clerici Canonici in communi*, ita Penotus. Certè id diuinare eſt: Auguſtinus fuit Sacerdos, deinde Epiſcopus, antea laicus, Religioſus tamen Eremita: quando ergo clericis ſub Valerio Epiſcopo, non erat vita communis; ſed illi ſeparatim vitam ducebant, certè dabantur prębendę clericis, & Canonicis pro ſeruitio ab illis præſtito Eccleſiæ Hipponenſi, quas modò diſtributiones appellant, ergo tunc Auguſtini tẽpore, erant Eccleſiaſtica præbenda: Deinde non

ſtatim Valerio defuncto Epiſcopo, capeſcere vitam communem omnibus clericis gratum fuit; nonnulli enim ex eorum numero (quod inſinuat non obſcurè ipſe Auguſtinus de cõmuni vita clericorum) clericorum, communis inſtituti normam viuendi recuſarunt, ergo pro his dari neceſſe erat præbenda Eccleſiaſtica: interim ergo laicorum diuites aliqui, bona Eccleſiaſtica clericis debita eripiebant, propriæ familię diſtribuenda, id quod reprehendit Auguſtinus; circa quæ laici nullum habent ius, Theſaur. for. Eccl. c. 14. c. 15. Franciſci Leonis; ſed clericis reſidentibus, & rebus diuinis inſeruientibus conceduntur. Non erant præbenda tempore Auguſtini dico, non erant ſuis clericis collata, tamquam diſtributiones quotidianę, ſingulis diuiſæ vt noſtro tempore fieri ſolet. Pro labore & miniſterio ipſorum, erant tamen in communi; ita vt bona Eccleſiaſtica, quibus alebantur in communi clerici illi, præbenda (hoc eſt) clericis danda, non laicis quia Eccleſiæ bona, hoc loco dicuntur ab Auguſtino; de præbendis, fructibus, diſtributionibus, videatur Azorius tom. 2. lib. multis capitibus: præbenda erãt, quę olim Gentilium Sacerdotes, legatis publicè miſſis exhibere tenebantur, cæteriſq; alicuius dignitatis hoſpitibus, ſalem, ligna, panem, vinumq; præbebant teſte Budeo: ſed hæc non Eccleſiaſtica, de quibus Canoniſtæ tractant.

In eodem Sermone inquit, *Non licere Sacerdotibus manibus operari ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Contrarium statuit Concilium quartum Carthaginense, cui interfuit ipse Augustinus & subscripsit, præcipiens omnibus clericis, vt quamuis docti, aliquo artificio, sibi victum pararent.* Videatur ipse Augustinus de Opere Monachorum.

Respondetur. Quoniam famę neglectus crudelitas est, cum præsertim non vnus aliquis de media plebe, sed vniuersa communitas dignitate minuitur, communi accusationi simplicitatē nostram libentius defensioni, quam offensioni aditum concedere ęquum est, vt placido vultu benignus lector videat, quę multitudinem ostendunt. Augustinus ergo occasione illius loci explicandi, qui Altari seruit, de Altari viuere debet, vt dignitati consuleret sacerdotali, intulit, dictum Math. c. 26. verum quidem esse, ac propterea posito Domini eloquio, non licere sacerdotibus manibus operari: hoc autē (attende quamobrem) propter reuerentiam inquit & tanti Sacramenti dignitatem, quid excellentius ab eo proferri poterat? quam certè deceret, in campis præclarissimi Domini Sacerdotes, terrā sursum, deorsum vertere, semina serere, vineas plantare, campos stercorare, Bestias ducere, reducere, alere: absit profectò absit à nobis dedecus hoc: Hoc inquam villissimis exercicijs dedi-

tos

tos Sacerdotes nostros Catholicos, libenter vellent hęretici. At quod discrimen à Rusticis? quàm indecorum, si Sacerdotes Domini, ferrum fabricarent, Arma exstruerent, fierent lanarij, fabri, Sutores, Sartores, Farcinatores, eu apage: tractent fabrilia fabri, Sacerdotibus munus incumbat, Ecclesiasticis functionibus operam dare, viuant de Altari, Altari seruientes, iuxta Ecclesiæ pręscriptum.

Sed quid ad concilij Carthaginensis decretum? Nec huic deerit responsum. Vide tu quæso Canonem d. 91. cap. clericus habet sic, *Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria quærat*: sine officij detrimento, hoc est quod Augustinus habet, propter reuerentiam, & tanti Sacramenti dignitatem: Deinde nota ly artificiolo, quia clericis est interdicta mercatura, vt constat ex cap. fornicari 88. d. vbi D. Augustinus inquit, *Negociari aliquando licet, aliquando non licet: antequã Clericus fias, licet; facto autem clerico, non licet*. D. Hieronymus ibidem, *Clericum negociatorẽ, vt pestem fuge*. & in cap. consequens. Gelasius Papa sub pęna suspensionis iubet clericis à negociationibus abstinere. Dixit ergo Concilium, artificiolo, diminutiua voce; quia æcononicã exercere, ad se & familiam sustentandam, prout necessitas postulat, tale artificiolum, rem à clerico emptum, vel sui ingenij arte elaboratam vẽdere non interdicitur clericis, vt constat ex cap.

cler.

cler. de vit. & honest. cler. & alijs cap. conceditur, vt exemplo D. Pauli, victum & vestitum sibi parent. Cęterum sordidum aliquod lucri genus exercere, & mendicare, iure prohibentur. c. Diaconi sunt, ead. d. *Ideo Sacris Ordinibus initiari; nullus debet, nisi vel Benefitium Ecclesiasticum, vel patrimonium, aut pensionem habeat Regulares ad titulum paupertatis quibus cōmode possit sustentari*: cap. nemine c. Sanctorum 70. d. & concilium Tridét. c. 2. de reform. ses. 21. for. Eccles. Franc. Leonis c. 4. immò punitur Episcopus siquem sine his ordinet. Lancilot instit. iu. Can. tit. 26. ex quo Canones illi priores, per posteriores emendati habentur, ne vilibus artificijs clerici incumbát, quòd dicit Augustinus non licere: præterea . si Augustinus subscribit Concilio manibus laborare clericis præcipiendo , ergo ipsimet clerici Canonici Regulares sub Augustino manibus suis ligonizabant, ferrum fabricabant, & similia; hęc tamen Augustinus dicit, non licere ob Sacerdotum dignitatem, quibus cum eo sermone loquebatur. Probatur consequentia quia pręceptū Generalis Concilij, eò magis vrgebat omnes clericos, Canonicos quoq; non excludendo, etiamsi Doctrina essent præditi. Nihilominus dicendū, Canonem eos potissimum tangere clericos , qui ad Ecclesiam Carthaginensem spectabant, non reliquos. Vel intelligendum textum, de ijs prę-sertim clericis, qui nec Beneficio potiti, nec pa-

tri-

trimonio fulti, pensione vel prębenda (quod est nomen iuris spiritualis, & est annexa Canonicatui, quam supra Pater Augustinus laicos possidere vetabat. Lancil. inst. iur. can tit. 26. nã-quæ non est connexa, potest laicis concedi) paupertate pressi, si victum parare sibi debent, ad aliquòd artificij honesti genus recurrere operę precium est: ac propterea rectè docet Augustinus, suis Sacerdotibus minimè licere manuũ lucrosum laborem, dum in communi secum viuerent parcè quoad satis esset.

Dum verò Oppositor nititur contra asserre, D. Augustini librum de Operibus Monachorum, vt quid perditio hęc? Concilium de clericis loquitur; Pater, Augustinus Sermonem habet ad Sacerdotes suos; Oppositor extra chorum saltat, olijciens de Operibus Monachorum, quippe quibus & si liceat manibus laborare, nequaquã tamen ad id tenentur, D. Thom. in Opusc. 19. & 2. 2. q. 187. ar. 3. D. Bonauentura in libro de paupertate Christi: & ante istos Pater Augustinus ad operandum manibus, eos solos obligare videtur, qui antequam Religiosi fierent, eo manuum labore viuebant; ac postea sequi poterant sine aliorum molestia, & impedimento maioris boni, & ne ocio torpescerent: cap. 21. prudenter excipit, qui Ecclesiastica ministeria excercerent, quales suos clericos par est credere; ac sunt

in

in præſentiarum quàmplurimi ; nulli artificio operam dantes, honeſtioribus & ſacris functionibus occupati: illud tandem conſilium datum, non pro præcepto de rigore ſeruando.

§ VIII.

IN Sermone 48. *Inter alia portentoſa, difertiſſimus, & facundiſsimus orator* Cludit in Auctorem, quem omnino credimus Auguſtinum velit nolit ipſe Oppoſitor, qui ironice ſic loquitur) *In quibus præclariſſimum ſuum ingenium monſtrat. Cadauer ſe vidiſse Cæſaris teſtatur ſic Auctor, ab oſtia Romam reuerſus, in ſepulchro, liuido colore,* &c. Vide tu textum. Oppoſitor putat *pueros & vetulas Romanos non ignorare, illud igni fuiſse olim combuſtum, cinereſq; in vrna repoſitos, vt tunc temporis moris erat, ergo fit prorſus impoſſibile Cæſaris cadauer, annis amplius quadringentis fuiſse viſum.*

Reſpondetur. quærit Oppoſitor Auguſtinũ capere in ſermone, vndique omnia verſatur. Sed ſine voluntatis aſcenſu, nullum eſt peccatũ. Si patrocinari ſceleribus graue eſt piaculum, tueri innocentem, eximia erit Virtus. Nemo ergo ſtatim Oppoſitori fidem facile adhibeat, anteſquã & noſtras perlegat reſponſiones. Nullus ſanè æquus iudex, inaudita parte decernit. In primis. hic Auctor de Cæſaris, ſcilicet, primi illius

imperatoris, vel Dictatoris haud loquitur. Vnus nè dumtaxat Cæsar Romæ? vidit Augustinus Cæsaris cadauer, ergo Cæsaris Imperatoris? consequentia non valet à dictione distrahente, diceret logicus: fortè cadauer erat magni alicuius viri, diuitis, Nobilis, Senatoris, nuper defuncti. cuius corpus nondum consumpserat putredo, nec dum vermes omnino in cineres conuersum, totum absumpserant; tale remanserat prorsus deforme, quale in textu describitur ibi. Vel alio modo satisfacimus sic. Eodem Cæsaris veluti hęreditario nomine gaudebāt Imperatores cuncti tùm Romani, tum postea reliqui, & nostro tempore resonat Cæsarea maiestas: mansit ergo sequutis Imperatoribus cognomen Cæsaris & Augusti, vt ipsi quoq; ad præclara facinora obeunda inuitarentur, sic Alexander ab Alex. Gen. dier. lib. 1. c. 2. potuit ergo fuisse cadauer illud vel Iuliani Cæsaris, cuius corpus Romam delatum in quadam arca asserit Platina in vita Damasi Papæ: vel certè Cæsaris Imperatoris Iouiniani, cum vterque non multis annis antea è viuis decesserint, ac tunc temporis sumptuoso cultu imperatorum cadauera sepulcro condebā-tur, non igne cremata: horum ergo vnum ab Augustino visum, historico ordini nihil repugnat. Neque enim credibile fit, vt statim Augustinus apud Ostia Tiberina nauigādi tempus nactus fuerit per opportunum in Aphricam, cū

præser-

præſertim verno tempore Aprilis Mare intumeſcat, ventis, pluuia, aduerſa tempeſtate adeo per multos dies vt ęſtuet, incõmodã ac prorſus periculoſam faciat in remotiſſimas regiones nauigationem: cumq; non longo, ſed breui itinere Roma diſtet, Auguſtinus tędio affectus, animi leuandi cauſa Romam reuerſus, vidit à ſe in hoc ſermone narrata; quæ ſi in libris Confeſ. tacuit, hoc in ſermone, à ſe habito poſt confeſſionum libros compoſitos, Eremitis ſignificare voluit: nùm fortè in libris confeſſionum, lege aliqua, vel ſuperioris mandato, tenebatur omnia adamuſſim recenſere, ne aliquando culpam incurreret apud Patrẽ Penotum, qui id vicij poſtmodum attribuit? ſermo ad Eremitas ſuos domeſticos fratres dirigebatur: librum Confeſſ. 9. Auguſtinus altiori ſtilo conſcripſit: ſermo, vti Epiſtola familiaris habet hanc hiſtoriolam. Confeſ. volumen magnum, præſtantiora profert de Theſauro Auguſtini noua & vetera, quæ ipſe vt ſcriba doctus ſcriptis exarauit. Auguſtinus ipſe hoc videtur fateri, *Expectantes* (inquit,) *temporis tranquillitatem cauſa remeandi in Aphricam*: quin, loquatur ipſe in 9. Conf. c. 8 *Querebamus quis nam locus nos haberet vtilius.* &c: ſi Auguſtinus cum pia matre locum aptiorem querebat, certè aliquo longiori tempore apud Oſtia Tiberina diutius eſt immoratus, vt cõmodo tempore ſolueret, in Aphricam iturus. & c. 10 clarius ad

rem propositam , sic habet littera Augustini: *Illic apud Ostia Tiberina, vbi remoti à turbis post longi temporis laborem, instaurabamus nos nauigationi*: Attende modo, post longi temporis laborem, vnde hic longi temporis labor? non nisi quia Roma ad Ostia Tiberina proficiscitur: inde tędio incōmodi temporis affectus, Romā redijt, ac à se visa narrat: deinde, maris tranquillitate exorta, ad Ostia Tiberina reuersus, tum interea vix intra quinque dies, & nō multo amplius, decubuit pia mater febribus: & in fine cap. 11. *Ergo die nono ægritudinis suæ, quinquagesimo & sexto ætatis suæ, āno trigesimo & tertio ætatis meæ, pia & religiosa anima, corpore soluta est*: Hæc Augustinus: ex ijs coniice lector mortē accidisse non in primo, sed 2. aduentu ad Ostia Tiberina, vbi tā laboriosum, ac longum iter instaurabat Augustinus, & ex quo Sancta Mater, senectute, laboribus, itineribus multis confecta, febribus decubuit, ac defuncta est. Bellarminium (quoad hos attinet sermones) nobis aduersarium, pro fero, qui in lib. De script. Ecclesiasticis, §. D. Prosper, scribit, *Hunc D. Prosperum ad suum librum Sententiarum componēdum, multas ex D. Patre Augustino Magistro suo, sententias accepisse*; quod nec negare audet ipse Pater Penotus p. lib. c. 32. punc. 1. Argumentor ergo hunc in modum, D. Prosper accepit ab hoc sermone, sententiam illam, *Respice sepulcra, & vide quis seruus, quis Dominus &c.* Eamq; inseruit in suam

388. neque alibi apud Augustinum reperire est hanc sententiam, ergo D. Prosper approbare visus est hunc sermonem 48. Augustini ad Eremitas: quinimò sermones vndecim præcedentes, immaculati haberi debent pro Augustino, cum Pater Penotus ne verbum quidem contra proferat. Laus Deo: quicquid nonnulli sua litteratura garriant, dum vel nullas, vel non probabiles suæ opinionis rationes producunt.

§. IX.

SErmone 57. *Docet, Sacerdotes proprium possidentes, potestatem absoluendi à peccatis non habere.* Verba texrus sunt hæc; *Dicit Saluator noster inter cætera. Qui non renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Qui dicit omnibus, nihil proprium à suis discipulis possideri voluit. Qui quidem possidet in terra, remotus est à disciplina Christi qui autem non est discipulus Christi, quomodo præsumit sibi potestatem ligandi & soluendi? Hæc verò,* ait Oppositor. *an sint tuta in fide, peritis in arte decernendum relinquitur.*

Respondetur. Non sunt hominum scripta, velut Dei oracula recipienda; nec illum honoré illis exhibendum, qui solis sacris litteris debetur. non enim iurauimus in verba magistri, sed in verba Dei, nec oportet aliorũ scriptis ita esse addi-

dictum, vt impium sit, ab eis aliquando recedere, sic certè loquitur Alphonsus à castro p. lib. aduer. heres. c. 7. si ergo Augustini sermo, errorem fidei contineret, omnino foret iusto iure abijciendus. Sed absit hæc labes à tanto viro, heresum omnium destructore diligentissimo. Æqua lance vtamur expendendo quæ opponit Pater Penotus. In primis, huiusmodi verba in sermone 57. minime habentur in antiquioribus codicibus, vbi sermo 57. De vanitate huius seculi inscribitur: Cæterum citata ab Oppositore leguntur in sermone, de contemptu Mundi: vbi porò notandum, neque hunc ipsum sermonem semper fuisse relatum inter sermones ad Eremitas; sed legitur in Tomo nono (ceteri in decimo) num. 203. non sub titulo ad Eremitas: Nisi numerum occupet, non 57. sed 59. fortè sic in antiquissimis. Circumfertur ergo in Tomo 9. & ipsi Augustino, nullo repugnante tribuitur non alienus.

Ponderanda est modò D. Patris locutio; mãdata quędam affirmat specialia Canonicis, Clericis, & Monacis tradita, non Laicis; nimirum, illud Matthæi, *Ecce nos reliquimus omnia*: Illud Christi Domini, *qui nõ renũciat omnibus, quæ possidet* &c. *Christi Discipuli ex Domini mandato, nihil tanquã proprium possidebant, licet in communi* &c. Argumẽtando postea subsequitur. *Qui aliquod proprium possidet in terra, est remotus à disciplina Christi*; non

dicit

dicit Augustinus est remotus à fide, vel à Christo; sed ab hac disciplina videlicet viuẽdi in cõmune, abrenunciatis diuicijs vt proprijs : sequitur Augustinus, *Qui est remotus ab hac disciplina, non est discipulus Christi: qui verò nõ est discipulus Christi, vnde sibi arogat ligandi atq; soluendi potestatem?* hac loquẽdi frasi nõ negat ligãdi, & soluẽdi auctoritatẽ sacerdotibus proprias diuicias habentibus; neq; locutione negatiua procedit ibi Augustinus: sed modò interogatiuo vtitur sic, *Qui proprias diuitias possidet, est remotus à disciplina Christi, non est eius discipulus; qui Christi discipulus non est, quomodo sibi vsurpat facultatem ligandi & soluendi?* quasi dicat, abutitur, non licet, perperam facit, peccat culpa proprietarij : non dicit, non posse peccatores absoluere, vel absolutionem fore nullam à proprietario peccatore collatam, sibi tamen peccat; cæterum claue nõ errante in Sacerdote (vt aiũt) ac nullo obice posito in pęnitente, facultas ligandi, & soluendi integra est. *Attamen si asseramus, auctoritatem illam esse nullam, nec Augustinus errasset*. Inquit ipse, *Qui non est discipulus Christi, quomodo sibi vsurpat*. &c. omnis Sacerdos ritè ordinatus, est Christi discipulus. Quinam non est discipulus Christi? paganus, infidelis, hebręus Sacerdos vero Catholicus, quibuscunq; contaminatus vicijs, dũ est ab ordinario ritè approbatus, potest absoluere: non approbatus, etiam hereticus in casu estremæ necessitatis &c. hæc

doctri-

doctrina est tota de fide; & peritis Theologis, non in arte, vt loquitur Pater Oppositor, decernenda relinquitur: quã si ipse intelligere renuit, nihil ad nos.

Ipse profectò circa reliquos, quos immunes reliquit ab erroribus, quæsiuit nodum in scyrpo, nec inuenit: equum est sanè credere, omnes vel apices, vel iotum vnum non à sua legis trutina pręterijsse, quin scrutatus omnia in lucernis; qui ergo sermones rigoroso examine præmisso, salui & integri perstiterunt, suũ agnoscant Auctorem Augustinum; vna tamen cum ijs, qui in bello fortiter pugnãtes, Augustino Auctori palmam deferunt; quoniam egregiè probati elucẽt, nec dolus ipsorum inuentus est apud Eremitas; quorum cũ Augustino patre, quietẽ millenariã, & amplius, hoc tempore perturbatam, originẽ vexatam, gloriam latè longeq; micantem obnubilatam, possem inpræsentiarum iusto dolore, calamo stringere; & quæ in aduersam partem sunt in lucem prolata, persequi: quoniam hic est opus exurgere, aperto testimoniorum, scripturarum, rationum pondere, in eos, qui secus à veritate scripserint, nihil præter iustissimam proborum indignationem sibi comparãtes; & quod iamdudum à nostratibus vel factum, vel certè gloriosè fiet, ab hoc consilio mihi prorsus omniũ minimo, consulto supersedendum non propte-

rea

rea existimaui. Si sacrę D. Dominici D. Franscici, Religiones, plurimas ab inimicis iniustissimè sunt passe persecutiones, permolestas quidem: quas in sua Croni. D. Domici narrat Pater Ferdinandus à Castiglio. lib. 2. c. 51. 52. 53. 71. & lib. 3. cap. 31. Aduersarios quosdam Opera D. Gregorij, Hieronimi, Thomæ & aliorum habuisse, hoc idem Augustino accidisse quid mirum? & *in igne probatur Aurum*.

§. X.

VErùm non fallor, exacta necdum actio habetur: vbi enim opus est, ius Religionis tueri est necesse, ea veritatis sinceritate, vnde resultet forte argumentum in eos, qui secus scripserunt; & quæ contra in lucem sunt prolata, aperto testimoniorum, & rationum pondere retundere videamur.

Errores ergo irrepserunt non pauci ad obscurandum sermonum nostrorum candorem, *non negamus* aliqui ergo *alieni sunt ab Augustini accutissimo ingenio*, hoc profectò concedendum quid impedit, non fuisse impositos ab Amanuensi, quo scriptore vtebatur Augustinus? Verius dicendū. quid, si ab heretico viro, inuidię causa, (vt D. Bernardo accidit), & odij in Religionem, eo modò sermones fuerint deturpati aliqui additis? si di-

uinam ſcripturam, ore Domini prolatam, hoc genere vitiorum maculare minimè ſunt veriti, quod conceptis verbis innuit D. Petrus. 2. c. 3. *indocti & inſtabiles deprauant*, ſicut & cæteras ſcripturas, accidere hoc idem Auguſtino par eſt credere: quod & reliquis ſanctorum patrum, atq; aliorum ſcriptis, eueniſſe oſtendit Bellarminus tomo primo Controuerſ. Alphonſus à vera Cruce ar. 7 de Diuor. rectè obſeruauit manifeſtiſſimum errorem D. Ambroſio impoſitum, cum ſuper ad Corin. 1. c. 7. & à Gratiano habetur 32. q. 7: c. vxor. vſq; *facto Diuortio inter coniuges, Viro licere ſumere aliam vxorem*. Cum tamen Matrimonij vinculum ſit inſeparabile. Quoties quæſo ſacra Biblia expurgata? quot addita olim, ac poſteriori luce ſublata à ſacro Codice, tum pro Miſſarum celebratione, tùm Canonicis horis recitandis? ius Ciuile, ius Canonicum, hoc idem fateri poſſent; quin aliorum quorundam ſcriptorum opera, multis mendis, erroribuſq; reſperſa, noua lux emendatiora dedit: remotis ergo ſiqui ſunt, ab Auguſtini ſermonibus ſpinis, ac tribulis, quod bonum eſt probare, diligentiſſimo ponderatos examine, iuſtiſsimo perpenſos æquilibrio amplactimini; aurum & argentum bonarum virtutum, excuſſa ſcoria, tenete; nec minus nobis beneuola (vt quidam dicebat) eſt Minerua, nec oculi noſtri ſemper cæcutiunt, vt Clemens Alexandrinus aiebat primo ſtromat: Paulus Apoſtulus

factus

factus est Hæbreis, Hæbreus, Grecis, Grecus, latinus, latinis, vt omnes Christo lucrifaceret: pariter magnus Augustinus, suorũ Eremitarum capacitaté imitari studebat, vt faciliori eos negotio instrueret per Epistolas hasce familiares.

Quæ causa fuit, vt minimè fuerit opus de his ipsis in Retractationum libris meminisse; tum quia non vno veluti fasciculo sermones inclusi habebantur; verùm litterarum instar familiariũ, ab Augustino ad Eremitas missos, quidam ex illius Discipulis vno integro libello postmodum dedit in lucem, apposito Titulo, Ad Eremitas. tum etiam, quoniam Augustino non occurebat quid adderet, quid erroris demeret; quodnam erratum à se emendaret hic non habebat: Ac ne illudquoque dicamus, non omnes quos cõscripserat libros, vel ipse Augustinus in Retract: recensuit, nec Possidius posuit; sed vt inquit Bellarminus in cẽsura Tomi septimi, fieri facilè potuit, vt in tanto librorum numero, tùm ipse Augustinus, tum Posidius vnius libelli oblitus fuerit, vt de libro contra Fulgentium Donatistã.

Nec ab re si addamus, non esse sermones nostros inter Doctrinales (vt ita dicamus) vel grauiora Augustini opera refferendos; stilum habent dicendi demissum, per facilem, hortatoriũ, deprecatorium, non ambulant in maguis, neq;

in mirabilibus superse . : deuotionis igniculos prouocãt, caritatis flãmam accendunt, plano virtutum itinere gradiuntur, non alta sapientes : si Tullius eloquentiæ parens, æquabile, simplex, & temperatum orationis genus, potiusquam elegãtem, lautum, diuitem, splendidumq́; dictionum apparatum in Philosopho probandum censet, quamobrem tu coriosam illam, ornatanq́; dicẽdi rationem cum Eremitis ab Augustino requiris? *Dictionis inaffectata, & incomposita simplicitas, decora mihi videtur*, inquit D. Basilius. Nusquam equidem D. Pater Augustinus, quam circa sermones istos verum habet, quod ipse scriptum reliquit 4. de doct. Christ. c. 11. *Bonorum* inquit *ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare, non verba*. egregium sanè viri doctissimi, itemq; sanctitissimi iuditium.

Caput Quartũ. Ratio cur hos sermones ad Eremitas à D. P. Aug. compositos, aliqui negant aperitur, simulq; Augustinianæ Eremiticæ Religionis causa deffenditur.

§. PRIMVS.

NON nos latet, quod stomacum facit; illud est, *De Eremitis*. Adeò deformis quibusdam apparuit Augustinus Eremitico habitu indutus, vt statim apage inclamant, oculos auertunt: *De-*

pone inquiũt quod geris; tuũ enim nõ est, olim D. Benedictus Spathario aiebat, qui se Totilam fingebat. Importuna porrò molestia, quæ ne pilum quidem tangit alterius. Quid ad te, si Augustinus fuerit Eremitarum institutor? iura hic nullius euertuntur; sit in pace locus eius; sit æque ei bonum cum Clericis Clericus, Eremita cũ Eremitis; Æquè iucundum habitare cum fratrib⁹ in vnum: habitet in medijs vrbibus cum Clericis, demigret antea in solitudinem cum fratribus, vbique erit Augustinus ille, *Qui cunctorum conditionibus salubriter prouidendo, Ecclesiam egregiè gubernauit.*

Ac copiosius hanc reprehensionem diluendo, ne temerè, vel arroganter hæc asserere, & grauissimis doctoribus, quibus nos Eremitæ omnes plurimum deferimus in Domino amantes, detrahere videamur (quod omnino à Religioso pectore absit) nonnulla erunt propterea subijcienda, quæ ipse omnium minimus, dolens referre cogor; vt si fieri possit, perspicuum fiat, neque ita esse, vt libere multa scribuntur contra Monachismum Augustini, sed iusta animaduersione indigere, quamplurima emendanda, cum longe a veritate (pace quod ipsorum dixerim) distent. *Pugna pro Patria.* Cato hortatur, Nos pro Patre, *cum obstinato hoste, obstinatè pugnandum*, scribit Liuius. *Solis magis emicat splendor, cum in ocasum*

nigrescere conspicitur. Magnus Alexander, timimidos excitabat milites ea voce frequenti, ac forti, *In Darij exercitu, nihil vobis timendum.*

§. II.

Augustinus itaque Monachus Eremita esse ipsemet non recusat, nec se Eremitanorum Institutorem negabit. Probatur. Attende lector optime, si placet. *Exitus* (vt aiunt), *acta probat.* Bellarminus (hæc que leges, Pater Penotus admittit. lib. 2. c. 5. n. 7.) lib. 2 de Mona. c 5. Sexto probatur Monachismus ex Apostolorum exemplo, qui verè primi fuerunt Monachi Christiani, & vitam instituerunt cęnobiticam, vbi illis essent omnia communia: quod voto se ad eã perfectionẽ obligauerint: quod & affirmat ipsemet D Augustinus 17. de Ciuit. Dei c. 4. Quod ab Apostolorum exemplo cæperint Religiones, testantur plurimi Patres, Eusebius lib. 2. histor. c. 16. D. Hieronymus de viris illust. in philone. Augustinus serm. de com v eler. 2. Possidius in vita Augustini. Isidorus lib 2. offi. c. 15. Cassianus collat. 18. c. 5. ait, Cænobitarum disciplina à tẽpore prædicationis Apostolicæ sumpsit exordium. eod. cap. inferius, vocat Augustinum Monachum. Inter Monachos numerat D. Gregorium lib 1. Reg epist 33 D. Bernardus in Epistola ad Guilelmum Abb. vitam monasticam ab

Apo-

Apostolis ductam asserit, & addit Penotus, *Quæ à nobis interpretatur, regularis*. Idem D. Bernardus in Epistola ad Bonifacium Comitem, Monachũ appellat Augustinum. Ipsemet Augustinus de se loquatur. serm. 1, de commun. ui. Cler. *Quia hic disponebam esse in Monasterio cum fratribus.* Epistola 60. ad Aurelium. De bono perseuerant. c. 15. De opere Monachorum scripsit, occasione eos reprehendendi Monachos otiosos, quos pudebat aliquid suis manibus laborare. Si in Aphrica (non negat Pater Penotus) ferè vbiq; locorum Monachi rudes tamen, & nimium simplices alieni instituti, quod perfectissimum vitæ genus, ab omnibus credebatur Laicis: cur non etiam esse poterant Monachi quidã ex instituto D. P. Augustini? quam enim facultatem habuere cæteri Aphricani Episcopi, Monachos in sua diœcesi euocare, eandem prorsus habuit Augustinus Episcopus; vel si aliusquis Religiosus instituit, non minus, immo nullo inferior Augustinus.

§. III.

MOnachus propriè is est censendus, & specificè (vt verbis vtamur P. Penoti) qui monachorum institutionem omnino tenet, emissionemq; trium votorum Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis. in communi viuendo,

rerum

rerum temporalium abdicatione præmissa: sed Augustinus hæc omnia ritè, & rigorosè seruauit præ alijs; siue imitatione, siue aliorum exemplo, vt loquitur Pater Penotus lib. 1. c. 49. n. 3. quid ergo Augustino deesse poterat, vt specificè & formaliter Monachus non esset censendus? etenim videns Augustinus horum Monachorum frequentem in Aphrica multitudinem, à viris probis alibi institutam, sed sine recta vitæ Apostolicæ regula viuendi; ipse quoq; ne cui cederet, alijs omni titulo præstantior, suos instituit Eremitas: sed religiosiori modò quàm alij, Regulā nimirum iuxta Apostolorum normam tradendo, quod alij (vno excepto greco Basilio) nullatenus facerant: puncto sequenti testatur Pater Penotus, multos Monachos varijs ex partibus Ægypti, Galliarum, & Hispaniarum in Aphricā confluxisse; imò dicit, Augustinum sub illius cura, Monachos degentes habuisse, siue Regulares, siue seculares: ergo inferamus nos, si Augustinus habuit Monachos, sibi sub illius cura viuebant, quomodo fiet credibile, non eos per Regulæ suæ traditionem, meliori modo euexisse ad apicem perfecti Monachismi, quàm cæteri ante ipsum, nec tali sanctitate prediti, nec tanta litterarum peritia eruditi? Habuit Monachos Augustinus sub suo gubernio vitam degentes; peto, quos Monachos? Basilij? minimè, Grecus Aphricam non peragrauit. Antonij, Maccarij,

Pa-

Pacomij, Pauli primi Eremitæ? At hi patres nō cænobitæ, ſed verius *Anachoritæ* extiterunt, nullam per Regolæ traditionem ſolidam fecerāt inſtitutionem. Ipſemet Pater Auguſtinus in Epiſtola 76 ad *Aurelium* relata à Penoto, ſe ſub ſua cura confitetur Monachos habuiſſe præter Clericos; & Penotus puncto 4. infert, *non negamus autem, Auguſtinum & rogatum & ſpontaneum, multis Monaſterijs Regulas tradidiſſe*: Si ergo Auguſtinus Monachis regulam tradidit, certè ſuos, fratres, vel Eremitas, vel Monachos (tātūdē eſt enim hoc dicere) non alienos fecit, inſtituit, creauit: tum pręterea quoniam teſte Penoto, *eſſe non poſſunt veri Monachi, ſine certa aliqua Regula*, lib. 1. c. 9. n. 12. *Monachus* (inquit) *aſſumptus ad ſacerdotium, & curam animarum non amittit nomen, & eſſētiam Monachi, nec habitum Monachalē*. Addo minorem, at D. Auguſtinus fuit aſſumptus ad Sacerdotium, ergo non deſijt eſſe Monachus: *Item aſſumptus ad Epiſcopatum, non extinguitur obligatio votorum* (inquit Penotus) *nec etiā deferendi proprium habitum monachalem*, lib. 1. c. 17. n. 2. at infero Auguſtinus fuit quoq; Epiſcopus, ergo.

Notat autem ipſe Penotus eodē p. lib. c. 39 n. 4. ex Baſilio Sirenio lib. indul. & ex Ioanne Caſſiano, *nomen Monaſterij congruentius dici de domo, ſeu habitaculo Monachorum quam Clericorum, vel Canonicorum; quorum domus, non propriè Monaſteria,*

P ſed

sed Collegia, vel Canonia, siue domus Canonica in iure dicuntur. Cū ergo legimus in Possidio, D. Augustinum Monasteria instituisse, verius id intelligendum venit, de Monachis Eremitis, quam de Clericis Canonicis; qui tempore Augustini diuites cum essent, proprias domus, & agros possidentes, non vt Eremitæ paupertate pressi, nouo indigere videri possent Monasterio ad habitandum, vel certè non omnes, veluti Monachi ipsi egeni.

Hoc eodem lib. 1. c. 38. n. 4. inquit Pater Penotus. *Stricto modo accipiendum nomen Monachi, inter Clericos & Monachos datur specifica distinctio; & pro distinctis semper habiti fuerunt à doctoribus: hoc ergo modo non fuit Monachus Augustinus; sed impropriè, genericè, lato vocabulo.*

Contra. eorum propria est conditio, qui causam minus veram tueri volunt, vt à veritate coacti, modo asserant, modo negant. Ne consulto igitur dissimulare videamur, quæ nobis obijciuntur, oblata occasione in præsentiarum, diluamus veritate duce, quæ si ore negari posit, mente nequaquam, Aristoteles 4. metaph. Nulla vi adhibita tormentorum, plerumq; ex reorum lingua veritas ipsa eruitur per consultissimos Iudices.

Ad rem. Si Clerici sub Augustino viuebant, & in communi quoque ipsorum referentes, sęculo facta temporalium bonorum renunciatione,

ne, per emiſsionem trium Votorum; à Laicis, domo, & moribus ſeparati; pariter & Monachi hoc idem præſtabant, & præſtant omnes noſtro tempore, non Clerici, niſi tunc temporis; vnde ergo exurgit hæc eſſentialis differentia, ac ſpecifica aſſerta à Penoto? erit profectò aliqua, & accidentaria indumentorum diuerſitate: quæ differunt ſpecificè diuerſam habent naturam: at Clerici, ac Monachi ſęculi illius, moraliter loquendo, ſi in communi vita perſiſtebat, ſi à Laicis eos locus monaſterij ſeparabat; ſi eiuſdem regulæ erant ęmulatores; ſi vota eadē Paupertatis, Obedientiæ, & Caſtitatis obſtringebant omnes, tum Clericos, tum Monachos, nullum ergo eſſentiale diſcrimen hic aſsignari poteſt.

Præterea. Si Auguſtinus *Monachus* fuit genericè loquēdo, ergo Propriè, ergo verè, ergo realiter *Monachus*. Et hoc eſt quod volumus. Probatur hoc, quādoquidē Genus ex Porphirio vniuocè prædicatur de ſuis ſpeciebus; propriè, & realiter deſcēdit in ſpecies ſuas, ęqualiter ab ipſis participari ſolet, vt ſcholæ loquuntur. Nomen *Monachi*, genericum eſt, in quo Religioſi omnes per votorum eandem ſolemnem profeſsionem conuenire conſpiciuntur: At verò ſpecie differūt; non eadem vtuntur Regula, non idem eſt omniū habitus, conſtitutiones diuerſæ. Genus non da-

tur à ſpeciebus ſeparatum (niſi Platonicũ, quod fictitium quid eſt) ſed in ſpecieb⁹ reſeruatur; fuit Auguſtinus Monachus genericè; non certè Monachus omnium ordinum, quod eſt impoſsibile, ergo alicuius deſsignati ordinis; nõ alterius; rectè hic Philoſophatur Penotus, non decuiſſe Auguſtinum, ſe alicui ſubijcere, aliorum regulas viuẽdi aſſumere; ergo ſui ipſius inſtituti Monachus fuit, Regulam viuendi Apoſtolicam, alijs ſuis Eremitis traditam, ritè ſeruando primus, ac alijs prior, iuxta illud, cępit prius facere, & poſtea docere Actorum primo.

§. IIII.

ADducit Pater Penotus & Bellarminum, de Eccleſiaſticis ſcriptoribus dicentem, fuit Monachus Auguſtinus licet nõ in ſolitudine, ſed in Ciuitate cum ſuis Clericis Monaſticam vitam duxit; ergo inferri poteſt, Clerici ſub Auguſtino Monacho, Monachi erant. Ideo inquit ipſe, lato vocabulo ſub nomine Monachorum, comprehẽduntur Clerici Canonici: atq; hęc eſt nuncupatio frequẽtiſsima, tum apud recẽtes, tum apud antiquos doctores: id quod ipſe probat multis ſcriptorum teſtimonijs. Penotus ergo cum audit Auguſtinum nuncupatum à communiter ſcribentibus Monachum, ſuo iure interpretari vult, i, Canonicus, ſiue Clericus Regularis: pariter & nobis

eiſdem

eiſdem rationib⁹ licebit affirmare dum legimus, Auguſtinus Clericus, vel Canonicus Regularis, ideſt, Monachus, vel Eremita, vel Frater Regularis; *eadem* ſiquidem *eſt via Thebis ad Athenas, & Athenis ad Thebas*. 3. phyſ. hēt. Ariſt. *vel vbi eadem ratio viget, & quoq; idem ius*, de reg. iur. in 6. idq; eſt nimirum, quod Sixtus 4. in ſua Bulla hac de re data, teſtatur, Canonicorum & Eremitarū Sancti Auguſtini, eſſe eundem ordinē in omnibus, licet diuerſa peculiaria ſtatuta. Ac Nicolaus Papa in cap. preſens 20. q. 3. inquit, *Religioſos Canonicos à Monachorum vita, & conuerſatione, non putari ſeiunctos*. Dum ergo Canonici Regulares, ſimul in vna domo ſub vno capite Auguſtino viuebant, habentes cor vnum, & animam vnam in Domino: omnia poſſidebant bona in commune cum fratribus, profeſsione pręmiſſa trium votorum ſolemni ritu, eandem quoq. regulá ab Auguſtino datam ſeruabant: ſi hoc idem & Monachi ſub Auguſtino ritè pręſtabant ex conceſsis à Patre Penoto: ſi duos hos Regularium ordines ab initio naſcentis Eccleſiæ, Clericorum & Monachorū ſub Apoſtolis ipſis, extitiſſe aperte ſcribit Pater Penotus, lib. 1. c. 1. hinc equidem ſequitur, vanam prorſus de antiquitate litem à quo quam exagitari ea de re: Vnde ergo quæſo venit in mentem Penoto, nobis Eremitanis pro inſtitutore primo, concedere Gregorium nonum?

Meminerit acuſationem, & exprobrationem hæretici Petiliani, qua Auguſtinum ipſum inſimulabat ad illius inuidiam excitandam. Quid ergo hęreticus contra Auguſtinum obijciebat? non equidem ipſam Clericorum inſtitutionem, non ab Auguſtino, ſed à Chriſto Domino olim profectam: Non de Canonicis *Petilianus* obmurmurabat, de quibus ne verbum quidem: Laicorũ inſtitutum, haud hęreticus odio proſequebatur: Verum peſsimus vir, *Monachorum* ordinem, Eremitarum videlicet inſtitutionẽ, horum vitæ ſãctitatem moleſtè ferebat: hos potiſsimum conuicijs inſectabatur iniurijſq. affectos, odio habebat, nec ferre poterat, Audi *Auguſtinum* lib. 3. cont. Pet. cap. 40. *perexit deinde Petilianus orè maledico in vituperationẽ monaſteriorum & Monachorum*. Siſte gradum lector. Quæ Monaſteria hæretico diſplicebant? quos quæſo Monachos vituperabat? Reſpondet Penotus, omnes Monachos in genere reprehendebat. Bene habet: ergo vituperabat etiam Monachos Auguſtini: ſi alios acuſabat, eo magis ipſos *Auguſtinianos*. *At* magis veroſimile, non curaſſe hęreticũ Monachos Pauli primi, Antonij, Maccarij: contra quos inſtituerat *Auguſtinus* Eremitas, pergebat hæreticus ore maledico, contra *Auguſtinianos* Monachos, furore percitus arma conuerterat: ſequitur *Auguſtinus* in textu. *Arguens etiam me*, Ex antecedentibus & conſequentibus, ſit iſte legitimus

ſenſus;

sensus; vituperabat me Petilianus quoque, quia Monachus sim. nam si monasteria oderat, si Monachos conuicijs proscindebat, inquit *Augustinus*, *arguēs etiā me*, videlicet Monachū: et quamobrem arguebat? audi, *Quòd hoc genus vitæ à me fuerit institutum*: hoc, pronomen est rei antedictę demostratiuum, hoc genus vitæ. Quale nam? Clericorum? nequaquam, hos Christus instituit: Laicorum? de his nullum verbum. Canonicorū? hos Augustinus non instituit, sed ad meliorem frugem reformauit, institutos primario, inquiunt, à D. Marco ergo ex consequentibus, textuq; sermonis? necesse est interpretari Augustinum (nisi grauis & importuna vis fiat litteræ) de genere Monachorum ab ipso Augustino institutorum, qui sunt Eremitani.

§. V.

Altum silentium ab octingentis annis, vbi scriptores omnes de Eremitana Religione silent, arguit institutionem nullam esse factam huius ordinis ab Augustino, inquit Pater Penotus. Huic obiectioni satisfaciat D. Antoninus 3. p. tit. 24. c, 14. §. 3. Papa (inquit) *Innocentius 3. primus fuit, qui circa ordinem Eremitarum, aliquid speciale fecit: quamquam verisimile sit, quod ante eum plures Romani Pontifices, ipsum ordinem fuerint congruis honoribus prosequuti: licet propter temporis antiquitatem, & Fratrum simplicitatem*

citatem, nihil à nobis scriptum inueniatur; quia antiquitus Sancti Patres de priuilegijs, & gracijs se minime occupabant, simplici fauore sedis Apostolicæ, & Prælatorum sufficere arbitrati.

Quibus addi posset, quod ne quidem aliquid certi habemus de Christi Domini infantia, nisi ad annum 12. ac deinceps vsque ad 30. ab Euãgelistis. Et tamen verè Christus fuit infans: De nostra Eremitana Religione, fit mẽtio in corpore iuris c. quorundam de elect. & in c. Religionum de Relig. dom. in 6. Decretal. *Fratres Eremitani Sancti Augustini non possunt mutare loca sine licentia Papæ.* Glos. in cap. fin de pactis in 6.

Non ergo tantum sibi tribuat Pater Penotus, vt cæteris omnibus suum præferat iuditium; *Et à se solo è puteo eductam veritatem quam hactenus ipse Venerandi Eremitæ* (inquit ipse, sed non credendus) *ignorant. Sed optimum vindictæ genus, illatam iniuriam non referre,* De officijs scribit D. Ambrosius. cap. Non in inferenda. 23 q. 3. *& gloriosius censet* D. Gregorius *iniuriam tacendo fugere, quam respondendo superare.*

Nec hoc loco silentio præterire licet, quod nouissimè omnium, ac verè scribit pijssimus perinde ac doctissimus Pater Franciscus Suarez Iesuita 4. lib. de Relig. c. 8. vbi n. 2. inquit, *Probabilius existimo B. Augustinum à principio suæ conuersionis,*

nis, religiosam vitam professum fuisse: *id non obscure colligitur* ex lib. 8. confes. c. 6. & c. 12 & 9. confes. c. 1. 2. & 4. *viam perfectionis, & statum continentiæ se amplexum deliberato animo Augustinus fatetur*; *qui est status religiosus numero 4.*

Item numero 10. dico secundo, *Augustinum reuersũ, in Aphricam, priusquam presbyter fieret, Monachum fuisse, & in proprio monasterio monachos congregasse, & instituisse. Quod neruosissime ipse probat* ex serm. 1. de vi. Cleri. *qui non dubitatur esse Augustini, & citatura Beda, & habetur inter sermones ad Eremitas:*

Item n. 13. *colligo vlterius* (ait Suarez) *Augustinum in illo primo monasterio, propriam, & perfectam monasticam vitam intuisse, ac professum cum Fratribus voluntariam paupertatem, & professum vitam communem ad imitationem* Apostolorum: *quod etiã probatur ex ipso Augustino.* 3. lib. con. Petilianum; ex lib. de moribus Ecclesiæ; & de Opere Monach. & in Epistola 89.

Item n. 14. *Dico tertio, Augustinum pro suis Monachis, Regulam illam, quam Ecclesia sub nomine illius recepit, & probauit, edidisse*: n. 17. reiecta opinione, hanc Regulam primo traditam Canonicis regularibus; & 3. serm. de vi Cler in quo dicitur traditam illis; quoniam duo tantum sunt ser-

mones Augustini de vita Clericorum, sequitur Suarez sic. *Persuasum mihi est, Augustinum iam Regulam primo scripsisse pro suis Eremitis, & Monachis, qui eo tempore ex vi professionis suæ, Laici erant, & ab Augustino normam viuendi acceperunt*: id quod etiam Suarez multipliciter demonstrat. Deinde fatetur, *Postquam Augustinus presbiter factus, vel Episcopus, Clericos seu Canonicos religiosos sibi adiunxit, eandem Regulam seruandā illis tradidisse.* Regula enim indiferēs est, & cōmunis: Antoni. 3. p. tit. 24. c. 14.

Item n. 20. *Dico 4. Religionem illam Monachorū ita fundatam, & optima regula instructam, & authoritate Episcopali probatam, viuente Augustino in Aphricam propagatam fuisse.*

Item n. 21. *omnia monasteria, omnes Monachos, qui post Augustinum fuerunt in Aphrica, Sancti Augustini Eremitas fuisse, vt B. Fulgentium, & alios similes.*

In capitolo 9. probabilius putat, *non extinctam hanc Eremitarum Religionem post Aphricæ ruinam, sed perseuerasse in aliquibus* n. 5. *Dicendum ergo est, vnionem illam factam ab Innoc. 4 factam nō solum ex Eremitis Augustinianis, sed etiā ex alijs cuiuscunq; regulæ, vel nominis essent.* Hoc constat ex Bulla Alex. 4. de prędicta vnione.

Item n. 23. *Nihilominus dicendum est, eandem Religio-*

ligionem Augustini quæ antea erat, permansisse post reformationem Alex. 4. quamuis in multis rebus immutata fuerit. Nam Concil. Generale Lugdunense sub Gregorio 10. in c. vnico § sanè de relig. dom. de ord. Sancti Augustini dicitur, *institutum fuisse ante Concilium Generale Lateranense sub Inno 3.* quod habetur in c. ne nimia extra de relig. dom. Alex. 4. anno 1246. triginta annis post Lateran. Concil. & totidem annis ferè ante Gregorium 10. ergo nec Innoc . *Nec Alex. fecit institutionem huius ord. Eremitarum, quæ antea erat descendens hereditario iure ex institutione Augustini, & probat* Suarez alijs rationibus

Item n. 30. *Vt attinet ad approbationem, olim* (inquit) *Episcoporum approbatio sufficiebat: & hanc potuit habere ordo* Augustini *vel à B. Valerio, vel ab ipso B. Augustino* n. 32. *interdum tacita approbatio potest esse tanta, vt expressè equiualeat, & equalem habeat auctoritatem: sicut de Canonizatione Sanctorum, sola vniuersali traditione totius Ecclesiæ, vt in antiquis Religionibus S. Benedicti,* & Basilij, *in eodem gradu ponenda est Religio Eremitarum Sancti Augustini vt* in cap. perniciosam 18. q. 2. *Regula Sancti Augustini & consequenter ordo eius æquè censetur sufficere pro approbatione, & Regula Sancti Ben. & Basil. Vel adest tacita approbatio, quæ ad illum gradum peruenit, vt sit firma, & recepta totius Ecclesiæ, & iuditio summorum pontificum factis priuilegijs.* *Quæ declaratio est sufficiens*

ciens. *Adest & specialis approbatio* Alex. 4. tunc *In-ter mēdicantes numerata, in Ciuitatibus habitare cœpit, esse exempta, & sub speciali sedis Apostolicæ protectione recepta.*

Caput Quintum, quædam Rationes P. Eusebij Coradi adducuntur, & diluuntur.

§ Primus.

SIxtus 4. sedebat. anno Domini 1473. cum Eusebius quidam Coradus Canonicus Regularis Congreg: Lateran. Mediolanensis; ingenio acer, sermone potens, pro defensione sui Ordinis aduersus calumniatores propugnator indefessus, sic *P*ater Penotus lib. 3. c. 55. l. e. eod. lib. 3. c. 11. num. 3. libris editis coram Sixto 4. & Innocentio 8. ordinem defendit, præsertim contra Ambrosium Coriolanum Eremitam.

Ex vnius digiti magnitudine, nota olim euasit, quanta foret ingens altitudo Polifemi. Calumniatores ergo hic vocantur Eremitæ, dum Patrem Augustinum suum venerātur institutorem; præsertim nominatim Ambrosius Coriolanus vir omni genere doctrinarum peritissimus, ac Reuerendissimus Generalis. *patienter sufferre memento* Ait Cato. Plerique omnes ex Canonicorum ordine patres, eam imbibere sententiam, quam & scriptis operibus sæpe euulgare nō sunt

veriti

veriti Augustinum Eremitam, & Eremitanorum institutorem affirmare, idem esse autumāt, ac sacri illius ordinis contemptum inducere, illius institutionem perfringere; Canonicorum dedecus dolent, nostramq́; arbitrantur non tolerabilem insolentiam. Hinc sæpe repetitis libellis, piorum animos ad contentionem excitare non desinunt, vt in hoc non iusto certamine, præmium illis decernatur, ac stet pro eis victoria, Eremitis ab Augustino repulsis: anno 1500. prodijt Celsi de Mapheis Veronēsis Canonici Regularis, Apologia contra eundem Coriolanum. anno 1470. insurexit Dominicus Taruisinus item Canonicus, edito opusculo, Defensio Canonicorum Regularium contra Eremitas: Item Ioannes Philippus Nouariensis, suo opere, ordo Canonicus. Deinde Thomas Garzonius; tùm Constantinus Ghinius. Augustinus Ticinensis, atque alij: Anno tandem superiore, insigni volumine Pater Penotus. *Neque Hercules contra duos.* Adiuuet nos Deus:

Obtulit ergo Pōtifici Sixto 4. & Cardinalium illustrissimo Senatui, bonus ille Pater Eusebius Coradus, libellum: *Annotatio breuissima in errorem, Sanctum Augustinum scribentium fuisse Eremitam.* Hic libelli titulus auctoris (dicimus) defensione non est opus, vbi nulla offensio. Vel titulus ipse in fronte gerit apertam calumniam, quæ statim

cuiq; viro probo bilem moueret, qui nō magnum esse aliquid, nec præclarum, opus statim suspicari posset eo viso titulo. Sed peiora non latent. Comperi (inquit ille) *Duobus libris, scripta falsis ambagibus, nugisq; profusa longissimis; ac libeat iudicare mendacia, falsitates, maledicta; quæ moribus & fidei sunt inimica & Christianis. Arietes duo aduersus oues insurgunt, cornibus, & vngulis impetunt, vt trucident rectos corde peruersi dogmatis, vt oculos possint obdurare ne videant, & in tenebris quo noluerint seducantur.* Clamabo (inquit) Eusebius *non desinam quousq; spiritus membra tenebit, ne Christianorum ouium simplicitas, peruersis Sacræ Scripturæ interpretationibus, oues oberrare dispereāt, pascuaq; venenatæ doctrinæ percipiant. Latratibus infestos ouibus hostes præmostrabo, dentibus cornua petā, illorum cornua, i, septem conclusiones à veritate alienas, festinato demoliar, præmostrabo ista cornua, Christianæ veritati contraria, friuola, omnia falsissima, veritate carere.* Hæc ille plenis buccis. Deinde sequitur sic,

Sanctitatem igitur vestram, Pater Beatissime, ac Romanorum principum Card. dignitatem, oratum velim, quo dignentur intelligere, quam arenosum fundamētum, ruinam, minas, auctores erroris istius duo prædicti, in dostrina Christiana proiecerint; quasq; stipulas superedificare conati sunt quæ in conspectu facilis venti sanę doctrinæ, & catholicæ veritatis stare non poterunt, sed ignē cōburētē vndequaque videntur expetere: quem nemo Pater Beatissime nisi suo iussu, illorum operibus)

vt

ut dignum est) *poterit admouere*. Hæc ex ipso; breui sed fideliter excerpta.

Sedenim quorſum tanta verborum, iniuriarum, calumniarum farrago? quo tendit mira hęc de ſcripta proſopopea? quæ cordis tanta moleſtia, qui dolor virum huiuſmodi inuaſit? contra infideles, Apoſtotatas, formaliter & verè hæreticos; quid præterea reſtat obijciendum? Neque Golias ille Gigas, tot contra populum Domini exprobrare maledicta proceſſit. Facilius tamen ab Herculis manibus clauum arripies, quàm Auguſtinum ab Eremitis. Res eſt pro aris, & focis. Pius Æneas, Patrem Anchiſem è flammis, & Troiæ ruina liberum ſuis humeris ſuſtulit.

Prima itaque primum noſtrorum Concluſio fuit hæc. *Sanctus Auguſtinus Doctor Eccleſiæ, & Hypponenſis Antiſtes, verè fuit Eremita, indutus nigra cuculla, & cinctus cingulo pelliceo.* Contra. inquit egregius iſte Euſebius. *Concluſio eſt falſiſſima; quoniam vbi non Eremus, ibi non Eremita: ſed Mediolani non erat Eremus.* Ergo *Auguſtinus non Eremita.*

Reſpondetur. Videre illum videor ante pedes Chriſti Vicarij tanquam canem (canem hoc libello ſuo ſe nominat) actum in rabiem, Regiam Aulam Pontificis latratibus perſonare: euge euge, auribus noſtris rem falſiſſimam audiuimus.

Bla-

Blasphemauit Ambrosius Coriolanus, quia affirmauit D. Augustinum Eremitam, quid adhuc egemus testibus? reus est mortis. Sed saltem operę præcium erat viro doctissimo, Logicam sciuisse, cuius ea est ab Arist. in Prioribus tradita regula, ne fiat sillogismus ex tribus negatiuis, vt ibi, *Non est Eremita vbi non datur Eremus: sed Medolanino sunt Eremi, ergo, Augustinus non fuit Eremita*: Si Rogizatio vitiosa, animo parta inquieto. Deinde expendamus quantum ponderis habet. *Mediolani non sunt remi, ergo Augustinus non Eremita*; perinde ac si Augustinus ipse, Mediolanensis fuerit: Vel quasi Augustinus, Mediolani fuerit semper commoratus, nec in Aphricam, vbi oriundus, reuersus, Mediolani suos dies clauserit. Quàm friuola argumentatio, Hierosolimis non sunt Eremi, ergo D. Ioan: Baptista, Eremita non est dicendus immo, *Joannes Baptista* (scribit D. Hieronymus 4. Epistola ad Rusticum) *Sanctos habuit parentes quorum affectu nec vincebatur, viuebat in Eremo, oculis desiderantibus Christum &c.* Ipse Augustinus suo loquatur ore veritatis; 8. Confes. cap. 6. *Erat Monasterium Mediolani plenum bonis Fratribus extra vrbis mœnia* (audiat Pater Eusebius) *sub Ambrosio nutritore*: audisti?

At saltem Oppositor iste acerrimus, D. Augustinum, quẽ omnino suum facit, legisses in libro de Morib. Eccl. quem statim à suo Baptismo

dum

dum remearet ad Aphricam, Romæ conscripsit: vbi cap. 31. sic loquitur, *Nihil de ijs dicam, qui secretissimi penitus ab omni hominum conspectu, pane solo & aqua contenti, disertissimas terras incolunt, perfruentes colloquio Dei &c.* quem locum, Bellarminus amplificat in proemio de *Monachis*, eoq; vtitur pro Eremitis. Quòd verò de Eremis in ditione Mediolanensi D. Pater loquatur, recurre tu ad cap. 33. *Dum essem Mediolani, vidi diuersoria sanctorum non pauca, quibus vnus presbyter preerat vir optimus & doctissimus: fælix certe vita Deo seruientium, quæ habitaculis segregata &c.* Hæc ergo à multitudine gentium. Separata loca, Eremi instar habebantur: præterquam quod extra Ciuitatis mœnia, quot Religiosorum domicilia? Simpliciani viri sanctissimi legatur historia; vt Eremita, vt Monachus non *Mediolani* morabatur. Quo cum D. Augustinus post suum Baptismum per annum, & amplius fuisset conuersatus, vt ab eo edoctus Christianam Religionem arctius amplecteretur, recto historiæ ordine sequitur, si anno ętatis suæ 30. fuerit à D. Ambrosio Baptizatus Mediolani, D. Matris Monicæ mortem anno 33 suæ ętatis incidisse, quod ipse affirmat libro 9. Confes. c. 11. & Possidius in vita Augustini narrat, ipsum agentem annum supra trigesimum, suscepisse Baptismum; ac de quibusdam mensibus supra 36. annum intelligendum est. Consonat quod legitur in offitio pro-

prio, Baptizatum circa annum 30. Cum vero in 3, lib. Academiorum cap. 20. Augustinus cathecumenus, se annum agere 33. scribit, cum tres illos libros ederet, duplex habet responsum; ab impressore pro littera, o, additum numerum 3. satis imprudenter, vt passim fieri solet. Vel quod magis credibile, auctum numerum ab hæretico Erasmo, ne inde fieret consequens, Augustinum Monachum fuisse. Philippo Melanchthon hæretico opponenti, quod Augustini tempore, vel non essent Monasteria Monachorum, vel omnino libera vt Laicorum Collegia, opponit Bellarminus, lib. 2. de Monach. c: 6. ipsum Augustinum in psal. 75. dicentem, *Nemo positus in Monasterio Frater dicat, recedo de Monasterio: neq; soli qui sunt in Monasterio peruenturi sunt ad Regnum Cœloru, & illi qui ibi non sunt, ad Deum non pertinent; respondetur enim illi non vouerunt tu vouisti:* Ecce Monasteria ecce Fratres, ecce vota & c. Hæc antiqui patres adumbrarunt, Christus consuluit, Apostoli coluerunt, Sancti adamarunt; & clarissimi semper sunt habiti, Paulus, Antonius, Maccarius, Basilius, Augustinus; & qui Bellum Monachis & Eremitis excitauit, Ecclesiæ hostis, & hæreticus intelligi facilè potest; & quàm sit proiectæ audaciæ, hęc Sanctissima Monastica instituta, Deo gratissima, & populo vtilissima, obfirmato animo improbare, & iniurrijs lacerare, nemo est

qui

qui non videat, dum aduersarij consilia cogitarunt quæ non potuerunt stabilire. psal. 20.

§. II.

SEcunda Conclusio. *Augustinus doctor Ecclesiæ fuit verus institutor, & fundator ordinis, qui dicitur ordo Eremitarum Sancti Augustini, & verus Frater eiusdem: quæ probatur tum ex sermone Sancti Ambrosij de Baptismo Augustini, tum ex sermonibus ad Eremitas.* Hæc Conclusio, exclamat Pater Eusebius, *est falsa, improbabilis, contra opinionem totius Ecclesiæ, contra sanam doctrinam, contra determinationem Ecclesiæ, ac proinde etiam hæretica.* Probat id tribus medijs, prout ex suo multiloquio hinc inde nō difficile colligi potest; primo ex scriptura, quia *Non legitur quod Augustinus fuerit Eremita, nisi ex sermonibus mendacibus ad Eremitas falsò ipsi Augustino attributis 2. Si Eremitas instituit, certè per traditionē alicuius Regulæ; sed Augustinus non Eremitis, Canonicis Clericis vero suam tradidit Regulam iuxta Apostolicam formam viuendi. ergo. Tertio arguit ex vestibus, etenim Augustinus birrum, Rochetum, clericorum habitum deferebat, non Eremiticum. ergo*

Respondetur. Æquissimo animo hæc maledicta, hominis Religiosi ferre est opus ex Domini consilio, Beati cum maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum, Math. c. 5. finga-

mus nos longius ire, vt virum multa sau de præstantem, placabilem faciamus, vel auctoritatib⁹ vel rationibus aliquando cedat, & habitum Eremiticum in Augustino non dilaceret, & quæ de illius pro Eremitica institutione asserimus, veritate suffulti, nō detrectet; ac tandem desinat Eremitam Augustinum tantopere exagitare, ac insectari; nosq; Eremitanos ab Augustino institutos, magno supercilio despicatui docere cessare dignetur.

Ad argumentum. Non legitur, non dicunt Doctores, Augustinum Eremitarum auctorem, ergo. sed argumentatio negatiua, iampridem à scholis exulauit: Non legitur in principio Geneseos, Angelorum à Deo facto creatio; dices tu, ergo non dantur Angeli. Theologi in 2. Sent. te redargutum irridebunt. Præter octauam Spheram, non nouit Aristoteles cælū Christallinum, neq; decimū orbem, quem tamē peritiores Astrologi admittunt. Non legitur in Sacro Euangelio excomunicationis censura, nec aliarum, nihilominus sacri Canones eam, & meritò magnificiunt. Non agnoscunt Patres Canonici Regulares Augustinum Eremitam, quid ad nos? ludimus nos, an serio rem agimus? agnoscunt nihilominus Eremitę Patres, sanctitate, doctrina non inferiores; eumq; vt primum venerantur institutorem, non alium quempiam: o, inquit Oppositor, *Non*

instituit Augustinus Eremitas, dando regulam, sed pro Clericis. Magni momenti negotium facesseit, An fortè nescimus, non omnes Religiosorum ordines à suis institoribus, regulas proprias accepisse? D. Antonius multorum religiosorum Pater, quam scripsit Regulam? vbi regula Sancti Ioannis Columbini, Iesuatorem fratrũ institutoris? nonne prçclarissimi Patres Prædicatores, Beatissimę V. M. fideles Seruitæ, Religiosissimi Patres Societatis Iesu, Augustini Regula bene, beateq; viuendi vtuntur? nec D. Dominicus, nec Beatus Philippus, neq; vir Sanctus Ignatius, suis alumnis propriam regulam tradidere, sed Augustini non à Canonicis Regularibus, suum mutuatus est habitum Religionis Sanctus Dominicus, vt non verè testatur *P*ater *P*enotus, sed à B. V. M. accepit. Vidi illius cronicon Vnde quæso tu Pater Eusebi, diuinare potuisti, non Eremitis, sed Clericis datam Augustini regulã? hoc tibi soli fortassis *A*ugustinus reuelauit? Dicis, scriptam pro Clericis. Peto, vel pro Clericis omnibus in Ecclesia Christi ministrantibus? & hoc profectò non est asserendum, quandoquidẽ quàm plurimi Clerici seculares, regulæ Augustinianæ non inhęrent. Vel eam dedit Augustinus solis Clericis sub sua cura degentibus? At uerò olim illi omnes dormierunt somnum suum, ad diem iudicij resurrecturi: vel eam dedit generatim Canonicis Regularibus dumtaxat seruandã:

neque

neque rectè hoc dixerimus, vbi nam dictio illa exclusiua tantum, vel solis, dumtaxat? fortè Augustinum appellabimus personarum acceptatorem? immo ipsius regula, sanam, catholicamq; doctrinam patefacit, adeoq; iuxta normam conquadrata est, Apostolicam, vt omnibus omnino Religiosis omnium ordinum, per vtilis censeatur: quam communem vtilitatem, omnib. quoq; Religiosis afferre possunt, quos Augustinus ad Aremitas conscripsit sermones; verè pios, non mendaces, non inutiles, non igne concremãdos, vt qui eorundem spiritalem fructum, vel contemnere se simulant, vel oscitanter percurrunt, illorum profectum non assequuti dictitant: quoniam in dicendo rusit, impurè, impropriè loquuntur; idcirco diem illis continuo dicunt violatæ latinitatis: quæ tamen vtcunq; tolerari posset, ni de habitu Aremitico Augustini haberetur mentio; quod est tertium Oppositoris argumentum.

Verùm ex Possidio in vita Augustini, quomodo habitum Canonicum, non Aremiticum ostẽdere queat, non videmus. Hęc enim illo de Augustino narrante, *Vestes eius, & calceamenta, & lectualia ex moderato, & competenti habitu erant: nec nitida nimium, nec abiecta plurimum*; tam Aremitarũ quam habitum Canonicorum interpretari possumus. Nec ex ipsius Augustini verbis, tùm etiam à Patre Penoto allatis, vel in ipsa statim

ad Lectorem Epistola, eum Augustinus de habitu suo loquens sermone 2: de com. vit. cler. ait. *Modò dicturi sunt homines, quia inueni praeciosas Vestes quas non potuissem habere, vel in domo patris mei, vel in illa seculari professione mea. non decet: talem debeo habere, qualem possum; qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter Diaconus, & Subdiaconus, talem volo accipere, quia in communi accipio. Si quis meliorem dederit, vendo; vt si vestis esse non potest communis, pretium vestis sit commune.* Hæc Augustinus: ex quibus, exultant, ac sibi victoriam reportasse arbitrantur, se fecisse Augustinũ Canonicum ex ipsorum vestiario.

Respondetur. At nihil minus. hic locus, quod nam fuerit Augustini consilium, ac vitæ communis institutum, humiltas, & benignitas in Fratres suos, perbellè profitetur. alios siquidem sublimia, illum vulgaria, & humilia delectabãt: Vestes præciosas, aut vendebat, aut à se pellebat, è communi penu humile vestimentorum genus præciosis anteponebat, ac cõmunẽ cum Subdiacono, Diacono, & presbytero vestem Augustinus accipiebat: Sed dicatis amabò, Augustinus nonne hęc scribens, erat Episcopus? certè quidem. eius ergo Episcopatus Vestimenta, nihil ne a reliquis distabant Clericorum? quis credat, eadem omnium tum presbyterorũ, tum Episcoporum tunc temporis fuisse indumenta? nisi quis errorẽ

à patri-

à patribus damnatum reuocaret, nihil à simplici sacerdote, differre Episcopum, quod falsissimum esse ostendit Bellarminus de Sacram. ord. paulo supra dixerat Augustinus; *Offeratur mihi birrum preciosum, fortè decet Episcopum, quamuis non deceat Augustinum.* Attende modo. Si Birrus, vel Birrum, sit ea vestis alba, quam dicunt, Rocchetum, & volunt esse vestem Canonicam essentialem vt ipsi loquuntur. Birrus ergo decebat Episcopum; at neq; absolute, sed sub dubio inquit, fortè decet Episcopum, qui reuera in Ecclesiasticis functionibus eo vti debet. Sed ait preterea, *Quamuis non deceat Augustinum.* Reddit rationem, idest *Hominem pauperem &c.* Vide ergo quod Augustinus declinat, & à se abijcit potius huiusmodi preciosā vestem, sibi minimè aptam: At quis non videat, quænam sit in prætio maiori, ac ditior vestis; Eremitarum ne præsertim vilis, ferè nullius precij, fusca, oculis iniucunda: Canonicorum verò, triplex, videlicet, palliū nigrum, oblōgum, Rochettum albi candoris affabrè aptatum, altera similiter ex scotto alba; quę indumenta vt præciosiora nostris, tum & pluri prætio empta. Illa ergo vulgaria, & viliora, Augustino erant in promptu posita: quibus tamē Canonicis vestibus, si quando Augustinus Episcopus induebatur, nō repugnamus nos: sed non negandus ergo à vobis item Eremita nondum presbyter.

Quod

§. III.

QVod item ad nostram Eremiticam attinet institutionem; ex testimonio apertissimo, & omni exceptione maiori, totus eruditorum consensus, non à nobis falsidicis decepti falsa doctrina homunculi, vt temerè nimis abloquitur P. Eusebius ad Lectorem, deducet, nimirum B. Augustinum Monachos, siue suos instituisse Eremitas: Videte quæso, & diligenti indagine perpendite, quas tota Ecclesiastica multitudo omniúq; religiosorum ordo, in festiuitate D. Patris Augustini, & ipse Pontifex lectiones recitat: pri. lectio. *Reuersus post baptismum in Aphrica Augustinus &c. quo tempore, familiam instituit Religiosorum; quib. cum victu communi, eodemq; cultu. vtens eos ad Apostolicæ, vitæ, doctrineq; disciplinam diligentissime erudiebat.* Tria hic habentur extra quęstionem. Augustinum religiosorum familiam instituisse. Núc quęrendum. quorum nam Religiosorum familiam instituit? Laicorum? nequaquam; hi etenim licet viri probi, Religiosi tamen non habent. Clericorum fecit institutum? minimè, hos nõ Augustinus, sed Christus instituit: sed neque Sacramentum ordinis sacri ministrare simplex Augustinus sacerdos poterat. Canonicos Regulares instituit? at qua licentia; qua potestate, qua item iurisdictione, simplici Sacerdoti competit Canonicos instituere? id officium ad Episcopum

ſpectat. Inſtituit Auguſtinus Religioſos, cedo, quos? D. Baſilij, Antonij, Benedicti, Religioſos fortè inominatos? nequaquam. Clericos Canonicos iam olim D. Marcus inſtituiſſe fertur, atq; hoc atteſtatur Eugenius 4 ſummus Pontifex: cauſam ergo nullam dicam, quin alij hac de re preclarè ſentiant, nos Eremitas deſipere credãt; illi conſideratè, illi ſapienter, illi verè: nos verò vaticinari atq; inſanire, quos vti ignobiles, pauperes Eremitas, perinde ac rudes, ſeuera ac torua quodamodo facies ita deterret, vt ad Auguſtinũ parentem noſtrum accedere nequaquam audeamus. Qui cum ſua à ſe inſtituta familia, eodem victu communi, eodem & cultu vtebatur (quod erat alterum caput) vt modo in more poſitum eſt apud quoſq; Religioſos, nedum Clericos Canonicos: cumq; tertio loco dicatur, eos ad Apoſtolicæ vitæ, doctrinęq; erudebat, Regula Auguſtini innoteſcit, nonminus Canonicis ipſis proficua, quam ab Eremitanis diligenter obſeruata.

Hæc ergo quæ verè ſcripſimus (vt qui parum ſunt amici, aut moleſti nobis eſſe deſinant; aut, quod ex corde cupimus, ſocios ſe nobis Sanctiſſimi Patris Auguſt. adiungãt) falſa nè, mendacia, impoſſibilia Euſebio Corado videri poſſunt? circũforaneam quãdam, hauſtamq; de triuijs, ac circulis doctrinam putat, nullo modo in populum diuulgandam? Eremitas nullatenus in

Augustini familia admittendos? quæso comprimat vocem latratus, stultitiæ potius atq; inuidétię indicem: vtq; adeò hæc tota nostra disceptatio, melius diiudicetur, operę prętiũ est perscrutari non indiligenter, an hæc in hęresim prolabantur, veluti apertè ac sua licentia plusquam poetica, insimulat Oppositor: Absit, absit hoc à nobis dedecus, Deus à Catholico quoq; pectore auertat; Hęresis ergo, fateri Eremitam Augustinum, & nostri Institutorem? euge euge audierunt cum tremore aures nostrę: quis huiusmodi horribilia, paciẽter ferre queat? mirabatur olim, inquit D. Hieronymus, orbis vniuersus se Arianum esse: non contremiscet sacra Augustiniana Religio, sanctus ordo Eremitarum, inter Catholicos in faciẽ vniuersæ Ecclesiæ, hęresim omniũ errorum grauissimam, ac non tolerabilem labẽ turpiter profiteri, proh dolor, quam inimicus homo seminauit zizaniam?

Quæstio de B. V. Mariæ conceptione, tot seculis ante nos, suos habuit præstentissimos patronos; neutra opinio ab altera non modestè confutata, vel Virginem asserendo cum originali conceptam, quã tuebatur D. Thomas; vel omnino absq; huiusmodi macula, vt Scoto placuit; sese intra modestię cancellos continebat, donec Sanctissimus Paulus V. Pontifex, modum loquẽdi ampliorẽ pro B. ac immaculata V. M. adhibuit;

quem & amplificatum magis explicuit Gregorius XV. De *Auxilijs diuinis* Cõtrouersia plurima grauissimorum virorum excitauit ad vtrãq; partem ingenia: Non plus vltra decreuit Sanctissimus Vrbanus VIII. De re nostra verò, vbinã sacra Scriptura sermonem habet? ostendãtur si extant pontificiæ constitutiones, sedis Apostolicæ Decreta, si litem hanc aliquando vel contra Eremitas, vel pro Canonicis decernant. Dum ergo nulla hactenus emanauit diffinitiua sententia ab Apostolica sede, & nobis quoq; Catholicis Eremitis, liceat in nostro sensu abũdare, vt filios Patri Augustino obsequentissimos, originis nostrę iura iure concedere, ac nostrum institutorẽ primũ venerari. In illius laudatissimã Eremiticã sodalitatem, dedimus nomen, singulare studiũ nostrum conseruandæ veræ, ac Catholicæ Religionis, & aduersus eos, qui illam vlla ex parte labefactare conarentur, vel effuso sanguine elucet; alioquin vitam nobis acerbam, atq; insuauem quisq. nostrum duceret, & planè ostẽderet mortem à se, vt D. Paulus ait, in lucro poni, ad omnẽ hæresis pestem è medio tollendam.

§. IIII.

QVod autem quasi firmamentum deffensionis suæ ponit Eusebius, hęresis diffinitionẽ ex D. Augustino deprompram ex 5. Confes. *Cum*

virum Christianum quempiam factum, & aliud pro alio sentientem audio, patienter intueor: nec illi obesse video quando de te Domine non credit indigna: obest aut plurimum, si hoc ad doctrinæ pietatis formam pertinere arbitretur, & pertinacius affirmare audeat quod ignorat, hoc erroris est proprium, credere scire quod nescias, & pro vero falsum asserere.

Hæc Oppositor ex Augustino sed quorsum hæc? quomodo ad rem faciunt? probrosa res, superiorem ac victorem velle videri clamoribus, latratibus, iurgijs, arrogantia. Gloriosum est magis vinci, id enim dare locum iræ est, vt Apostolus iubet, ad Roman. c. 12. amare Fratrum concordiam, diligere pacem, humilitatem, non nodum in scirpo querere: Non imitandos putamus malos medicos, qui alienos morbos se curaturos profitentur, suos curare nesciunt. Augustinus ergo, eo loci nihil habet contra nos, de Deo enim non credimus indigna: non pertinaciter credimus scire quod ignoramus: nec falsum pro vero vendimus; sed quæ verè scimus de Augustino, annunciamus liberè.

Quia tamen difficillimum est ab Oppositore hanc exquirere conditionem, propterea adducenda est in medium cum ipso, alia de hæresi, & hæreticis locutio, ex D. Augustino in lib. de vtilit. creden. dicente, *Hæreticus est vt mea fert opinio, qui alicuius temporalis cõmodi, & maxime gloriæ,*

principatusq́; sui causa, falsas ac nouas opiniones vel gignet, vel sequitur: Hæc Augustinus addit Oppositor, *In quo mihi genere esse videntur illi, qui sanctũ Augustinum Eremitam fuisse, vel habitum Eremitarũ induisse pertinaciter asseuerant. Eapropter ne ex occasione annuncietur verbum Dei, pro veritate falsitas predicetur, & pro questu apud falsidicos Fratres fiat pietas, Opportunè censui monere lectorem. Considerent igitur Eremitani, quam benè &c.*

Exijt ab *A*ssuero potentissimo Rege, *A*man instigante, exitiale edictum, quo vno die omnes trucidarentur ex populo Dei Israel. Quod & factum fuisset, ni Sãtissima mulier Regina Ester, inuocato omnium rerum Domino Deo, contrito corde hæc lacrimans Regi significasset, *Dona mihi populum meum pro quo obsecro; traditi enim sumus vt conteramur, iugulemur, & pereamus. Atq́; vtinã in seruos, & ancillas venderemur, esset tolerabile malum, & gemens tacerem; nunc autem hostis noster est &c. Ester. c.* 7. Quid audiuimus, Fratres Eremitani in Domino dilectissimi, Patres verè honorandi. Quæ nostra tàm insignis culpa? qui error nullo pacto ferendus? hæresis nec nominanda à nobis, inter nos? qua rimula Christi Gregem ingressa? *A*ugustini in hæreticos mallei, turpiter familiam inuasit? Eremitæ Hæretici à D. Eusebio renunciãtur, eo quod ipsum *A*ugustinũ suũ dicunt, volunt, agnoscunt, venerantur *P*arẽtem,

& ne-

& nemo erit qui recogitet? impunis Oppositor, immo verius calumniator abibit? quid illud? curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri preciosi. Ipse Pater Augustinus propter quem, hæreseos insimulamur, sedulam bonę famæ curam comẽdauit, bonæ famæ neglectum reprehendit *in lib. de bono viduit. Et habetur* 11.*q.*3.*c. Non sunt audiendi. Nobis* (inquit) *est necessaria vita nostra, alijs fama.* Qui peccatum occultum, & tamen verum alterius perperam detegit, peccat, vt docet in Manual. c. 18. Nauarrus, atque ad restitutionem tenetur omni iure, famã sertam tectam proximi seruando: si modo falsum crimen, & quidem omnium pessimum hæresis obijciat, multo amplius peccat, famam ledit, non vnius, non cẽtum, non mille Religiosorum; sed statum integræ Religionis falsissimi criminis, infamem reddere conatur: quæ nam vlla dabitur vnquàm adequata restitutio famæ? Multitudo ergo insignium Doctorum, Martirum chorus, lucidi tot cõfessores, Virgines nunc in cælo regnantes, viri pijssimi Eremitani, atq; doctissimi Fratres, hac nigerrima labe falsissimè asperguntur; proh dolor.

Hæreticus diffinitur ab Augustino allegato loco superius qui tẽporalis alicuius cõmodi &c. At verò quod nam temporale cõmodum, nobis

Eremi-

Eremitis obuenire contingit, affirmantibus Augustinum institutorem nostrum? sequitur, hæreticus, & maxime gloriæ principatusq; sui causa, &c. Eremitæ tamen quam gloriam, inanem illam quidem mundi aucupantur, aut principatum capiunt, dicendo Augustinus Eremitarum institutor? Gloria ergo & principatus hinc nascitur? nõ hoc certè ambiunt Eremitæ, Deo & proximo inseruire gestiẽtes; de pane & vestimento lucrando, ex diuina prouidentia laborant; & habentes victum & vestitum, suis pijs laboribus partum, cum D. Apostolo contenti quiescunt: sequitur, falsas opiniones vel gignit, vel sequitur. In mentibus fidelium, non gestit Eremita gignere nouam, & falsam opinionem; res ipsa loquitur, norunt fideles cuncti ferè, quis Augustinus, quos instituit Fratres. vel puerulus, vetula, rusticus, non alium significaret Augustinianum Fratrem, perinde ac Eremitanum: hoc veritatis genus, non pertinaciter docent Eremitæ, ad quid. Si (quibusdam pertinaciter remotis) res est in tuto, meridiana luce clarior? non placet hæc institutio satrapis nostris, quid ad nos? *arbitrij nostri non est quid quisq; loquatur, inquit Cato*: ipsi viderint: D. Paulus quidem iussit, captiuare intellectum nostrum; sed in obsequium Christi, non in obsequium hominis. Fusè in hanc rem loquitur Alphonsus à Castro, lib. 1. aduer. hæres. c. 7 quo fit vt hi, qui tam leuiter de hęresi pronunciant,

non

non expendentes de qua re loquatur, sæpe sua ipsorum feriantur sagitta, incidantq; in eam foueam, quam alijs parabant: Nihil ad rem magis, ad pauca respicientes, de facili enuntiant. *Arist.* in Topicis.

Propositio hæretica, ea est quæ contrariatur vel Articulis fidei: vel diuinis scripturis non rectè intellectis: vel traditionibus ac deffinitionib. Ecclesiæ: vel Concilijs generalibus legitime cōgregatis, & confirmatis: vel deffinitionibus sedis Apostolicæ: vel communi sententiæ Doctorum Ecclesiæ, in his quæ ad fidem pertinent. Vel contraria est veritati Catholicæ, *Sic Arnald. Albert. q. 6. de agnos. assert: Cathol. & ex Simanca in enchiri. violat. relig. tit. 24. ex Alex. pesan. 2. 2. q. 101. ar. 1. disput. 1. & alij omnes:* Sed nostra positio de Augustini Monachatu non est huiusmodi; non articulis fidei, non sacrę Scripturæ, non Concilijs, non traditionibus Ecclesię, non suis deffinitionibus, non sedis Apostolicę determinationibus, non communi Doctorum opinioni cōtraria, ergo nihil habet, quod hæresim sapiat. verissima ergo

Pręter quamquod, si nostra hæc positio heresim sapit, vel formaliter ab Oppositore hęresis audacter pronuntiatur, quamobrem ergo à Sisto 4. cui oblatus libellus ab eodem Oppositore non fuerit damnata, Eremitanis inhibitum vt dein-

ceps abſtinerent, Auguſtinum inſtitutorem amplius nominare, cur libris hac de re iam compoſitis, ignis vt comburerentur non admotus? prout obſtinato animo, & nimio Chriſtianę Religionis zelo, ſed non ſecundum Charitatem, inſtabat Oppoſitor? nihil horum fecit Sanctiſsimus ille Pontifex, ergo non hęreſis. in vanum ergo laborauit qui cõtra Eremitanos fabrificauerat libellum: viget ac ſemper in ſuo robore ſtabit Eremitana Religio, ſupra firmam petram fundatam Auguſtinum: Melior vtique facta eſt, tot ſeculis elapſis ab Auguſtini inſtitutione, conditio Eremitani ordins poſsidẽtis Auguſtinianã pręclaram nomenclaturam: currit omnis, & totius bonę fidei ſupra milleſimum, non interupta, legitima, Ciuilis, Religioſa ĩmemorabilis præſcriptio, oppugnata quidem perſçpè, ſed numquam expugnabitur Deo dante, & Patre Auguſtino intercedente: errare quidem (cum eodem Auguſtino effari liceat) vt homines poſſumus; at Dei gratia freti, hęretici nullatenus erimus.

Animaduertendum tamen, quod ipſemet Oppoſitor, hęreſim nobis Eremitanis falsò obijci[illegible] grauiter quidem peccauerit in proximum. Qui voluntarie, & ex ſe in iudicio quempiam accuſat, tenetur ad probandum obiectum crimen 2. q. 3. *cap. calumniator. & cap. qui non probauerit.* & D. *Thomas* 2. 2. *q* 68. *ar.* 1. Si Gregorius Papa ex

com-

communicauit occultum actorem libelli famosi contra Castorium, nisi se proderet, prout *in cap. quidam Maligni 5. q. 1.* Si Paulus tertius in Bulla prima præcepit, inquisitores procedere contra proponentes propositiones scandalosas, periculosas, erroneas, piarum aurium offensiuas: si non omnis error est heresis, latius enim se habet error, cum genus sit, sub quo falsorum dogmatum species cõtinetur. Multæ enim propositiones in omni ferè scientia falsę reperiuntur, quę tamen hęreses, aut hęreticę dici nequeũt; *Pegna in 2. p. coment. 28.* Quamobrem ergo Oppositor vim hęresis non intelligens, Eremitanis tale obtrudit iniustum crimen? nec verò nobis quidquã ignominiosius poterat accidere. quiuis alius error, vtcunq; ferendus; porro hęresis, vel ipsum nomẽ vitandum, ac leuissima suspitio ab omnibus procul. Sed hoc tandem à me prætermissum nolim, parcat aduersarijs Deus, & bonam mentem elargiri pro sua clementia dignetur: quantum ipse operis fecerim, haud pænitebit: Cętera, atq; plura hic à me consulto prætermissa; ingenio, eruditione præstantiores patres communem causam libenter tuentes, altiore stylo, & indagine prosequi non dedignentur pro sancta Eremitana Religione, à D. Patre Augustino primitus instituta.

Si spectat ad nos iniuria, inquit Vulpianus, l. 1. ff. de iniurijs, quæ ijs fit, qui vel potestati nostræ, vel affectui

subiecti sunt : certè nos Eremitanos omnes vrgere debet, Sacræ Religioni illata ab Augustino longæ separationis iniuria.

Veram equidem iurisperitorum doctrinam reputamus, quam ex Bartholo, Baldo, Decio, Parisio, Alciato, tradit *Menochius de arb. lib. 2. cent. 2. casu 89. n. 11.* difficilem nempe habere probationem in iure, quam dicunt filiationem ex quondam aliquo defuncto patre, ac consaguinitatem ex antiqua familia; præcipua tamen quæ hoc loco haberi potest congrua probatio, ex rei fama veluti loquente excipitur. Hæc etenim tãtum habet momenti, vt ex Corneo, Socino, Paleotto, Alciato alijsq; à Menochio supra citatis. *nu. 89. vt satis iudicetur ad possessionem iuridicam filiationis habendam: satis ad ostendendum quem fuisse Patrem, hunc superstitem verum illius filium; quandoquidem fama, quæ facile in omniumq; ore versatur, aut ipsam prorsus attingit proximè veritatem, aut non longe ab ipsa spaciatur, ita Baldus in l. filium de ijs qui sunt sui, vel alieni iuris Fama dũ vbique vagatur, omnibus anteponitur coniecturis, cap. illud de præsumpt. fama, quando reliqua desunt adminicula iuris, plenam in moralibus adhibet fidem, Iason, Decius ac Bartholus in l. cum ca. nu. 5. C. de transf. cap. 1. nu. 13. de appell. l. de puellis §. siquis ipsi nu. 17. in fin. de oper. nunc. Fama, quem mittit in possessionem esse talem quem se facit, ita Bartholus in l. de minor. §. plurimum nu. 30. vers. idẽ*

dico ff. de quef. Ac tandem cum ex vniuersi populi communi fermè voce de fama ipsa constat, Veritas quoq; ipsa iam facta est omnibus conspicua: quam & fatebuntur vel inuiti.

Nonne ergo ab Augustini temporibus, vsq; ad hæc nostra secula, latissima fama iam altas egit radices, vbiq; locorum percrebuit, in omniũ ore versatur, in mente inhęret, in scriptis apparet? ipsamet apertissime loquitur, Augustinum Eremitam proclamat, testaturq; apud omnes ipsum fuisse, & esse, ac semper Eremitanorum Fratrum fore institutorem ab origine huiusce nostræ Religionis: non recens nata hæc est fama, omnium Religionum exordine Mendicantium ad nos propagata. *Vetustas autem semper pro lege habetur, scribit Julius Paulus l. 2. ff. de aq. plu. arc. Hæc facit communem sententiam, à qua nemo sapiẽs recedere debet per notata à Pace Scala iurisconsulto, lib. 4. cap. 24. de consilio sapientis.* Ac tandem scitè admodum scriptum reliquit Aristoteles *primo Topic. cap. 1. probabilia sunt quæ videntur, aut omnib. aut plurimis, aut certè sapientibus; atque ijs vel omnibus, vel plurimis; vel ijs quorum spectata est, & perspecta sapientia, & qui hoc nomine clari, atque illustres sũt.* In quonumero, (velint nolint aduersarij, sunt quoque Eremitani Doctores, qui de S. P. Augustini nostra institutione vera scripserunt, cum alijs insignioribus non quidem paucis alieni institu-

ſtituti Erit fortaſſè Eremitana Religio veluti alter Melchiſedech, qui ſine patre, ſine matre, ſine genealogia deſcribitur ab Apoſtolo ad Heb.c. 7. minimè quidem, Auguſtino patre Monacho.
In factis autem antiquis, ſtatur libris hiſtoricorum, in cap. quamuis diſt. 1. quia in hiſtorijs veritatem prudentiæ, & ſapientiæ initium, reconditã eſſe exiſtimamus; quæ item in antiquis ſcripturis narrantur, magnam vtique fidem faciunt cordatis viris cap. cum cauſam de probat. Quib9 quidem hiſtorijs, chronicis, antiquorum ſcripturis, maiores noſtri fidem adhiberi voluerunt, Abbas in d. cap. cum cauſ. Bartolus in l. 1. ff. ſi cer. pet. Gloſa in c. inter dilectos de fi. inſtr. Quid vero magis antiquorum hiſtoriȩ, recentiorum ſcripta produnt, quam Auguſtinum noſtræ Inſtitutoem Religionis? vulgata ea regula eſt iuriſperitorum, *Argumentum ab auctoritate eſt validum affirmatiuè* (quale eſt noſtrum) *non autem negatiuè* (quale aduerſariorum) *l. ſeptimo menſe ff. de ſtat. hom.* quorum profectò nullus eam auctoritatis Pithagoræ celſitudinem eſt adeptus, vt quieſcere nobis ſit opere prȩcium, ad ipſe dixit, vt Cicero refert lib. de nat. deor. Auctorum verò à nobis ſtantium, propemodum exempla redundant.

Satis denique pugnauimus in hac paleſtra. Iam ergo benignus lector gradum ſiſtat, & ſi

oppo-

op posita iuxta se posita (primo Cæli) magis elucescunt, recte perspicere poterit, Veritatem pro nobis Eremitanis stare, dum verè Augustinum Patrem, pastorem ducem, Magistrnm, Institutorem profitemur, in cuius Regula Apostolico modo viuēdi, ex corde iurauimus. Multa prætereo, eaq; alijs post me memorāda relinquo.

FINIS.

CANDIDO LECTORI.

Mag. F. Hippolytus Arim.

Mnia alicuius Operis posse errata corrigere, difficillimum, ac ferè impossibile existimatur à sapientibus: Nam multi Impressoris ignauia, non nulli corrigentis incuria passim committuntur errores; qui omnes si vellent aduerti, Argus, Lynceusq; ipse deficeret. Si igitur hoc opusculum erroribus valde conspersum videris, ne mireris. Etenim absente Auctore, vt liber typis mandaretur commisi. At ipse in initio, infirmitate arreptus, per duos menses, & amplius aduersa valetudine detentus, instante impressore, coactus sum, libri correctionem quibusdam iunioribus studentibus commendare, qui licet quam plurimum temporis consumpserint, eliminãdo quidquid erroris erat, eliminare non potuerunt. Ecce (benigne lector) cur tot conspersus prodit erroribus, quos non omnes in Elenco penitus adnotaui, sed quos aduersæ valetudinis angustia iam respirans, passa est perlegere. Cęterum Auctor ipse (faxit Deus, vt viuat, diùq; viuat) tibi adauctum, perfectum, ac correctum codicem dabit.

Errores notabiliores sic corrigantur.

Pag. 9.	lin. 12.	collectorem lege	Collectorem
	16.	flocifaciendi	floccifaciendi
	21.	Hieronimus	Hieronymus
10	15.	tot seculis geneti	tot retro seculis geniti.
	26.	legiste	legistæ
Pag. 11.	l. 4.	sermonnm	sermonum
	29.	espressa	expressa
14.	8.	onor	honor
	9.	difficilinium	difficillimum
15	4.	dnm	dum
	13	ad	ante
	15	(nusquam alibi	(nusquam alibi)
	23	patrem	pater
16	4	nisi	quis
	29	omnis	omnis fermè
19	1	literis	litteris
	18	Belarminus	Bellarminus
	25	amabo	amabò
20.	9	coætaneus	coetaneus
	27	aprobasse	approbasse
23	16	poetatum	poetarum
	21	anglum	angulum
	21	difficile	difficilem
25	8	credendendum	credendum
27	25	eò	eo
	29	acusaturus	accusaturus
31	19	comediarum	comoediarum
	23	ctoribus	pectoribus

V 33 28 conan-

33	28	conanti	conati
	26	baluciendo	balbuciendo
	29	fæstiua	festiua
36	16	predicati	prædicatio
	25	gramaticalibus	grammaticalibus
37	27	inflamando	inflammando
41	6	mirandum	mirandum)
	7	certam ina	certamina
	22	comodissimum	commodissimum
45	14	reffert	refert
46	9	scolis	scholis
	16	Agrios	Agros
48	14	nomen claturam	nomenclaturam
50	12	loquifas	loqui fas
53	11	hottum	hortum
56	14	penitendus	pænitendus
57	25	rst	est
58	17	spestat	spectat
	21	quihs	quibus
60	7	sumopere	summopere
	9	quiuti	quinti
62	5	rusticauis	rusticanis
	14	discurendo	discurrendo
	15	disponenbam	disponebam
63	10	illesi	illæsi
	26	iamdium	Iamdiù
65	21	queras	quæras
66	18	comoratus	commoratus
	28	vocabat	vacabat
67	12	fi	si
	26	incomodo	incommodo
68	2	sucurrit	succurit
69	27	comentaria	commentaria
71	28	Aonachus	Monachus
73	7	videlicet	videlicet (

12 Vigesimus primus Vigesimus tertius

74 24 nascentes nascentis

75 28 eupit cupit

76 13 conrraxit contraxit

81 23 lucè luce

83 15 Concillij Concilij

18 brietates ebrietates

85 23 connatu conatu

86 13 habentèq; habentq;

21 appellatione appellationem

14 etemodo modo

87 23 lectoræ lector

25 con contra

89 17 imanium immanium

92 24 erant erat

92 25 æcononicam æconomicam

96 4 can can.

17 olijciens obijciens

97 5 difertissimus disertissimus

6 Cludit cludit

19 ascensu assensu

100 28 senteriam sententiam

101 17 ræn non

104 7 equum æquum

105 3 pafse passæ

4 Domici Dominici

14 lucen lucem

19 accutissimo acutissimo

25 deturpati deturpati vel ead. lin. additis, additi?

108 2 caritatis charitatis

109 28 ocasum occasum

110 2 timimidos timidos

19 eler. cler.

24 Monachnm Monachum

112 18 Angustinum Augustinum

Eccle-

117	22	Ecclefię	Ecclesiæ
	61	Monacborum	Monachorum
120	20	ceust	censet
121	15	intuisse	instituisse
126	1	ptobo	probo
127	15	primum	Patrum
	5	l beat	libeat
128	28	legisses	legisset
128		remi	Eremi
	9	sirogizatio	sillogizatio
131	14	fnerit	fuerit
133	4	institoribus	institutoribus
	7	Iesuatorem	Iesuatorum
134	21	Aremiticum	Eremiticum
137	6	deducet	dedecet
	5	homunculi	homunculis
	20	tamen	nomen.

FINIS.